

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 24 och 25 april.

2 § Ansökan om ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Margareta Larsson* (SD) ansökt om ledighet under tiden den 2 maj–26 juni.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Adam Marttinen* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för Margareta Larsson.

3 § Fastställande av dag för riksmötets start 2013/14

Kammaren biföll riksdagsstyrelsens förslag att riksmötet 2013/14 skulle inledas *tisdagen den 17 september*.

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM89 Förordning om arbetsmarknadsstatistik *KOM(2013) 155* till finansutskottet

2012/13:FPM91 Översyn av flygpassagerares rättigheter *KOM(2013) 130* till civilutskottet

2012/13:FPM92 Förordning om åtgärder för minskade kostnader vid utbyggnad av höghastighetsnät *KOM(2013) 147* till trafikutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion
2012/13:Sk14 till skatteutskottet

EU-dokument
KOM(2013) 246 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 juni*.

6 § En ram för havsplanering och integrerad kustförvaltning

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2012/13:MJU20
En ram för havsplanering och integrerad kustförvaltning (KOM(2013) 133 slutlig).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

7 § Övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2012/13:SoU19
Övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg (prop. 2012/13:82).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Sjöfartsfrågor

8 § Sjöfartsfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2012/13:TU12
Sjöfartsfrågor (prop. 2012/13:110).

Anf. 1 LARS JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i de delar som inte står i motsats till de socialdemokratiska reservationerna. Dessutom vill jag särskilt yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Svensk sjöfartspolitik har varit föremål för ganska många diskussioner under senare tid, inte minst därför att näringen är illa ansatt av olika

regler som gäller på sjöfartsmarknaden. Det är samtidigt så att det är de nordiska länderna som i Europa har den största sjöfarten. Det här skulle kunna vara en stor och viktig näring i Sverige, men det är den inte längre, utan den har gått ned kraftigt. Det har skett en halvering av antalet handelsfartyg sedan 2009. 5 000 jobb har försvunnit från Sverige på det viset. Det är något som har hänt ganska snabbt, alltså sedan 2009. Dessförinnan hade vi under 20 år en stor, svenskflaggad handelsflotta i Sverige. Det är inte konstigt med tanke på att vi är ett sådant exportberoende land och har varit det under lång tid. Sedan industrialismens genombrott har det varit en stor handelssjöfart i Sverige för att frakta alla varor som vi vill exportera till länder runt om i världen och även varor som vi importerar.

Det som har hänt under de senaste åren är att andra länder i Norden – Danmark, Finland och även Färöarna – har tagit över svenska handelsfartyg i allt större utsträckning. Den svenska regeringen har passivt åsett denna utveckling. Jag ska inledningsvis kort nämna vad det beror på.

Representanter för rederinäringen och den danska regeringen, till exempel, säger entydigt att det handlar om att man måste ha likvärdiga konkurrensvillkor, för då kan man ge möjlighet för handelssjöfarten att expandera. Danmark har gjort så. De har infört tonnageskatt tillsammans med andra länder i Europa. Sverige är den enda sjöfartsnationen i EU som inte har tonnageskatt. Rederierna väljer naturligtvis de länder som har tonnageskatt, eftersom den skapar likvärdiga konkurrensvillkor.

Det är mycket märkligt att den svenska regeringen under så många år har avstått från att skapa likvärdiga konkurrensvillkor. Man brukar annars prata om att marknaden ska fungera, och då måste man ha likvärdiga konkurrensvillkor. Det hör vi hela tiden från den borgerliga regeringen på område efter område, men just inom sjöfarten är det inte gällande. Därför har vi också kunnat åse denna mycket negativa utveckling.

Det finns också en annan aspekt på detta. Om Norden ska kunna fortsätta att vara en viktig del av Europa när det gäller handelssjöfart och det maritima klustret – med kunskap och kompetens, inte bara när det gäller fartyg utan också på land på varv och rederier, inom miljösäkerhet, sjöfartssäkerhet och så vidare – är det viktigt att klustret fungerar, och då är länderna i Norden beroende av varandra.

Det stora problemet är att den svenska sjöfarten börjar bli så liten att den kommer att få en allt mindre betydelse. Sedan säger de borgerliga, vilket säkert kommer att komma upp i debatten här, att regeringen har tagit fram ett strategiprogram för sjöfartsnäringen. Ja, det kan jag också se att man gjorde här i början av året. Det var en beskrivning av läget men ingenting som sjöfarten – varken rederier eller fackliga organisationer – var särskilt imponerade av. Tvärtom sade de att det är en akut kris som kräver snabba åtgärder nu. Vi kan inte hålla på att utreda de här frågorna vidare så som regeringen vill och så som regeringen nu har bestämt sig för att göra när det gäller tonnageskatten. Som är väl känt ska den frågan utredas ytterligare ett par år, vilket innebär att det kommer att ha gått åtta år innan det möjligen finns ett förslag som skulle kunna genomföras, eftersom man inte är nöjd med det förslag som den socialdemokratiska regeringen lät utreda 2006. Det är det som är grundproblemet.

Det finns också ett annat område där det händer någonting som påverkar oss. Inom transportnäringen är det hela tiden frågan om att marknaden agerar för att få så billiga transporter som möjligt, vilket gör att man ifrågasätter skatteregler. Det handlar om social dumpning och liknande. Vi kan se det inom vägtransporter, men vi kan också se det inom sjöfarten där det förekommer utflaggning också till Färöarna, vars fartygsregister klassas som bekvämlighetsflagg. Redarna finns kvar i Sverige och kan på det viset undvika beskattning och avgifter. Det har fackförbundet Seko lyft fram tydligt i sin rapport som kom nyligen. De pekar på att här måste svenska myndigheter agera. Jag har inte sett att regeringen har agerat på detta plan.

Det saknas handlingsplan och politisk vilja från regeringen när det gäller att tillvarata en stor och viktig svensk näring. Det är ytterst beklagligt.

Jag ska gå över till en annan fråga som har behandlats i trafikutskottets betänkande. Det är frågan om svaveldirektivet som har föranlett ett ställningstagande från utskottet som alla partier har ställt sig bakom men som de borgerliga också har lagt fram ett särskilt yttrande om.

Varför har det blivit på det här viset? Vi ansåg i frågan om svaveldirektivet att vi ska få möjlighet – jag ser det faktiskt som en möjlighet – i Sverige att ha fartyg med mindre utsläpp, och det är naturligtvis en oerhört viktig fråga när det gäller att tillvarata miljöintressena.

Jag lyssnade för en tid sedan på professor Jonathan Havenhand vid Göteborgs universitet. Han berättade att under de senaste 150 åren har haven blivit 30 procent surare. Om utvecklingen fortsätter kommer vi att inom 90 år ha hav som är ytterligare 200 procent surare. Det påverkar naturligtvis haven, det påverkar alla djur som finns i haven, det påverkar fiskars och andra djurs möjligheter till fortplantning. Det har alltså stor ekologisk betydelse, och därför är det oerhört viktigt att komma till rätta med utsläppen. Det gäller förstås inte bara utsläppen till havs, utan utsläppen i luft och på land påverkar också havsmiljön. Det är centralt att man gör olika former av förbättringar beträffande fartygens påverkan så att vi inte får de utsläpp som vi haft under lång tid.

Också det är ett exempel på ett område där regeringen varit oerhört passiv. Man visste redan i april 2009 att det skulle bli ett beslut om reduktion av svavelutsläppen inom svensk handelssjöfart och inom handelssjöfarten i Europa över huvud taget. Det man då givetvis inte visste var hur avgränsningen exakt skulle se ut, men man visste att någonting skulle ske. Regeringen såg detta som vanligt passivt, vidtog inga åtgärder och främjade åtminstone inte nämnvärt möjligheterna för rederinäringen att ta fram andra bränslen eller reducera utsläppen på annat sätt. Först i april i år, fyra år senare när beslutet väl är fattat, ska man öppna en dialog mellan Sjöfartsverket, Trafikverket och Transportstyrelsen för att göra en analys, vilket sedan möjligen ska leda fram till någonting.

Jag menar att det går för långsamt i sådana centrala och viktiga frågor. Därför är det glädjande att utskottet beslutat sig för att göra ett tillkännagivande till regeringen för att markera riksdagens uppfattning att vi inte kan ha en sådan ordning. När viktiga saker sker i vår omvärld måste regeringen agera, inte i efterskott utan innan det sker. Det markerar vi i tillkännagivandet. Vi talar där också om betydelsen av att få fram andra bränslen, att främja fartyg och rederier så att sådana kan tas fram. Det

kan även handla om att hitta möjligheter till reducering av farledsavgifterna för dem som går över till ett miljömässigt bättre bränsle. Det kan handla om ekonomiskt stöd till rederier så att de ska kunna gå över till andra bränslen, bygga om motorer och liknande. Det pågår en del sådana aktiviteter, men regeringen är förhållandevis passiv.

Med detta, fru talman, avslutar jag det hela med att återigen yrka bifall till mina två reservationer, 1 och 2, och till utskottets förslag i de delar av betänkandet som inte står i strid med vår uppfattning i reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Monica Green, Lars Mejern Larsson, Leif Pettersson, Suzanne Svensson och Hans Unander (alla S).

Anf. 2 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i mycket av det som Lars Johansson sade och yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i de delar som handlar om regler för svavelhalter och om inlandssjöfarten.

Som värmlänning ligger Vänersjöfarten mig varmt om hjärtat. Det är bra att regeringen äntligen säger sig vara beredd att införa EU:s regelverk för inre vattenvägar. Men det gäller att viljan också lämnar papperet och hamnar i verkligheten. Därför skickar vi i det här betänkandet en tydlig signal till regeringen om att vi vill se ett införande snarast. Det är lovande att frågan har gått framåt sedan vi debatterade den i kammaren för ett år sedan, och jag hoppas att jag inom en rätt snar framtid ska kunna åka pråm över Vänern ned genom Göta älv till Göteborg.

För att öka sjöfarten på Vänern och den svenska sjöfarten över huvud taget är det flera saker som behöver förändras. Forskningen på förnybara drivmedel inom sjöfarten måste stärkas, strategiska hamnar och godsnoter måste prioriteras, de ojämlika konkurrensförhållandena mellan sjöfarten och vägtrafiken åtgärdas och, precis som Lars Johansson sade, en tonnageskatt införs. En svensk tonnageskatt skulle stärka konkurrenskraften för den svenska sjöfarten. Det är enligt näringen den absolut viktigaste åtgärden som behöver vidtas för att svensk sjöfart ska få samma villkor som övriga EU-länder. Samtliga sjöfartsländer inom EU har redan tonnageskatt, och i dag ser vi en utflaggning av svenska fartyg bland annat till våra grannländer Finland och Danmark.

Det finns sedan länge en majoritet i riksdagen för att införa tonnageskatten, men regeringen har bromsat. Nu ska ytterligare en utredning tillsättas, och jag hoppas att det kommer att bli den sista. Miljöpartiet föreslår att utredningen även ska titta på hur tonnageskatten kan kombineras med en omställningsfond för klimat och miljö. Det blir ett sätt att även lösa problemet med rederiers obeskattade reserver och latent skatteskulder. Hela eller delar av den latent skatteskulden placeras i en innovationsfond för forskning och utveckling av sjöfartens miljö- och klimatarbete. På så sätt kan både den svenska sjöfarten och dess arbete för klimat och miljö få en skjuts framåt.

Fru talman! När det gäller svavelfrågan har regeringen nu trots allt hamnat på rätt köl – efter infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd och handelsminister Ewa Björlings utspel för två år sedan då de i en artikel skrev att Sverige inte borde ansluta sig till de gällande kraven i

IMO-beslutet. Vi kommer ihåg att den striden vanns av den dåvarande miljöministern, vilket vi är mycket glada för. De nya kraven på svavelutsläpp är ett viktigt steg framåt. Genom IMO:s nya krav förväntas utsläppen av svaveloxider från sjöfartssektorn sänkas betydligt inom EU; i Östersjön och Nordsjön väntas minskningen överstiga hela 90 procent.

Av EU-kommissionens konsekvensanalys av förslaget framgår att de skärpta svavelutsläppskraven kommer att leda till positiva effekter i form av bättre hälsa och minskad dödlighet i EU motsvarande 15–34 miljarder euro.

Men, fru talman, sjöfartens miljöproblem stavas inte bara svavel. Även koldioxidutsläpp, kväve och andra partikelutsläpp är farliga. Miljöpartiet tycker att IMO-kraven bör kompletteras med krav på utsläpp av kväve och partiklar. Sådana krav saknas i dag. Sverige bör inspireras av USA och Kanada, som ansökt om att göra delar av sina kuststräckor till utsläppskontrollområden vad gäller svavel, kväve och partiklar. I dagsläget är Östersjön och Nordsjön enbart svavelkontrollområden. Miljöpartiet anser att Sverige bör driva frågan om att utöka kontrollområdena till att även innefatta kväve och partiklar, gärna genom att driva detta gemensamt med andra berörda länder. Parallellt ska vi självfallet driva på hårdare för att hela Europas vatten ska bli utsläppskontrollområde för svavel, kväve och partiklar.

Sjöfartens koldioxidutsläpp måste också minska. En enig klimatberedning föreslog att det ska finnas en koldioxidkomponent i farledsavgifterna, något som även Trafikverket föreslår. Miljöpartiet ansluter sig till uppfattningen att farledsavgifterna bör differentieras utifrån fartygens koldioxidutsläpp.

Fru talman! Självklart leder ökade miljökrav på sjöfarten till ökade kostnader för sjöfarten. Det finns en uppenbar risk att detta ytterligare skulle snedvrida konkurrensen mellan de olika trafikslagen till vägens fördel. Det skulle bli billigare att köra gods på lastbil i stället för med båt, med ökade utsläpp som följd.

Och sant är att detta redan i dag är ett problem. Lastbilens andel av godstransporterna har i många år växt. Den utvecklingen beror dock inte på några miljökrav utan på orättvisa villkor för transportslagen. Alliansens satsningar på väg har varit mångdubbelt högre än satsningarna på järnväg och sjöfart.

Motsatt förhållande gäller avgifterna. Tågoperatörerna betalar banavgift för att få köra på järnvägen, en avgift som hela tiden höjs. Alla fartyg i Sverige betalar farledsavgifter. Men lastbilstrafiken betalar ingen avgift för att få bruka vägarna. I stället är det svenska staten och därmed skattepengar som subventionerar de svenska och utländska lastbilarnas slitage på vägarna. För att få mer gods transporterat hållbart i framtiden på Väneren och andra vatten är det nödvändigt att vi vid sidan av banavgifter och farledsavgifter inför en avgift på lastbilstransporter, en lastbilsskatt.

Fru talman! Den svenska sjöfarten ska inte bara vara miljö- och klimatbra. Den ska också vara säker. Miljöpartiet ställer sig positivt till regeringens proposition om överlåtelse av tillsynsuppgifter inom sjöfartsskyddet. Vi anser att det är viktigt att åtgärder vidtas för att stärka sjöfartsnärings konkurrenskraft, och detta är en del i det arbetet.

Men jag vill understryka vikten av att de krav som ställs på rederierna och fartygen inom sjöfartsskyddet under inga omständigheter får omfatta

krav på att inneha beväpnade vakter ombord. Det är viktigt att de båda systemen, det vill säga å ena sidan en eventuell möjlighet att inneha beväpnade vakter samt å andra sidan nationella och internationella krav på säkerhetsåtgärder, även fortsättningsvis är två parallella system inom sjöfartsskyddet utan koppling till varandra. Miljöpartiet har ett särskilt yttrande under denna punkt i betänkandet.

Fru talman! Riksdagen kommer vid dagens votering att ta ställning till betänkande TU10 om bevakning ombord på svenska fartyg, som debatterades förra veckan i kammaren. Miljöpartiets Annika Lillemets har yttrat följande i den frågan: Det är förvånande och skrämmande att övriga riksdagspartier tycks ta så lättvindigt på denna viktiga fråga; att lämna över militära uppgifter till privata firmor kan få mycket allvarliga konsekvenser.

Jag hoppas att det i kammaren i eftermiddag kommer att visa sig att det finns fler riksdagsledamöter som tagit intryck av den senaste tidens granskning av dessa firmor och deras metoder. *Ekot* rapporterade så sent som i fredags om att minst elva fiskare från Jemen dödats vid beskjutningar från privata bevakningsfirmor på handelsfartyg. Det är dödsskjutningar som har tystats ned och som inte utreds, trots påtryckningar från Jemen. Är vi ledamöter i Sveriges riksdag beredda att medverka till sådant här? Vi miljöpartister är det inte.

Fru talman! Självklart ställer jag mig bakom alla Miljöpartiets reservationer i detta betänkande, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 1 och 2.

Anf. 3 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Det här betänkandet behandlar ett förslag från regeringen om överlåtelse av tillsynsuppgifter inom sjöfarten. Dessutom behandlas 44 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Jag kommer i mitt anförande att ta upp frågan om överlåtelse av tillsynsuppgifter. Därefter kommer jag att ta upp något om förutsättningarna för sjöfarten samt om miljöfrågor som gäller sjöfarten.

Först vill jag säga några ord om regeringens ändringsförslag som innebär att Transportstyrelsen får erkänna vissa organisationer som sjöfartsskyddsorganisationer och överlåta vissa tillsynsuppgifter inom sjöfartsskydd till sådana organisationer. Vi i Vänsterpartiet ställer oss bakom regeringens förslag.

I detta sammanhang vill jag å det bestämdaste motsäga Stina Bergströms anklagelse om att jag och Vänsterpartiet skulle ta lätt på debatten vi haft om att man ska ha möjligheter att skydda sina fartyg i världen. Det är en mycket komplicerad fråga. Vi har vägt för- och nackdelar mot varandra och kommit fram till att vi måste göra så här i det här läget. Vi ska ha en ökad tillsyn. Vi kommer inte att medverka till att det här går vinn för våg. Detta är mycket allvarligt. Jag tycker att det är synd att man från Miljöpartiets sida förenklar de här svåra och komplicerade frågorna.

Fru talman! Bland de 44 yrkandena finns ett där en majoritet i trafikutskottet inklusive Vänsterpartiet vill att riksdagen ger regeringen till känna att genomförandet av minskade svavelhalter i marina bränslen måste ske så kostnadseffektivt som möjligt för sjöfarten och dess transportköpare. Bränslen med låg svavelhalt och kostnadseffektiva metoder för avgasrening på fartyg ska främjas.

Samtidigt avstyrker trafikutskottet alla motionsförslag om att verka för en omarbetning, med andra ord att sänka kravet på reduktion av svavelhalten i de marina bränslen som finns i de internationella svavelbestämmelserna. I stället för att verka för en omarbetning anser vi det vara viktigare att utöka området för de striktare reglerna för utsläpp av svaveloxider. Om hela Europa och världen omfattades av samma krav som Sverige skulle det leda till stora hälsovinster. Om man arbetar för att utöka området med striktare medel skulle det medföra en jämbördig konkurrens även för svenska rederier och den svenska exportindustrin.

I detta sammanhang är det viktigt att främja nya bränslen som flytande gas och kostnadseffektiva metoder för avgasrening på fartyg. De initiativ som regeringen har tagit har varit bra men inte tillräckligt omfattande för att tillfredsställa behoven inför anpassning av de nya reglerna. Regeringspartierna försvarar sin regering i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om förutsättningar för svensk sjöfart och reservation 2 om allmänna miljöfrågor.

Sverige är ett exportberoende land där sjöfarten transporterar 90 procent av allt gods som importeras och exporteras. Svensk sjöfart står inför svåra utmaningar. Utflaggningen har reducerat vår inhemska handelsflotta. Det i sin tur drabbar sjöfolket i landet. Men utflaggningen hotar också en hel näring. Sverige förlorar möjligheter att fortsätta arbeta för säkerhet, mänskliga rättigheter och miljöhänsyn i internationella forum. Vi förlorar möjligheten att fortsätta arbetet med att skräddarsy transporter i förhållande till industrins behov och att säkra framtida kompetensförsörjning i landets sjöfartsnäring.

Vänsterpartiet framhåller att det är viktigt med en ekologiskt hållbar handelsflotta med en stor andel svenskflaggade fartyg. Det är viktigt med goda arbetsförhållanden ombord, och Sverige har gott rykte när det gäller miljö och säkerhet. Det skapar också arbetstillfällen både direkt och indirekt. Det är positivt att omfattande utredningsarbete gjorts för att stärka sjöfartens konkurrenskraft, men vi saknar konkreta lagförslag på förbättringar. I stället finns det allmänna skrivningar i en sjöfartsstrategi.

I sammanhanget är det viktigt att vi får en lösning angående tonnageskatten. Det är mycket viktigt att vi inte konkurrerar på den globala marknaden med lönesänkningar eller social dumpning. Det är betydelsefullt att regeringen vidhåller att man inte ska införa ett internationellt fartygsregister, då ett sådant skulle leda till problem med arbets- och förhandlingsrätten.

Det är också viktigt att i arbetet med att förbättra sjöfartens konkurrenskraft inte tillåta en urholkning av arbetsrätten. Strategiska hamnar och godsnoder är viktiga för att öka sjöfartens effektivitet och konkurrensförmåga.

I de statliga infrastrukturinvesteringarna vill vi prioritera strategiska hamnar och godsnoder för att främja en inhemsk handelsflotta. Vänsterpartiets förslag till strategiska hamnar är: Gävle, Sundsvall, Umeå, Luleå, Göteborg, Vänerhamnar, Helsingborg, Trelleborg, Karlshamn/Karlshamn, Visby och Norrköping. Vårt förslag när det gäller kombiterminaler är att de går hand i hand med de strategiska hamnarna. Därtill kommer kombiterminaler i Stockholmsområdet beroende på val av hamn i Vänerområdet. Förutom de nämnda behoven av kombiterminaler behövs det ett antal landbaserade kombiterminaler.

Som sagt är det viktigt att slå vakt om svensk kvalitetssjöfart.

Tack vare ett ökat fokus på att minska sjöfartens miljö- och klimatpåverkan på internationell nivå har sjöfarten möjlighet att utvecklas till ett mer hållbart transportslag. Ett antal åtgärder skulle behöva vidtas för att främja denna miljöpotential. Förutom att rena sjöfartens utsläpp behövs en konsekvent satsning på att överföra gods från väg till sjöfart. Då får inte utsläppen från fartyg öka medan utsläppen på land minskar.

Bunkeroljan måste ersättas med förnybara drivmedel som exempelvis biogas. Sverige måste samarbeta med andra länder för att driva frågan om svavelkontrollområden i Östersjön och Nordsjön. Och det handlar inte bara om att kontrollera svavelutsläppen utan även om att kontrollera utsläppen av kväveoxider och partiklar. Europa skulle kunna bli ett utsläppskontrollområde. År 2020 förväntas sjöfarten svara för mer än 50 procent av svavel- och kväveutsläppen i Europa. Det är en utveckling som måste stävjas. Det finns möjligheter att göra det genom regler inom PSSA-området. I dag finns det exempelvis inga krav på katalysatorer för att minska kväveutsläppen trots att det finns beprövad teknik som tar bort 90 procent av dessa utsläpp. För att förbättra miljökvaliteten inom sjöfarten måste omställningen till förnybara drivmedel omfatta sjöfarten.

Norge har till exempel använt sig av ekonomiska styrmedel med goda resultat. Där har man infört en skatt på kväveoxidutsläpp. De pengar som nedsättningen av skatten ger går till en kväveoxidfond som kan delfinansiera olika kväveoxidåtgärder i branschen, och det har lett till utsläppsminskningar på totalt 12 000 ton.

Regeringen kan stimulera förnybara drivmedel med forskning och regleringar. Sjöfarten kan tas in i någon form av utsläppshandel, antingen på global nivå inom IMO eller på EU-nivå. Det finns miljövinster att hämta om hastigheten inom sjöfarten sänks. Det finns en rad förslag som kan förändra så att vi får en bättre miljö inom sjöfarten.

Anf. 4 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Länge har fartyg varit det vanligaste och mest välkända sättet att transportera både människor och gods. Det brukar sägas att sjöfarten är världens första genuint världsomspännande industri.

Även i dag är sjöfartens betydelse för näring och transporter stor. Så mycket som 90 procent av alla internationella godstransporter utförs med fartyg, och handeln mellan EU:s medlemsländer sker till 40 procent till sjöss.

Även den svenska sjöfarten är i dag betydande. Av samtliga EU:s medlemsstater är Sverige det mest sjöfartsberoende landet. 90 procent av vår import och export sker till sjöss. Villkoren för sjöfarten är därför avgörande för att den svenska näringen ska kunna stå sig i konkurrensen från andra länder.

Världen över är den svenska sjöfartsnäringen känd för sin höga kvalitet och sitt tydliga miljö- och säkerhetsarbete. Det är någonting som vi ska värna och utveckla.

Det finns naturligtvis en rad skäl till att den svenska sjöfarten är viktig.

För det första fastslår bland annat Kapacitetsutredningen att det finns en stor kapacitetspotential i den svenska sjöfarten. Medan järnväg och väg lider av viss kapacitetsbrist som kräver tid och pengar att åtgärda har

sjöfarten tvärtom ledig kapacitet. Det säger sig självt att det är svårare att slå i kapacitetstaket på öppet hav än på motorvägen. Det finns alltså kapacitet som väntar på att bli utnyttjad.

För det andra är sjöfarten på många sätt ett miljövänligt och energisnålt transportalternativ. Kan vi flytta över delar av transporterna från andra trafikslag kan vi faktiskt göra stora miljövinster, till gagn för hela samhället och för klimatet.

För det tredje skapar dessutom en stark sjöfartsnäring arbetstillfällen, bevarar ett högt sjöfartskunnande i Sverige och ger oss möjlighet att bättre anpassa sjötransporterna efter den svenska industrins behov och förutsättningar.

Alliansen tar givetvis utflaggningen av svenska fartyg på största möjliga allvar, och vi anser att utvecklingen är bekymmersam. När svenska fartyg flaggar ut tappar vi svensk kunskap samtidigt som den svenska flottans storlek minskar. Det är viktigt att Sverige har en konkurrenskraftig sjöfartsnäring. Det är viktigt att värna positiva synergier för jobb, kunskap och sjösäkerhetsarbete.

Alliansregeringen har därför under den förra mandatperioden liksom under de senaste åren tagit många initiativ för att just säkerställa att näringen får bättre konkurrensvillkor. Jag tänker nämna några exempel.

Regeringen presenterade 2010 ett åtgärdsprogram för att stärka sjöfartsnäringen. Där ingick bland annat en satsning på närsjöfart, mindre administration och färre regler, skattelättnader för landansluten el till fartyg, ökade forskningsanslag till miljö med mera.

Vidare beslutade regeringen i januari 2010 om en särskild utredning för att säkerställa det svenska näringslivets tillgång till effektiva och konkurrenskraftiga sjötransporter. I oktober 2010 presenterades betänkandet *Svensk sjöfarts konkurrensförutsättningar*.

Till detta har vi allt arbete som sjöfartsbranschen själv gör, vilket bidrar med viktiga inspel och underlag i de olika beredningsarbeten som har pågått och pågår. Det handlar till exempel om det förslag till en maritim strategi som Sjöfartsforum har tagit fram.

I dokumentet *Maritimt manifest – Jobb, kompetens, samhällsnytta*, som överlämnades i januari 2013, slås det fast vilka åtgärder som är nödvändiga för en stark svensk sjöfart. I dokumentet efterfrågas bland annat en tydlig politisk målbild, en strategi för infrastrukturen så att sjövägar utnyttjas, konkurrensneutralitet, enkla regelverk och forskningsresurser.

Jag håller med om behovet av en nationell strategi för sjöfarten, och det gör också regeringen. Regeringens medvetna arbete för att stärka den svenska sjöfartsnäringen kulminerade under 2013 i just en presentation av en maritim handlingsplan vars syfte är att samla åtgärder som på olika sätt kan stärka konkurrenskraften hos den svenska sjöfarten. Det är en unik politisk, nationell och långsiktig plan för den svenska sjöfarten.

Handlingsplanen innehåller en rad viktiga förslag som bland annat omfattar regelförenklningar, unionsregler för sjöfart på inre vattenvägar, förbättrade möjligheter till sjöfartspraktik, satsningar på sjöfartsforskning och mycket mer.

Flera av dessa förslag debatteras och realiseras i dessa dagar. Förra veckan debatterade vi i denna kammare regeringens förslag om att tillåta svenska fartyg att anlita beväpnad säkerhetspersonal för att skydda sig

mot pirater, bland annat längs med Somalias kust. Det är ett viktigt förslag för att skydda fartyg, last och framför allt passagerares och besättnings liv. Detta är naturligtvis inget förslag som vi inom politiken tar lätt på, men det är en viktig åtgärd för att skydda liv i en särskilt utsatt situation.

Vidare kommer riksdagen inom kort att ta ställning till regeringens förslag om att utvidga de kategorier som kan omfattas av det svenska sjöfartsstödet så att stödet kommer att inbegripa även exempelvis kabel-lägningsföretag, muddringsföretag i vissa fall med mera. Det är också ett viktigt förslag för att stärka konkurrenskraften för fler aktörer inom vårt svenska sjöfartskluster.

Fru talman! I det här betänkandet tar vi också upp ytterligare en viktig del i regeringens maritima handlingsplan, nämligen propositionen om nyttjande av klassificeringssällskap. Den föreslagna ändringen innebär bland annat att Transportstyrelsen får erkänna vissa organisationer som så kallade erkända sjöfartsskyddsorganisationer och överlåta vissa tillsynsuppgifter inom sjöfartsskyddet till sådana organisationer. Uppdraget till Transportstyrelsen syftar till att förenkla och skapa bättre näringspolitiska förutsättningar för rederier med fartyg som för svensk flagg.

Fru talman! Frågan om sjöfartens konkurrensförutsättningar är en bred och komplex fråga. Den är mycket komplicerad och löses inte genom ett enstaka förslag och inte heller genom ett skatteförslag.

Däremot välkomnar jag att regeringen utreder frågan om tonnage-skatt, för jag tror att det är viktigt att vi har likvärdiga konkurrensförutsättningar och spelregler internationellt sett. Men jag vill samtidigt varna för att sätta all tilltro, i den här debatten eller framöver, till ett enskilt förslag.

Jag är mycket stolt över att alliansregeringen har tagit det breda perspektivet i frågan och att man nu tar ett samlat och brett grepp om den svenska sjöfartens utmaningar och dessutom presenterar konkreta förslag. Det är nämligen just det som sjöfarten behöver: tydliga, samlade och långsiktiga regelverk som på allvar stärker konkurrenskraften men som också visar att det på längre sikt finns anledning att känna att politiken faktiskt prioriterar den svenska sjöfarten.

Fru talman! Frågor som rör miljö och säkerhet är ytterst viktiga för utvecklingen av näringen i stort men till syvende och sist framför allt för att skona människors liv och hälsa.

Transportsektorn står för en stor andel av världens och Sveriges utsläpp, och det är avgörande att sjöfarten gör sitt för att bidra till en grön omställning.

Glädjande nog ligger vår svenska sjöfart redan långt framme när det gäller miljö- och säkerhetskunnande. Men vi ska självklart fortsätta att vara ledande.

Miljöfrågorna är kanske de frågor som allra bäst lämpar sig för internationellt samarbete. Luftföreningar, utsläpp och miljöförstöring vet ju inga nationella gränser, utan de sprids genom luft och genom vatten. Därför verkar Sverige aktivt inom EU och andra internationella organ för tydligare regler och uppföljning när det gäller miljöarbetet. Bland annat var alliansregeringen under Sveriges tid som ordförandeland i EU hösten 2009 pådrivande för att få på plats den så kallade Östersjöstrategin.

Inom IMO pågår även arbetet med att minska kväveoxidutsläppen. Regeringen har under sitt arbete i Helcom lett arbetet med att färdigställa en ansökan till IMO om att Östersjön ska förklaras vara kontrollområde för kväveoxider.

Regeringen har vidare genom Sjöfartsverket tagit initiativ till ett EU-projekt inom ramen för EU:s Östersjöstrategi med namnet Monalisa. Projektet finansieras till hälften av programmet för TEN-T och syftar till att belysa förutsättningarna för en proaktiv ruttplanering, kvalitetssäkring och modernisering av sjöfartsinfrastrukturen.

Återigen – här finns det all anledning att uppmärksamma aktörerna i klustret och deras goda initiativ för att främja ett miljö- och säkerhetsarbete, för teknikutveckling, miljömedvetenhet och en hållbar tillväxt i näringen.

Fru talman! IMO:s beslut om skärpta krav för utsläpp av fartygsbränsle innebär vidare ett väldigt viktigt steg för att minska sjöfartens utsläpp och kommer att leda till kraftiga miljövinster.

Regeringen har arbetat aktivt för att man ska ha mer likvärdiga regler inom hela EU. Men nu är det bara att konstatera att regelverket är på plats och att vi därmed ska göra vårt bästa för att konsekvenserna ska bli så bra som möjligt för miljön och för näringen.

Även om vi från Alliansens sida anser att regeringen har vidtagit flertalet åtgärder för att främja bränslen med låg svavelhalt och kostnadseffektiva metoder för avgasrening reserverar vi oss inte i den här frågan. Vi ser att det alltid går att göra mer.

Vi vill däremot påminna om att regeringen har satsat 35 miljoner kronor på forskning inom sjöfarten. Det är medel som ska gå just till att finna miljövänliga drivmedel.

Regeringen har också ställt sig bakom diverse olika projekt inom TEN-T rörande just LNG, metanol och installation av så kallade skrubbrar – några olika tänkbara tekniker.

Regeringen gav också den 11 april 2013 Trafikanalys i uppdrag att i nära dialog med Sjöfartsverket, Trafikverket och Transportstyrelsen göra en bedömning av konsekvenserna på kort och på längre sikt av direktivet.

Fru talman! Jag vill avsluta med att konstatera att jag som ledamot i trafikutskottet är väldigt stolt över alliansregeringens medvetna arbete för att stärka den svenska sjöfartens konkurrenskraft. Jag vill samtidigt ge en eloge till näringen för att den är samspelt och nu, kanske kraftigare än någonsin, faktiskt tagit ett gemensamt grepp om sjöfartsnäringens utmaningar.

Sist – men det är kanske viktigast av allt – vill jag konstatera att det är viktigt att vi fortsätter det här arbetet. För miljöns skull, för att flytta transporter från land till vatten, för att undvika kapacitetsbrist, för att behålla arbetstillfällen och för att värna miljön och vår sjösäkerhet ska vi värna den svenska sjöfartsnäringen och svenska sjöfarten.

Oppositionen anklagar regeringen för att vara passiv. Det gör man såklart – det är en oppositions roll. Men jag tycker i det här fallet att klagoropen klingar falskt.

Jag är väldigt stolt över regeringens medvetna arbete, och jag skulle vilja säga att regeringens maritima handlingsplan är en unikt bred och samlande plan för att stärka svensk sjöfarts konkurrenskraft. Men framför allt, som vår infrastrukturminister har sagt och som jag säger här i

dag, är den planen inte slutet på en lång process. Det är början på ett långt och viktigt kontinuerligt arbete för att stärka den svenska sjöfartsnäringen. Jag är glad över att alliansregeringen som första regering någonsin har presenterat ett så samlat förslag för svensk sjöfartsnärings konkurrenskraft.
(Applåder)

Prot. 2012/13:101

2 maj

Sjöfartsfrågor

Anf. 5 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det var många vackra ord om regeringens sjöfartspolitik från Jessica Rosencrantz. Men tyvärr duger det inte med vackra ord. Det krävs också handling. Det är det som vi kritiserar regeringen för, att det inte har skett särskilt mycket positivt. Det är bara negativt, det som har skett inom svensk sjöfart.

Jag förstår inte att Jessica kan vara så nöjd och stolt över den svenska regeringens sjöfartspolitik när halva handelsflottan har flaggats ut på fyra år och 5 000 jobb har gått förlorade.

Jag kan jämföra med andra områden, till exempel det som regeringen har satt som det viktigaste för dem, kanske främst under föregående mandatperiod. När det gäller att skapa sysselsättning inom service och tjänster är det en väldig aktivitet. Det skapades subventioner både hit och dit till olika näringar för att man skulle kunna öka sysselsättningen.

Här talar man om 35 miljoner. Alltså 35 miljoner till sjöfartsnäringen, som har en sådan stor betydelse, är väldigt lite resurser, om vi nu vill åstadkomma någonting.

Jag kan ta ett annat exempel. Ta fordonsindustrin! Där satsar man i ett samarbete mellan fordonsföretagen, alltså Scania, AB Volvo och ytterligare några, drygt 450 miljoner kronor om året i ett särskilt fordonsforskningsprogram för att utveckla nya miljöbränslen, nya motorer, trafiksäkerhet och så vidare.

Men här talar man om 35 miljoner och slår sig för bröstet och säger att man är stolt över det.

Min fråga till Jessica Rosencrantz är: Vad vill Jessica Rosencrantz att regeringen ska göra ytterligare för att vända utvecklingen så att vi får mindre av utflaggning?

Anf. 6 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande är jag och regeringen väldigt bekymrade över utvecklingen. Om det råder det inget tvivel. Däremot kan vi ha olika uppfattningar om vad som konkret behöver göras.

Jag menar att det nu för första gången sker väldigt mycket på ett samlat sätt från en svensk regering. Jag har inte sett några sådana aktioner från tidigare regeringar.

Det händer mycket. Handlungsplanen har presenterats. Som jag sade: Det är bara en början. Jag tror att flera av punkterna i det här programmet är väldigt viktiga. Jag tror inte att det handlar om ett enstaka förslag utan om sammanblandningen av de här faktorerna. Det handlar om att fler fartyg kan få sjöfartsstöd, att se över regelförenklingsarbete, att möjliggöra en så kallad one stop shop för att minska administrationen för svenska fartyg, att underlätta för sjöfartspraktik och att underlätta för mer sjöfartsforskning som just kan främja fler alternativa bränslen. Det är några delar.

Sedan är jag väldigt glad över att det pågår en utredning om tonnageskatten. Det ska jag säga, för jag tror att det är otroligt viktigt med likvärdiga konkurrensvillkor för näringen världen över.

När det gäller kronor och ören finns det också EU-medel att söka för den här typen av omställningar när det gäller bränslen. Och i och med att Östersjön nu är ett av de områden som är hårdast reglerade med det nya direktivet finns det väl all anledning att svenska fartyg också vänder sig till EU och söker medel just för att göra den förändring som krävs, till LNG eller metanol eller vad det kan vara. Och regeringen har försökt vara behjälplig i de ansökningarna.

Men jag är nyfiken på Lars Johanssons svar: Hur många kronor och ören vill ni investera från svensk sida för att satsa på den här omställningen? Jag har inte hört så mycket om det. Hittills har jag bara hört kritik när det gäller regeringens arbete.

Anf. 7 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Först ska jag bara gå till det här handlingsprogrammet. Det var ju ingenting som hade arbetats fram gemensamt med näringen – det borde ha gjorts på det sättet – utan det var en sammanställning av läget inom sjöfartsnäringen som regeringens tjänstemän gjorde utan dialog med rederinäringen, högskolor och universitet eller fackliga organisationer. Det presenterades som ett ensidigt regeringsprogram. Det visade sig också i de kommentarer som var direkt efteråt att man tyckte att det här inte var vad man ville ha nu. Man vill ha konkreta åtgärder, inte fler utredningar.

I det läget är vi tyvärr. Jag noterar återigen att Jessica Rosencrantz inte förstår att det sker en utflaggning som är väldigt omfattande. Regeringen har inte tagit tag i den frågan och inte heller den andra frågan i tid när det gäller att anpassa svensk sjöfart till de nya regler som kommer att gälla från den 1 januari 2015 med svaveldirektivet. Det är väldigt nära nu, men regeringen har suttit och sovit när det gäller detta.

Frågan är då vad man vidtar för åtgärder. Här talas det om 35 miljoner och EU-projekt. Okej – det finns EU-projekt inom en lång rad olika branscher. Fordonsindustrin jobbar också med EU-projekt. Det är inget nytt. Men vad gör man konkret från regeringens sida när basindustrin säger att det nu kommer att kosta väldigt mycket mer att transportera på sjön än tidigare? Vem ska ta den kostnaden? Rederierna kommer inte att göra det, utan det blir basindustrin som får ta kostnaden när man inte hinner anpassa sig till det nya svaveldirektivet.

Det är där ni är svaret skyldiga. Eller kommer ni att göra som man till exempel gör i Finland, där man nu går in med olika former av subventioner för fartygstransporter? Kommer regeringen att göra det i Sverige, eller kommer vi att se mer av vägtransporter i stället?

Anf. 8 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om vi talar förbi varandra eller om vi helt enkelt inte har läst samma dokument, men jag menar å det kraftigaste att det finns väldigt många konkreta förslag i regeringens handlingsplan. Däremot har jag aldrig påstått att det är slutdokumentet och att vi från och med det att planen presenterades aldrig ska prata sjöfart igen.

Det här var ett första avstamp, och jag nämnde flera exempel. Jag pratade om sjöfartsstöd, praktik, forskning, regelförenkling med mera. Det är ganska viktiga punkter, tycker jag, och menar nog visst att det finns ganska mycket konkret i regeringens handlingsplan.

När det gäller hur denna har utarbetats är det inte min bild att man inte har haft någon kontakt med näringen, utan jag upplever tvärtom att det har varit ett bra förankringsarbete på många håll från infrastrukturministerns sida med olika aktörer.

När det gäller näringens reaktion har jag hört att det här är bra förslag men att de inte räcker, och det har även jag sagt: Det här är ett första steg. Men jag upplever inte att näringen tycker att det är ett slag i luften, utan man tycker nog att många av de här punkterna är väldigt konkreta och innebär bra satsningar.

Om vi ska prata kronor och ören tycker jag återigen att Socialdemokraterna själva är svaret skyldiga. Jag har ju noterat att man vill framföra kritik mot regeringen för att den är för passiv – det säger oppositionen alltid såklart – men vad är ert alternativ? Var är era kronor och ören? Hur mycket avsätter ni i er budget för att säkerställa att fler fartyg kan gå över till mer miljövänliga bränslen?

Jag är stolt över att vi har satsat mycket på forskning och utveckling, bland annat för att främja fler alternativa bränslen, och jag är också stolt över att vi har kunnat hjälpa till när svenska fartyg har velat söka EU-medel för att främja en sådan omställning.

Jag tycker alltså att det görs mycket, men jag tror att det behöver göras mycket mer. Där hoppas jag att vi från olika partier kommer att arbeta konstruktivt framöver för att värna den svenska sjöfartsnäring som vi alla verkar vara överens om att vi vill ha.

Anf. 9 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! I dag pratar vi sjöfartsfrågor igen, och jag kan börja med att med iakttagande av det vi säger i det särskilda yttrandet från Folkpartiet och övriga allianspartier när det gäller svavelfrågan yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

När vi diskuterar sjöfart återkommer ständigt vissa frågor. En fråga är hur vi ska kunna utnyttja sjöfartens potential fullt ut i transportsystemet. En annan fråga är hur vi ska ge den svenskflaggade sjöfartsnäringen bra konkurrensvillkor.

När det gäller konkurrensvillkor är vi alla fullt medvetna om att det här är en bransch med internationell konkurrens. Ska vi konkurrera med svenskflaggad sjöfart måste vi därför naturligtvis ha likvärdiga villkor i ett internationellt perspektiv.

Utfällning är ett stort problem. Men förenkla inte orsakerna! Det finns komplexa saker, och jag blir därför lite förvånad när Lars Johansson tar exemplet Danmark och då håller sig enbart till tonnageskatten. Kanske inte den enda orsaken men den största orsaken är faktiskt det danska internationella registret med de bemanningsregler som finns där. Det tycker jag bara är att dela sanningen. Regeringen säger också tydligt att man inte vill införa ett svenskt motsvarande, så där är Lars Johansson svaret skyldig.

Fru talman! I dag diskuterar vi först en proposition från regeringen, *Överlåtelse av tillsynsuppgifter inom sjöfarten*, och även ett antal mot-

ionsyrkanden från i höstas. Vi kan konstatera att det har funnits en rad utredningar som har genomförts under senare år och att detta utmynnade i att regeringen i januari lade fram en handlingsplan för svensk sjöfartsnäring under namnet *Svensk sjöfartsnäring – Handlingsplan för förbättrad konkurrenskraft*. Passivitet eller inte kan vi väl diskutera. Jag tycker att det är direkt felaktigt uttryckt.

Handlingsplanen är framåtsyftande och innehåller många förslag som är viktiga att genomföra för sjöfarten som transportslag i allmänhet men också för svenskflaggad sjöfart i synnerhet. Det finns ju båda typerna av förslag som gynnar det ena eller det andra. Det finns också en tydlig tidtabell. Att den maritima strategin 2014 ska komma under våren finns också uppsatt som ett mål på detta.

Det är bara att konstatera med en viss tillfredsställelse att handlingsplanens konkreta åtgärder nu genomförs en efter en. Det handlar definitivt inte om allmänna skrivningar, som den rödgröna oppositionen uttrycker sig i en av sina reservationer, utan om konkreta förslag som genomförs. Varje konkret förslag löser förstås inte alla problem, men tillsammans är de ändå en del av lösningen.

Fru talman! Vad handlar det då om? Jo, det handlar om att man ska ge sjöfartsstöd till fler fartygskategorier. Man har satt i gång en kompletterande utredning om tonnageskatten. I dag diskuterar vi överlåtelse av tillsynsuppgifter. Det kommer en proposition om införande av EU:s regelverk för mindre vattenvägar som vi har efterlyst.

Ett av de senaste uppdragen som har kommit är uppdraget till Trafikanalys att göra en uppdaterad bedömning av konsekvenserna av svaveldirektivet tillsammans med Sjöfartsverket, Trafikverket och Transportstyrelsen. Jag återkommer lite grann kring det när det handlar om svavelfrågan längre fram.

Förra veckan debatterade vi som sagt bevakning ombord på svenska fartyg. Då handlade det om en ny lag, om ett strikt regelverk för när och hur svenskflaggade fartyg får anlita beväpnad säkerhetspersonal. Jag vill nog säga, i motsats till Stina Bergström och Miljöpartiet, att jag ser ett strikt regelverk som det absolut viktigaste. Utan det regelverket är det betydligt sämre.

Sedan finns det en till synes penningmässigt liten satsning. Den är bara lite drygt 2 miljoner men har betytt väldigt mycket när det gäller att säkra praktikplatser för sjöbefälsstudenter. Det innebär att man nu kan få ekonomisk ersättning från universitetens sida – det gäller Chalmers och Linnéuniversitetet i Kalmar – när man skickar ut sina elever till utlandsflaggade fartyg. Från universiteten har man varit väldigt tydliga med att det har varit en viktig åtgärd. Det är alltså inte alltid det handlar om mycket pengar.

När det gäller den aktuella motionen i dag, *Överlåtelse av tillsynsuppgifter inom sjöfarten*, handlar det också här om att effektivisera verksamheten och sänka tillsynskostnaderna. Kärnpunkten är att rederierna själva får välja vem som utövar tillsynen och, kanske absolut viktigaste för rederierna, att man kan utöva den här tillsynen även under färd i utlandet. Man behöver inte vara i kontakt med svenska myndigheter, utan det är klassningssällskapet som utför de svenska myndighetsuppgifterna.

Några dagar efter att regeringen hade presenterat sin handlingsplan kom det samlade maritima klustret, Sjöfartsforum, och presenterade sitt

maritima manifest med havet och vattnet som samlad resurs i fokus. Det som också där lyfts fram centralt är att man ser behovet av en nationellt politiskt beslutad maritim strategi, och jag tycker att det ligger helt i linje med det som regeringen har aviserat till 2014.

Jag tycker också att det i sammanhanget är värt att nämna den handlingsplan, *Hållbar sjöfart – Handlingsplan för en konkurrenskraftig sjöfartsnäring*, som fackföreningen Seko sjöfolk presenterade i april. Där uttrycker man även från fackligt håll att man är beredd att ta sin del av ansvaret tillsammans med politiken och näringen.

Fru talman! Vad vill jag då egentligen berätta med det här resonemanget? Min känsla är att så många av de inblandade parterna nu drar åt samma håll att det är ett gyllene läge för att vi faktiskt ska kunna diskutera den här frågan så att vi får en framåtsyftande konkurrenskraftig svensk sjöfart. Här kommer naturligtvis dialogerna att vara väldigt centrala, även om Lars Johansson tydligen inte heller i det här fallet har sett någon dialog. Men det får stå för honom. Min förhoppning är att det kanske 2013 är så att sjöfarten kommer högst på agendan och att vi har en vändpunkt på något vis. Naturligtvis är vi allihop oerhört bekymrade över den utflaggning som har skett.

Det blir lite märkligt när oppositionen efter att vi har presenterat vårt förslag säger att det saknas politisk vilja. Det är klart att det är oppositionens roll, men det är i alla fall ett direkt felaktigt påstående. Sedan kan man kanske komma med andra förslag, men att det skulle saknas politisk vilja kan man definitivt inte påstå.

Här gäller det att säkra alla de arbetsplatser som finns. Vi pratar om de 15 000 som finns inom den strikta sjöfartsnäringen. I det maritima klustret pratar man om 100 000 personer som är anställda. Inom det klustret handlar det om att säkerställa utbildning och inte minst kompetensförsörjning, som jag tror att flera av er har varit inne på tidigare.

Om man skulle göra en liten sammanfattning av detta får man konstatera att det pågår ett ambitiöst arbete i Regeringskansliet när det gäller frågor som berör svensk sjöfarts utveckling och konkurrenskraft. Det här är som sagt en process. Det är nog så, precis som Jessica Rosencrantz sade, att vi snarare ser början på den processen än slutet. Att näringen och politiken tycks gå i takt är naturligtvis en styrka i sammanhanget.

Fru talman! När det gäller miljöarbetet jobbar Sverige aktivt internationellt inom IMO, EU och Helcom. Det handlar då mycket om begränsning av kväveoxidutsläppen, för det är naturligtvis, precis som Stina Bergström tog upp här, en absolut nödvändighet att ge sig på kväveoxidutsläppen också. Det handlar inte bara om svavel.

Jag ska dock specifikt beröra frågan om svavelhalten i marina bränslen och svaveldirektivet. Utskottet föreslår här ett tillkännagivande till regeringen om att genomförandet av bestämmelserna om svavelhalten i marina bränslen ska ske så kostnadseffektivt som möjligt. Det är naturligtvis inte så svårt att ställa sig bakom. Det vore märkligt om vi inte tyckte så.

Sedan kan jag också säga att det känns glädjande att vi nu tycks vara helt överens om att svaveldirektivet, som begränsar svavelhalten i far-tygsbränslen till 0,1 viktprocent svavel inom SECA-området från och med 2015, ger betydande hälso- och miljövinster och att det är bra samt att vi nu sätter fokus på genomförandet.

Det togs upp här vad vissa ministrar och andra har sagt, men så sent som i december var jag med i en interpellationsdebatt där ett antal av Lars Johanssons socialdemokratiska kolleger var med, och jag vill nog påstå att det inte var helt solklart att man tyckte att det här med svaveldirektivet var speciellt bra. Man tyckte nog att hade vi kunnat skjuta upp det skulle vi ha gjort det.

Nu ligger fokus på genomförandet, därför jobbar regeringen brett med att minska de negativa konsekvenser som svaveldirektivet har för basindustrin och så vidare. En omställning är alltid besvärlig och kommer att kosta pengar. Då handlar det om de 35 miljonerna till forskning. Man kan alltid raljera om att 35 miljoner bara är 35 miljoner, men det är ju till den delen av forskningen. Det är inte 35 miljoner till sjöfarten vi pratar om. Då kan vi dra in hela sjöfartsstödet. Då är vi uppe i 1,7 miljarder. Diskussionen kring pengar i det här sammanhanget förs ju om helt andra summor.

Utvecklingen av olika alternativa bränslen är naturligtvis väldigt central, som de TEN-T-stödda projekten om LNG, metanol och skrubbers, som kanske inte är den stora i framtiden, men jag tror framför allt att det handlar om alternativa bränslen när vi diskuterar den här frågan. De projekt som pågår när det gäller LNG, alltså den flytande naturgas som man ska driva fartyg med, är att man ska säkra infrastrukturen i hamnarna så att de fartyg som väljer detta verkligen kan få bunkring.

I det sammanhanget kan jag återigen nämna det uppdrag som Trafikanalys har fått från regeringen att se över konsekvenserna. Det som är speciellt viktigt i den analysen är naturligtvis att grundligt titta på risken för överflyttning av gods från sjöfart till vägtransporter.

Att Folkpartiet och övriga allianspartier trots att det pågår ett väldigt intensivt arbete ställer oss bakom tillkännagivandet handlar om att det här är en väldigt viktig fråga och att det av naturliga skäl finns utrymme för ytterligare initiativ. Personligen har jag dock väldigt stort förtroende för att regeringen redan innan detta tillkännagivande är fullt medveten om problematiken och jobbar i samma riktning.

Fru talman! Jag vet att jag har dragit över min talartid med en minut eller två, men jag vill ändå drista mig till att ta upp en helt annan reservation. Den handlar om förarbevis på vattenskotrar. Ni får ursäkta, men här kommer jag att bli lite raljerande.

Man beskriver en grupp på det här sättet: "Det är vanligt att vattenskotrar körs i hög hastighet i ett fartbegränsat område, förare av vattenskotrar är ofta berusade och det förekommer att vattenskotrar krockar med varandra. I Stockholm störs dessutom kryssningstrafiken av vattenskotrar som åker framför fartyg."

Jag kan verkligen undra om den berörda gruppen, de som har vattenskotter, känner igen sig i Miljöpartiets och Vänsterpartiets beskrivning av dem som grupp.

(Applåder)

Anf. 10 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är inte så att jag är ensam om att kritisera regeringen för den brist på sjöfartspolitik som man har visat under hela den tid som gått sedan man fick möjlighet att bilda regering. Jag ska läsa ur *Hållbar sjöfart – Handlingsplan för en konkurrenskraftig sjöfartsnäring* som

Seko sjöfart presenterade häromdagen och som också Lars Tysklind pratade om. De skriver så här: "Den svenska sjöfartens konkurrensförutsättningar har utretts och diskuterats under många år utan att några åtgärder genomförts. I början av 2013 presenterade regeringen sin handlingsplan för svensk sjöfart. Tyvärr saknar denna handlingsplan politisk vilja, och åtgärder som är tillräckliga för att bevara en konkurrenskraftig och hållbar sjöfart." Det är väldigt tydligt.

De har skrivit gemensamma artiklar med rederinäringen och sagt precis samma sak. Det är bara ni här i riksdagen som stöder regeringen som tycker att regeringen gör ett bra arbete.

Jag kan ta ett annat konkret exempel. Det var när vi den 11 april träffade representanter för sjöfarten, rederinäringen och Seko sjöfart tillsammans med arbetsmarknadsutskottet. Det var inga lovord om vad regeringen har gjort. Tvärtom var de väldigt bekymrade över den utflaggning som nu också sker av färjerederier.

Det vi i oppositionen talar om är precis det som finns utanför de här väggarna. Det kan man höra om man lyssnar på vad som pågår när det gäller sjöfartspolitik i Sverige. Här krävs ju åtgärder. Då är det som har presenterats väldigt passivt. Det är därför som vi har den här diskussionen här och nu.

Min fråga till Lars Tysklind är: När kommer det att bli fler jobb inom svensk sjöfart? När kommer det att bli fler svenskregistrerade fartyg?

Anf. 11 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! När jag i mitt anförande diskuterade kring åtgärder var det som jag då tog upp att Lars Johansson i sammanhanget krympte problemet till att det saknades tonnageskatt i Sverige. Det är inte det som det handlar om.

Sedan är jag lika bekymrad som Lars Johansson över utflaggning. Det är hela Alliansen också. Verklighetsbilden är inte annorlunda.

Eftersom vi ändå har haft en alliansregering sedan 2006 nyttar det naturligtvis inte att gå tillbaka längre, men den utredning som gjordes då kom ju inte till så där alldeles frivilligt från Socialdemokraterna heller, utan det var efter ett tillkännagivande av övriga partier. Det finns en lång historia kring utredandet av tonnageskatten. Att man på Finansdepartementet ändå ser att man nu måste titta på den ytterligare har jag egentligen inga synpunkter på. Jag tror att man gör den professionella bedömningen att det krävs för att det ska bli bra.

Man kan naturligtvis alltid beskriva något som passivt, att det görs för lite och så vidare. Men precis som Jessica Rosencrantz och jag i mitt anförande har sagt måste man börja någonstans, samla ihop de åtgärder som kan vidtas på kort sikt och de som kan vidtas på lång sikt. Det genomförs en del åtgärder. Man kan tycka att varje åtgärd för sig aldrig kan vara avgörande för att flagga in svenskt eller inte – det håller jag helt med om – men tillsammans skapas ändå förutsättningar för att flagga in svenska fartyg.

Jag är inte så naiv att jag tror att även om vi skulle skapa helt likvärdiga villkor – vilket jag hoppas att vi kan göra – så skulle vi få en omedelbar inflaggning av fartyg. Det är naturligtvis en process att flagga ut ett fartyg till ett annat land.

Den dag som det finns likvärdiga villkor, som jag utgår från att det finns efter ett antal år, kommer nyinflaggningen att stärka svensk sjöfart, inte inflaggning av det som redan är utflaggat.

Anf. 12 LARS JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är sant att det fanns en förhistoria till den socialdemokratiska regeringens utredning om tonnageskatt. Men vi ska också komma ihåg att man har följt sjöfarten nära under den socialdemokratiska regeringstiden. Man införde bland annat sjöfartsstöd för att skapa möjligheter för den svenska sjöfarten att konkurrera när det var en aktuell fråga. Nu har den här frågan varit aktuell, och då är regeringen passiv. Det är grundproblemet. Jag kan inte förstå att man över huvud taget kan försvara denna passivitet på området när alla som jobbar i branschen säger att det inte skapar likvärdiga konkurrensvillkor.

Precis samma sak kan vi se inom andra transportslag. När du sysslar med social dumpning slår du ut svenska åkeriföretag. Vi har varit överens om att det är fel. Därför försöker vi vidta åtgärder. Men här har man inte vidtagit åtgärder. Det är det grundläggande problemet. Därför är vi kritiska till regeringens sätt att hantera sjöfarten.

Det är konstigt jämfört med andra näringar, där man försöker verka för ökad sysselsättning. Jag förstår att Lars Tysklind inte kan tala om huruvida det blir någon inflaggning eller inte, även om det kommer något förslag om tonnageskatt, vilket det förmodligen inte gör eftersom utredningen inte ska vara klar förrän den 15 november 2014. Det kommer att ta ytterligare ett och ett halvt år, eller kanske två år, innan det kan finnas något förslag. Där är problemet.

Vi kan vara överens här i kammaren om många saker som behöver ske, till exempel svaveldirektivet. Det är viktigt att det blir möjligt att utveckla LNG, metanol på båtar och så vidare. Visst. Men det krävs att regeringen agerar. Det räcker inte med vackra tal i kammaren och på andra ställen. Det krävs konkreta åtgärder.

Anf. 13 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag får säga som Jessica Rosencrantz, nämligen att det verkar inte som att vi har läst samma handlingar och underlag.

Jag återkommer till att tonnageskatten utreds, och den kommer att införas. Men tonnageskatt kommer inte att lösa problemet. Det vet Lars Johansson också. Den kommer att lösa en del av problemet.

Jag har inte framhärdat i denna fråga, men vi fick inte någon kommentar om jämförelsen med Danmark och Danmarks internationella register DIS. Det är avgörande för att man flaggar ut i Danmark. Sedan har Danmark tonnageskatt också, men bemanningskostnaderna för handelsfartyg i allmänhet och specialfartyg är mer förmånliga i Danmark. Sjöfarten är internationell, och den drar sig dit. Vi har att jobba på bemanningssidan också.

Jag tror att vi delar uppfattningen att en utveckling av tappavtalen är en väg att gå. Även fackföreningarna kan tänka sig den linjen. Det är bra eftersom det är viktigt att vara överens om bemanningsfrågorna. Jag förordar definitivt inte att vi försöker göra som alla andra bara för att de i dagsläget får inflaggning.

Men att göra detta till en tonnageskattefråga är att förenkla det hela. Det är mycket mer komplext än så. Det känns inte bra när Lars Johansson förringar alla de delförslag som finns med i handlingsplanen och som genomförs konsekvent utifrån vad som är tänkt.

Det vi har tagit upp i dag, att överlåta tillsynsmöjligheterna, är en sak som redarna har efterfrågat under flera år. Nu genomförs de möjligheterna. De gäller redan nu från den 1 juli 2013. Tillsammans kan åtgärderna ge oss en konkurrenskraftig handelsflotta igen.

Anf. 14 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag får tacka Lars Tysklind för att han tog upp det allvarliga problemet med vattenskotrar. Det är ett alldeles för allvarligt problem för att raljera om det.

Jag kommer ihåg när en pappa besökte trafikutskottet som berättade hur han hade mist sin tonåriga son på en vattenskotter. Det är bara ett exempel på olyckor som händer på vattnet när unga adrenalinistinna killar – det handlar ofta om unga killar – hamnar på en skoter och kör i alldeles för hög hastighet. Det behöver inte vara dödsolyckor. Det handlar om andra olyckor också. Vi har också vattenskotrar på sjön hemma. De ställer till problem även för annan båttrafik.

För att få köra skoter på land måste man ha förarbevis. Samma sak gäller för EU-mopeder. Jag var glad att de kraven fanns när mina ungdomar var i den åldern och skulle börja köra moppe. Det var bra att de fick gå en utbildning innan de började köra moppe på vägar. Jag tycker faktiskt att föräldrar till barn som ska köra vattenskotrar ska få känna den tryggheten också. Det ska finnas förarbevis för vattenskotter.

Därför har vi yrkat bifall till den motion som Marie Nordén har skrivit. Jag hade gärna själv skrivit den motionen i höstas, men jag hann inte.

Tycker inte Lars Tysklind att det är förståndigt att införa förarbevis också för vattenskotrar?

Anf. 15 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det var dumt att raljera. Jag får be om ursäkt. Men i grunden är det även i detta fall fråga om sjösäkerheten, liksom vid all annan färd på vatten. Det gäller vattenskotrar precis som allt annat. Säkerhetsstandarden för verksamheten med fritidsbåtar i Sverige är hög generellt sett.

Transportstyrelsen har på regeringens uppdrag tagit fram en strategi för säkrare båtar 2020. Med den som utgångspunkt tittar man på och analyserar de bästa åtgärderna. Man tittar på orsakssammanhangen inom båtlivet. Det är inte alltid säkert att det är den enkla lösningen. Vi måste se att vi vidtar rätt åtgärder. Det är kanske inte fråga om förarbeviset. Det kan vara så att det är förarbeviset som är åtgärden som ska vidtas – jag utesluter inte det på något sätt – men det är viktigt när dessa frågor diskuteras att rätt åtgärder vidtas så att det inte blir en djungel av åtgärder som inte får avsedd effekt.

Det som jag vill ha sagt, men som kan uppfattas som raljerande, är att det är ett märkligt sätt att beskriva en grupp. Det finns många argument för att ha förarbevis för vattenskotrar utan att beskriva gruppen på det sättet.

Det arbete som pågår är viktigt, och det är viktigt att vidta rätt åtgärder för att ytterligare säkra verksamheten med fritidsbåtar.

Anf. 16 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är överens om att det behöver göras en hel del för att skapa säkrare sjöfart även för oss som åker på de små sjöarna.

Det finns fler förslag i betänkandet på åtgärder som kan införas, som jag är övertygad skulle leda till att drunkningstillbuden i dag inom sjöfarten skulle minska.

Trafikverket har tittat på detta och säger att av de 41 personer som drunknade 2011 skulle 30 ha överlevt om de hade använt flytväst.

Flytväst i båt: Varför har man inte diskuterat det? Våra grannländer har nu krav på att det ska finnas flytvästar i alla båtar, i alla fritidsbåtar. Jag tycker att det är en väldigt bra regel. Det är klart att man inte kan styra om de som är i båten sätter på sig flytväst eller inte, men jag ser det som ett bra steg för en bättre säkerhet i båtarna.

Allianssidan har inte tyckt att det är en bra idé att vi ska ha en sådan här regel. Men det är möjligt att Lars Tysklind tycker att det är någonting vi skulle kunna införa. Jag hoppas det.

Anf. 17 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! För att återgå till den strategi som Transportstyrelsen har tagit fram, där man ska analysera och se till att rätt åtgärder vidtas – det kan också handla om flytvästar. De siffror som Stina Bergström nämner stämmer naturligtvis. Hade vissa människor haft flytväst hade de inte drunknat. Därför är det viktigt att man verkligen använder flytväst. I dagsläget är nog inte det stora problemet att det inte finns flytvästar i båten, utan det är just att man inte använder dem. Det krävs ett brett informationsarbete om hur viktigt det här är och vilka risker man utsätter sig själv för även i lugna vatten utan flytväst.

Det finns andra saker som inte har lyfts fram här men som är oerhört viktiga. En sak är att man ska ha med sig sin mobiltelefon i ett vattentätt fodral. Det i kombination med flytväst har räddat en del personer. Om man faller i havet när det är kallt är det naturligtvis väldigt bra om man kan ringa och tala om var man är. Det finns också bra system som gör att man kan bli lokaliserad. Det finns till och med exempel på att folk som har legat i vattnet och lyckats få i väg en signal från en mobiltelefon har blivit hittade.

Det finns många saker i det här systemet som gör att man klarar sig bättre, varav flytväst är en. Jag tror inte att det är vi här i riksdagen som ska lyfta fram den ena åtgärden efter den andra och försöka pussla ihop dem, utan man ska se till helheten så att man gör rätt saker utan att det blir för mycket krångel.

Anf. 18 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationerna.

I mitt korta anförande väljer jag att fokusera på den del i betänkandet som handlar om miljöfrågor, svavelfrågan och SECA-direktivet, sjöfartsbranschens mycket stora betydelse för landets välfärd, infrastruktur,

kommunikationer, näringsliv och så vidare. Den eviga tonnageskattefrågan har diskuterats och beskrivits väl i tidigare debatter.

Fru talman! För några år sedan medverkade jag i en diskussion i Göteborg som var sammankallad av offentliga och privata aktörer i fordonsbranschen med koppling till förnybar energi. Vård för tillställningen var det kommunala energibolaget Göteborg Energi, och en företrädare för det företaget beskrev med powerpointbilder och vältaligt på vilket föredömligt sätt företaget under 60-, 70-, 80-, 90- och in på 2000-talet hade ställt om Göteborg som tätort och kommun vad gäller energiproduktion, värmeproduktion, kylproduktion och landtransporter till ett alltmer hållbart samhälle med hänsyn till framtiden. Man har gått från fossila bränslen till förnybara, och i de fall man hade använt fossila bränslen hade man i allt högre grad renat dem och tagit konsekvenserna av att det var smutsigt bränsle.

Inledaren avslutade med: Men – det finns ju ett men – i hjärtat av Göteborg ligger en stor hamn, och dagligen och stundligen går det en teknologi i denna hamn som är 60- eller 70-talsteknologi avseende miljöhänsyn och att använda förnybara bränslen, eller rättare sagt att inte använda förnybara bränslen.

Vad jag vill komma fram till, fru talman, är att vi i detta betänkande är överens om att slå fast att även sjöfarten har ett mycket stort ansvar för att ställa om till ett hållbart samhälle.

Därför är det bra att vi i detta betänkande avstyrker några motioner – några av dem socialdemokratiska – som vill att vi mot bättre vetande ska sänka miljöambitionerna avseende svavelutsläpp kopplat till fartygstrafik.

Det är också bra att vi är ett enigt utskott som välkomnar de striktare reglerna för utsläpp av svavel och i ett senare skede kväve i samband med fartygstrafik.

Det är bra att ambitionen från vårt lands sida nu är gemensam att vidga SECA-området till att omfatta hela EU, inte att begränsa dess införande i Östersjön, Nordsjön med flera.

Fru talman! IMO:s beslut om skärpta krav på utsläpp av fartygsbränsle innebär ett mycket viktigt steg för att minska sjöfartens utsläpp och kommer att leda till miljö- och hälsovinster. Tidigare talare har beskrivit i procent hur världshaven blivit allt surare. Men detta är också frågor om människors hälsa, landhälsan, luftkvaliteten i tätorter och kustnära områden som nu kommer att bli väsentligt bättre därför att vi successivt skärper utsläppskraven på fartygstrafiken.

Det internationella samarbetet i syfte att minska miljöbelastningen och få till restriktioner för utsläpp av svavel och längre fram kväve påbörjades under den dåvarande regeringen 2004. Jag minns det väl, som boende vid Östersjön, att vi var väldigt nöjda med att Östersjön kom att klassas som ett särskilt känsligt område. Det var det som lade grunden för de olika restriktioner som finns i dag, där svavelutsläpp är en del.

Det som mycket var i fokus 2004 och lyftes fram som väldigt viktigt för Östersjön var de stränga krav på oljetransporter, dubbelskrov i oljebåtar och annat som infördes i och med detta. Östersjön är ett extremt känsligt innanhav, med väldigt mycket fartygstrafik.

Rimligen skulle man vid detta tillfälle ha sett till att det som kom att bli SECA-område, alltså ett särskilt utsläppsområde för svavel, borde

omfatta hela EU-området. När vi i utskottets tillkännagivande till regeringen uttrycker att ”den svenska regeringen inte tog vara på möjligheterna inom IMO” etcetera avser vi egentligen regeringar i pluralis under en lång följd av år, ja, ända sedan 2004 faktiskt.

Fru talman! Det har också diskuterats om regeringen har satsat tillräckligt mycket, om ens något, på forskning inom sjöfarten. Det ska noteras, oavsett om man tycker att det är tillräckligt eller för lite – för mycket har jag inte hört någon säga – att innevarande år är det sista året som det är möjligt, med de EU-regler vi har, att särskilt stötta den typen av forskning.

Det finns skäl att nämna att regeringen också har ställt sig bakom ett antal TEN-T-projekt rörande LNG, metanol, installation av skrubber och så vidare.

Avslutningsvis tycker jag, fru talman, att det är bra att regeringen givit Trafikanalys i uppdrag att i nära dialog med branschen göra en bedömning av konsekvenserna på kort och på längre sikt av svaveldirektivet, just utifrån att sjöfarten liksom all annan näring, all annan transportinfrastruktur, rör sig i en ständigt förändrad omvärld där parametrarna för råvaror, energipriser och så vidare hela tiden ändrar sig. Det gör att de tidigare beräkningar som gjordes för att detta skulle innebära kostnader av det ena eller andra slaget tål att räknas på.

Anf. 19 TONY WIKLANDER (SD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till trafikutskottets förslag, och jag vill också i korthet instämma i inläggen från Lars Johansson med flera angående tonnageskatt.

Det har sannerligen varit mycket krumbukter om denna nödvändiga åtgärd. Långt före min tid lär en enig riksdag ha sagt att man vill ha det, men fram till vår tid har det fortfarande inte hänt något.

Jag råkade lyssna till arbetsmarknadsutskottets sammanträde, som vi var inbjudna till. Där var representanter från svenska sjöfartens parter. Man sade att sjöfarten i våra grannländer – man tänkte väl mest på Danmark och Norge – växer och frodas, mycket på svensk bekostnad. Allt fler flaggar ut till vår närregion, och de gör det genom ett aktivt agerande. En del har rätt Sverige till samarbete. Det är bara att de inte vill ha något samarbete. De vill ha våra fartyg. Svårare än så är det inte.

Vad gör då Sverige medan det blomstrar på näraliggande håll? Jo, man utreder. Man utreder den tonnageskatt som nu har utretts sedan 1998 tror jag – jag läste någon gammal promemoria om detta. Sanningen är den att riksdagen vill, men finansministern vill inte. Vi får se i slutändan vem eller vilka det är som styr i Sverige.

När detta är sagt får vi se vad som händer. Utredningen ska nu göras, troligen förbi nästa riksdagsval, med en förhoppning om att man kanske slipper undan alltihop. Snart kanske det inte finns några flaggor kvar som man behöver bekymra sig om. Det är trist men det är sant.

Jag ska säga något kort om svaveldirektivet. Det är ännu en trist historia. Det är inte så, som någon här antydde, att något eller några partier vill sänka miljöambitionerna, utan problemet är att vi har blivit särbehandlade av EU, och det grovt.

Ärendet var från början misskött, enligt mitt sätt att se det. Vår nordiska region har dragit det kortaste strået. Varken majoritetens förslag – i

det här fallet oppositionens – eller regeringspartiernas förslag kan göra ett dugg åt den försvårade konkurrenssituation som svensk sjöfart hamnat i. Nu får vi gilla läget. Det var en regeringsföreträdare – jag ska inte säga något namn – som häromdagen sade att vi skulle skicka omställningsnotan till EU. Det kan vi naturligtvis göra, men frågan är om vi någonsin får gehör för den eller några pengar för den. Vi lär nog få stå för den själva.

De motioner som föreligger talar ett tydligt språk när det gäller just konkurrensförhållandena. För stålindustrin räknar man med att kostnaden blir särskilt hög för de 95 procent av produktionen som går på export. Uppe i norr blir det ytterligare konsekvenser. Sjöfarten i Bottenviken kommer att drabbas, liksom trä- och pappersmasseindustrin längs med Norrlandskusten. I SD:s motion skriver vi att det också kommer att påverka investeringsklimatet, medföra långsiktiga negativa konsekvenser för det svenska näringslivet, och många transporter kommer dessutom att flyttas över till vägarna, varvid bränsleförbrukningen för det transporterade godset kommer att mångdubblas.

I yrkande 46 betonar man att det är beklagligt att reglerna inte är globalt harmoniserade eller att det åtminstone är samma regler för utsläpp av svaveloxider inom hela EU.

Slutligen vill jag säga att det jag hälsar välkommet är att man talar varmt om de nya bränslena, till exempel LNG, och för att kostnadseffektiva metoder för avgasrening ska främjas. Det är alldeles utomordentligt. Så långt hoppas jag att vi alla är överens.

Sedan kunde man också vänta sig att regeringen jobbade lite grann för att andra stater inom EU också ska införa krav som är i nivå med dem som gäller inom SECA-området. Hur det går med det får vi väl se. Det är i alla fall min förhoppning.

Med detta vill jag än en gång yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 20 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Fru talman! Detta år har äntligen sjöfartsfrågor lyfts fram och debatterats i denna kammare liksom på olika debattforum i Sverige. I januari levererade en svensk regering för första gången någonsin en sjöfartspolitisk handlingsplan. Den visade den riktning som alliansregeringen vill ta och vilka steg som först måste tas för att få en sjöfartsnäring med större konkurrenskraft. Förra veckan debatterade vi i kammaren en ny lag för att skydda våra handelsfartyg mot pirater med hjälp av beväpnade vakter ombord.

I januari kom det samlade sjöfartsklustret med sitt maritima manifest om jobb, kompetens och samhällsnytta. Där finns listat förslag till politiken och till klustret för att få fart på sjöfarten i Sverige.

Nu i slutet av april kom Seko sjöfolk med sin handlingsplan för en konkurrenskraftig sjöfartsnäring, kallad *Hållbar sjöfart*.

I dag har vi tagit ytterligare ett steg för sjöfartsnäringen genom att i detta betänkande föreslå en ändring i lagen om sjöfartsskydd som möjliggör för svenska rederier att välja annan tillsynsutövare än den statliga, vilket kommer att medföra sänkta tillsynskostnader. Längre har Sverige stuckit ut med att fördyra tillsynen på sina fartyg, då det har krävts att det ska vara tillsyn från Sverige. Detta har inneburit fördyrningar för rederierna, som får betala för flygresor från Sverige och uppehälle för inspek-

törer för att göra en tillsyn som lätt skulle kunna göras av ett företag som finns på plats och endast innebära timmars arvode. Nu är alltså en förbättring på gång, och jag gläder mig åt detta.

Det uppgifter inom sjöfartsskyddslagen som kan överlåtas är dels granskning och godkännande av fartygets skyddsplaner, dels tillsynsutövning när det gäller själva fartyget. Det finns för närvarande tio erkända organisationer som EU:s medlemsstater kan teckna avtal om delegering med. Det finns alltså några att välja på.

Fru talman! Alliansen har ett särskilt yttrande i detta betänkande som rör svaveldirektivet. Det är ett direktiv som IMO införde 2008 och som innebär, vilket andra redan har nämnts, att man bara får köra på lågsvavligt drivmedel med en svavelhalt på högst 0,1 procent från 2015 i Östersjön, Engelska kanalen och Nordsjön. Regeringen har försökt få med hela EU på detta IMO-direktiv för att säkerställa konkurrensneutralitet men tyvärr inte kommit ända fram. Regeringen har därför aviserat att man är med som delfinansiär på de TEN-T-ansökningar som lämnas till EU och som rör svaveldirektivet. Ett antal ansökningar har redan lämnats till kommissionen.

Regeringen stöder världens största LNG-bunkerfartyg som placerats i Östersjön, och ett specialutformat regelverk har utformats som rör detta fartyg. När det gäller EU-projekt vill jag nämna några av de mest betydelsefulla:

- LNG Rotterdam–Göteborg, som syftar till att möjliggöra en infrastruktur för LNG, vilket skapar förutsättningar att tillhandahålla detta bränsle för fartyg i nordvästra Europa.
- Projektet Bothnia LNG, som syftar till att möjliggöra en infrastruktur för LNG för fartyg i Bottenviken.
- Projektet LNG in Baltic and Black Sea Ports, som ska säkerställa att det kommer att finnas tillgång till LNG-bunkring inom Östersjön.

Efter flera förberedande studier av både teknik och marknad har Stenas ledning tillsammans med Wärtsiläs beslutat att föreslå ett pilotprojekt där ett av Stenas fartyg byggs om fullt ut till metanoldrift.

Vi har också projektet Pilot Scrubber som syftar till att använda en ny generation av skrubberteknik för att minska svavelutsläppen.

De skärpta kraven kan förväntas påskynda utvecklingen av en rad alternativa bränslen för sjöfarten. Det är därför bra att regeringen har för avsikt att stödja pilotprojekt med miljöanknytning. Regeringen har satsat 35 miljoner kronor på forskning inom sjöfarten. Medlen ska bland annat gå till att finna miljövänliga drivmedel.

Riksdagens nybildade maritima nätverk var för några veckor sedan på studieresa med världens mest miljövänliga färja, Viking Grace, som går på LNG.

Regeringen beslutade den 11 april att ge Trafikanalys, i nära dialog med Sjöfartsverket, Trafikverket och Transportstyrelsen, i uppdrag att göra en bedömning av konsekvenser av svaveldirektivet på kort och lång sikt. Uppdraget ska delredovisas senast den 1 juli och slutredovisas senast den 31 oktober 2013.

Vi förutsätter att riskerna med överflyttning av gods från sjöfart till vägtransporter kommer att analyseras grundligt i utredningen.

Vi i utskottet är överens om att mer behöver göras, och vi vet också att regeringen levererar. Alliansen anser att yrkandena om satsningar inom områden för lågsvavliga bränslen och avgasreningsmetoder delvis redan är eller inom en snar framtid kommer att bli tillgodosedda. Men frågans vikt gör att det finns utrymme för ytterligare initiativ på området.

Fru talman! Jag ska säga några ord om förutsättningarna för svensk sjöfart rent allmänt.

Regeringen har aviserat att den under våren 2013 har för avsikt att låta utreda möjligheten att göra förenklingar med koppling till fartygsregistret i syfte att förenkla för såväl företag som myndigheter. Bland annat ska förenklad registrering för mindre tonnage, reglerna för dubbelregistrering och en utveckling av en webbtjänst för att öka tillgängligheten till fartygsregistret utredas.

Regeringen pekar också på behov av förenklingar där företag i dag behöver hämta tillstånd och certifikat för sin verksamhet från många olika myndigheter. Därför anger regeringen att möjligheten att skapa en så kallad one stop shop där olika myndigheters beslut samlas i en kanal ska ses över.

Det är mycket bra. Det behövs förenklingar inom sjöfartsnärings omfattande regelverk. Sjöfarten är framför allt en näring, och regeringens tydliga ambition med att minska regelkrånglet behövs även för denna näring.

Det är också glädjande att vi på riksdagens bord har fått en proposition om att flera kategorier av fartyg ska kunna omfattas av sjöfartsstödet. Detta innebär att även muddarfartyg, kabellägningsfartyg och forskningsfartyg ska kunna omfattas av detta stöd.

Det är en reform som jag har sett fram emot länge. Jag är tacksam för att bland andra vår EU-parlamentariker Alf Svensson möjliggjort detta genom att han ställt frågor till kommissionen om varför inte Sverige har kunnat omfattas av detta stöd när till exempel Danmark kan det.

Jag tror att vi kommer att debattera denna proposition i kammaren senare.

Regeringen har aviserat att de kommer med en maritim strategi. Vidare har regeringen sagt att man kommer att ta fram ett förslag som ökar förutsättningarna för kommuner att medverka i finansieringen av statlig sjöfartsinfrastruktur.

Mycket görs alltså, och mycket är på gång.

Fru talman! För att få behörighet för befattningar och kunna söka jobb på ett fartyg krävs att studenter vid sjöbefälsutbildningar genomför praktik. De senaste åren har antalet tillgängliga praktikplatser minskat markant till följd av utflaggningen av svenska fartyg. När studenters praktik förläggs på fartyg under andra länders flagg belastar kostnaden för dessa mönstringsresor respektive lärosäte. Regeringen har därför i budgeten för 2013 kompenserat Chalmers tekniska högskola och Linnéuniversitetet för denna merkostnad med 2,25 miljoner kronor.

Min förhoppning och strävan är att denna summa ska finnas med i budgeten varje år till dess att antalet svenskregriterade fartyg ökat i vår handelsflotta så att denna åtgärd inte längre är nödvändig.

Sverige har gott om långa fina inre vattenvägar som lämpar sig mycket bra för att transportera gods på köl. Det är därför glädjande att regeringen också har aviserat att man kommer med en proposition till riksdagen senare i vår om att införa EU:s regelverk om inre vattenvägar. Eftersom det är lite komplicerat kommer det att tas i steg. Regeringens ambition är att kunna påbörja certifieringen av inre vattenvägsfartyg och utrustning senast under 2014.

Jag ska säga något om sjösäkerhet inom fritidsbåtslivet. S, V och MP har en reservation om att det ska vara obligatoriskt att ha flytväst i fritidsbåtar. Det är en önskan som jag kan tycka är sympatisk och viktig ur sjösäkerhetssynpunkt.

Regeringen har dock gett Transportstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter och organisationer ta fram en strategi för hur antalet döda och allvarligt skadade ska kunna minska i enlighet med regeringens mål för säkerhet inom fritidsbåtstrafiken. Uppdraget redovisades för regeringen i februari 2012 med rapporten *Strategi säkrare båt-liv 2020*.

Transportstyrelsen konstaterar i rapporten att antalet dödsolyckor inom fritidsbåtslivet har minskat kraftigt sedan 1970-talet men att denna nedåtgående trend tyvärr har planat ut. Enligt myndigheten är det dock inte utrett vilka faktorer som har spelat störst roll när det gäller denna trend eftersom det saknas data på området.

Jag menar att man kan vänta tills strategin kommer för att på så sätt få en samlad bild av möjliga åtgärder. Obligatoriska flytvästar i fritidsbåtar kanske kan vara en sådan.

Under tiden vill jag påminna om egenansvaret. Att ha på sig flytväst borde vara en självklarhet för alla fritidsbåtsälskare även utan en tvingande lagstiftning. Det har visat sig, enligt befintlig utvärderad statistik, att ca 20 av de 23 som omkom förra året inom fritidsbåtslivet inte hade flytväst. Dock hade endast 8 av dem troligen klarat sig om de hade haft flytväst. För de andra omkomna avgjorde andra faktorer som vi behöver ta reda på mer om.

Jag vill till sist säga ett par ord om Sjöräddningssällskapet, som gör en ovärderlig insats för säkerheten inom fritidsbåtslivet. Sjöräddningssällskapet är en ideell organisation som funnits sedan 1907 och består av 81 000 medlemmar. De har ständig jour, och några av de över 2 000 frivilliga livräddarna lämnar vid larm sina ordinarie jobb för att inom 15 minuter vara ute och undsätta nödlidande på sjön. Sjöräddningssällskapet har 67 räddningsstationer och mer än 170 räddningsbåtar längs våra kuster och i våra största sjöar.

Sjöräddningssällskapetets viktiga arbete utförs ideellt och utan större inblandning från staten annat än vad gäller befrielse från moms, arvs- och gåvoskatt.

Våra farvatten är hårt trafikerade, speciellt sommartid, och här utför Sjöräddningssällskapet en värdefull insats.

Anf. 21 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! I mitt inlägg tänker jag uteslutande tala om det som rör fritidsbåtsfrågor i betänkandet.

Allt fler människor upptäcker det positiva med fritidsbåtslivet. Inte minst är allemansrätten en viktig grundförutsättning för att så många som

möjligt med små och enkla medel ska kunna ta del av det fantastiska som båtlivet har att ge.

Varje sommar färdas ungefär en tredjedel av den vuxna befolkningen i fritidsbåt minst en gång. Det handlar om nästan 2 ½ miljon människor som på detta sätt får ta del av vår fantastiska natur.

Det sker i båtar av varierande storlek och ålder. Men de flesta båtar har, till skillnad från vad många tror, väldigt lågt ekonomiskt värde. Ungefär 200 000 av de svenska båtarna har ett marknadsvärde under 5 000 kronor. Den absoluta merparten har ett värde som understiger 100 000 kronor.

Anledningen till att jag säger det är att det är viktigt, när man ska besluta om den här typen av frågor, att ha en klar bild av hur fritidsbåtslivet ser ut och under vilka förhållanden man jobbar.

Det skrivs många motioner om fritidsbåtar. Det tycker jag är jätteroligt. Det visar att det finns ett stort engagemang bland ledamöterna i Sveriges riksdag kring fritidsbåtsfrågor.

Transportstyrelsen fick 2009 ett uppdrag av regeringen att ta fram en strategi för hur antalet döda och allvarligt skadade skulle kunna minska i enlighet med regeringens mål för säkerhet inom fritidsbåtstrafiken. Det avrapporterades 2012, som det sades.

Transportstyrelsen, andra myndigheter och båtlivets olika organisationer har enats om en gemensam satsning på området. Man ska utreda och analysera olyckor och incidenter, för att därigenom kunna plocka fram vad som behöver göras för att ännu färre ska behöva mista livet på sjön.

Antalet döda i Sverige har fallit konstant sedan 1970-talet, då nästan 120 personer miste livet varje år i fritidsrelaterade båtolyckor. De bästa åren under 2000-talet var 2000 och 2012, då endast 27 respektive 23 personer miste livet. De två sämsta åren var 2001 och 2008, då 43 respektive 41 personer miste livet.

Av de 23 personer som drunknade förra året var en kvinna. De flesta var över 60 år gamla. Vid tre av de 23 olyckorna var hjärtproblem troligen en faktor i olycksförloppet. 14 av 23 omkomna var helt ensamma i båten. De flesta saknade flytväst, som flera har nämnt. 16 av dem omkom i insjöar, ingen på öppet hav. 2 eller 3 av dödsfallen kan ha haft farten som en betydande faktor i händelseförloppet. Vi pratar då om hastigheter på 15–20 knop, alltså hastigheter under 40 kilometer i timmen.

Det är positivt att allt färre dör på sjön i fritidsbåtar. Den fantastiska utveckling som vi har haft sedan 1970-talet har skett trots att allt fler är med och tar del av fritidsbåtslivet. Man kan särskilt peka ut några bitar.

Det handlar om CE-märkning, som gör att båtarna har blivit säkrare, och VHF-radions intåg, där det numera uteslutande handlar om mobiltelefoner. I dag sker nästan 95 procent av alla räddningssamtal med mobiltelefon. Det har varit bra att ha en mobiltelefon med vattenskydd, som togs upp tidigare. Det räddar ofantligt många liv och har möjlighet att göra det också i framtiden.

Flytväst användningen har ökat. Vi har en utveckling där flytvästarna blir alltmer designinriktade och mer bekväma. Det gör att användningen av flytvästar har ökat dramatiskt. Vi har gps-navigatorer, och sjöräddningens kapacitet har också ökat mycket, som någon var inne på. Inte minst har alkoholbruket på sjön minskat, vilket kanske är en av de stora,

bidragande orsakerna till att vi sedan 1970 har haft en mycket positiv utveckling på det här området.

Allt detta har i olika utsträckning dramatiskt minskat antalet som mister livet på sjön. Sverige är i dag ett av världens säkraste länder för den som vistas i fritidsbåt. I princip inget av förbättringsarbetet har varit ett resultat av lagstiftning. Det har i stället varit ett samarbete och en samverkan mellan frivilligorganisationer inom båtlivet och olika myndigheter.

Alla är överens om att vi behöver bättre uppföljning. Eftersom vi har så få dödsfall på sjön måste varje dödsfall granskas enskilt för att se vad vi ska kunna förbättra för att människor inte ska behöva mista sina liv på sjön.

Vi vet att det finns farliga moment, inte minst när man kliver i och ur båtarna. Det är något vi ofta glömmer. Räddningsstegar saknas på många båtar. Det är ett givet problem. Ytterligare ett riskmoment är att vara ensam på sjön, det vill säga att det inte finns någon som kan hjälpa en om olyckan är framme.

Ofta lyfts Finland fram som ett positivt exempel. Det görs också i den reservation som har skrivits av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det kan mycket väl vara så att Finland har mycket att lära oss. Men vi ska komma ihåg att Finland har 7 personer per 100 000 fritidsbåtar som dör varje år på sjön, att jämföra med 4 personer i Sverige. Finland ligger långt framme, men Sverige ligger ännu längre fram. Därmed inte sagt att vi inte kan lära oss av andra, för det kan vi alltid göra.

Fru talman! Sverige är i dag ett av världens säkraste länder för den som vistas i fritidsbåt. Vi har kraftigt minskat antalet döda i båtlivet under en lång rad år. I Sverige finns en god tradition av samarbete mellan myndigheter och frivilligorganisationer för att göra båtlivet ännu säkrare. Det mesta av de goda resultaten genom åren handlar inte om politiska beslut i riksdagens kammare. Det innebär inte att vi i alla lägen ska utsluta lagstiftning. Men vi bör åtminstone varje gång ställa oss frågan om vi på något annat sätt kan uppnå våra mål om ett säkrare och bättre fritidsbåtliv.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi övergår nu till dagens frågestund. Jag hälsar statsråden välkomna.

Frågestund

Kontrollen av läkemedelsförsäljningen

Anf. 23 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag tänkte ställa en fråga till socialminister Göran Hägglund.

Receptfria läkemedel i detaljhandeln är någonting som har gjort oss som kunder lite bortskämda. Det är positivt att vi har denna tillgänglighet. Men samtidigt ser vi att det inte finns några sanktioner att utfärda när man inte sköter sig. Det finns inga tillstånd som lämnas ut och inte heller någonting som kan dras in.

När apoteken granskas av Läkemedelsverket upptäcks det också brister. Här finns det en sekretess som har uppmärksamats. Jag vill därför fråga socialministern: Varför ska det vara sekretess i stället för öppenhet gentemot de kunder som vill känna sig nöjda med apoteken? Apoteken har dessutom en trovärdighet som de behöver utveckla och bevara.

Anf. 24 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det är en viktig fråga som Lena Hallengren tar upp. När det gäller receptfria läkemedel får en del av dem säljas ute i dagligvaruhandeln. De är förstås utvalda med omsorg eftersom varje läkemedel innebär en potentiell risk för användaren. Detta måste ständigt prövas om man hittar fel som uppstår. Då och då inträffar det att människor som arbetar i dagligvaruhandeln ger råd, vilket de inte har rätt att göra. De kan peka på den så kallade bipacksedeln, som innehåller tydliga råd till den som ska använda läkemedlet, men inte någonting annat. Här finns det naturligtvis också möjlighet att med sanktioner komma åt dem som missbrukar den rätt som de har fått att sälja receptfria läkemedel. Och det är kommunerna som svarar för tillsynen.

Jag får återkomma till den andra frågan i mitt nästa inlägg.

Anf. 25 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det var egentligen det som var min huvudfråga, även om jag inser att jag ställde två frågor.

Jag vill fråga statsrådet: Varför ska de brister som Läkemedelsverket upptäcker hos apoteken hållas hemliga? Det gäller för medierna, och det gäller även för kunder som besöker apoteken. Varför ska det vara sekretess i stället för öppenhet?

Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att brister som påträffas åtgärdas. Därför finns det mycket tydliga sanktionsmöjligheter för myndigheten att ta itu med dem som gör fel eller inte lever upp till de regler som finns. Men lagstiftningen omgärdas också av en del regler som gör det möjligt. Begär du eller jag ut handlingar kan de maskas, som det heter, det vill säga att vi inte får ut all information. Det är av affärsskäl. Om man är

missnöjd med ett sådant beslut kan man överklaga. Det finns just nu ett sådant aktuellt fall där domstolen har landat på att man inte ska lämna ut detta. Grunden till det hela är affärshemligheter.

Men det är av allra största vikt, vilket jag tror är det viktigaste för oss som medborgare, att felaktigheter som begås åtgärdas. När man på apoteken inte har en sådan hantering av läkemedel som man ska ha ska detta åtgärdas. Ytterst får apoteken stängas om de inte skulle leva upp till de stränga bestämmelser som finns.

Effekten av höjd alkoholskatt

Anf. 27 ULF BERG (M):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till justitieminister Beatrice Ask.

Vi har nyligen firat valborg. Det är en glädjens familjehögtid. Tyvärr vet vi, och speciellt jag som polis, att det ibland blir raka motsatsen. För många unga innebär det en alkoholdebut, en debut som kanske leder till framtida ärr som de får leva med resten av livet.

Som ledamot i skatteutskottet har jag ofta ställt mig frågan: Vilken effekt har höjda alkoholskatter? Främjar de folkhälsan, eller kan de till och med ha motsatt effekt? Höjd alkoholskatt kan innebära att kriminella nätverk får en ökad försäljning i sin ljusskygga verksamhet. Jag har träffat tull och polis som beskriver att det väller in alkohol över våra gränser. Normalt sett är det positivt om Systembolaget kan visa på lägre försäljningssiffror. Men det är olyckligt om smugglingen ökar i motsvarande grad. Då kan det vara bilens baklucka som blir försäljningsställe utan krav på ID-handling.

Min fråga till justitieministern är: Finns det anledning att vidta några åtgärder för att öka kunskapen om kriminella nätverk och ytterligare försvåra deras verksamhet när det gäller illegal hantering av alkohol?

Anf. 28 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Vi har ett stort problem med smuggelsprit. Det är ingen tvekan om den saken. Det är särskilt olyckligt att det finns skrupelfria grupper och individer som säljer alkohol till ungdomar. Detta är ett problem som uppmärksammas av polisen och som man arbetar med kontinuerligt och förebyggande i hela landet.

I synnerhet när vi närmar oss helger som valborg, studentfirande och olika aktiviteter då många ungdomar planerar att ha festligheter inriktar sig polisen på åtgärder för att möta dessa problem. Det är ingen tvekan om att man också tar en hel del alkohol i dessa sammanhang.

När det gäller smuggelsprit gör framför allt Tullverket stora beslag. Vi har ett samarbete mellan polisen och Tullverket som är inriktat på den organiserade brottsligheten men framför allt på att stoppa införseln av olaglig sprit. Vi har generösa regler när det gäller att föra in alkoholhaltiga drycker. Men det är för personligt bruk. Detta är däremot organiserat och har ett helt annat syfte.

Anf. 29 ULF BERG (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är naturligtvis mycket viktigt att man löser denna fråga. Många gånger ställer alkoholen till det. Man får en misstänkt, och ofta vid misshandelsbrott är brottsoffren berusade. Min erfarenhet som polis är att dessa människor ofta tycker att omdömet blir bättre med alkoholintaget. Men det brukar vara det motsatta, förmodligen i kvadrat eller liknande, och det kanske slutar i förskräckelse. Därför hoppas jag verkligen att vi kan få till bättre uppföljningar, så att även vi som beslutsfattare kan se till att vi gör rätt saker. Detta är nämligen en mycket större fråga än att handla bara om de kriminella nätverken, och den berör fler departement. Men jag har valt att nu vända mig till justitieministern.

Jag hoppas verkligen att vi kan ta krafttag eftersom det är mycket olyckligt när ungdomar utan ID-handlingar kan köpa alkohol från en baklucka. Jag har sett att Systembolagets personal till och med begär legitimation av kompisar som är inne på Systembolaget men som inte står vid kassan. Det är så det ska fungera, och försäljning ska inte ske vid backluckan på en bil.

Anf. 30 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! När det gäller frågan om vad vi vet och inte vet är det många som efterfrågar mer av statistik. Jag skulle vilja säga att vi vet tillräckligt mycket för att vidta åtgärder. Tullverket beslagtogs 2012 omkring 44 000 liter sprit men betydligt mer vin och framför allt väldigt mycket mer öl. Det är bara ett exempel.

Vi vet också att starkspritsförsäljningen har sjunkit på Systembolaget. Men förmodligen har inte konsumtionen sjunkit lika mycket, utan vi har en införsel av smuggelsprit som vi behöver hantera. Då är samordning mellan Tullverket, polisen och andra myndigheter central. Jag tror att man framför allt måste inrikta sig på de situationer, händelser och grupper där denna försäljning ökar.

Jag är säker på att Ulf Berg också läste om tillslaget mot vodkabussen för ett antal veckor sedan. Det görs en hel del sådana tillslag. Men vi har en uppförsbacke och en utmaning att bli än mer effektiva i detta arbete.

FRA:s dataintrångssystem

Anf. 31 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag har också en fråga till justitieministern.

För några dagar sedan rapporterade tidningen Ny Teknik om hur Försvarets radioanstalt har byggt upp dataintrångssystemet TDV, tekniskt detekterings- och varningssystem. Det ska upptäcka avancerade it-attacker. Att arbeta aktivt med att avslöja och stoppa it-attacker är oerhört viktigt, och cyberbrottsligheten är ett allt större problem.

Det nya detekteringssystemet innebär dock också att analytiker på FRA kan och får läsa det digitala innehållet när systemet larmar eller om det finns något misstänkt i trafiken som tyder på angrepp. Att innehållet i medborgares kommunikation skulle komma att läsas var precis det kritiker av FRA-lagen varnade för – att meddelarfriheten och brevhemligheten skulle sättas ur spel. Från regeringens håll försäkrade man då att det inte skulle komma att ske.

Jag vill därför fråga ministern hur det faktum att FRA endast får spana på utländska hot går ihop med att FRA nu får läsa innehållet i inhemska mejl, vilket ju är en tydligt polisiär fråga.

Anf. 32 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig direkt säga att jag inte är insatt i sakfrågan. Maria Ferm och jag är helt överens om vilka beslut vi har tagit och vilka regler som gäller. Jag har dock inte kunskap i just den här frågan, dess värre, så jag vågar inte försöka ge ett svar. Det skulle vara fel. Men det är självklart så att vi har anledning att titta på de olika frågeställningar som kan finnas i ett sådant här sammanhang.

Anf. 33 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Då har jag en lite annan följdfråga.

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten presenterade redan 2012 en granskning av FRA:s hantering av personuppgifter. Då stod det också klart att FRA har lagrat personuppgifter på ett felaktigt sätt. I vissa fall har det varit svårt att se en koppling till signalspaningsuppdraget. Detta är såklart mycket allvarligt, inte minst i ljuset av att Försvarets radioanstalt har fått ett utökad signalspaningsuppdrag och eftersom det nya detekteringssystemet innebär att man också kan läsa innehållet i inhemska mejl.

Därför frågar jag hur ministern kan garantera att personuppgifter och hanteringen av dessa inte missbrukas.

Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig tydliggöra att FRA inte ligger inom mitt ansvarsområde. Frågeställningen berör snarast försvarsministern eller den som har allmänna frågor.

Låt mig ändå säga, eftersom det nära anknyter till de integritetsfrågor vi berör, att regeringen är väldigt tydlig när det gäller att säkerställa att personlig integritet hålls högt och att vi lever upp till de regelverk riksdag och regering har fastställt när det gäller kommunikation och it-verksamhet över huvud taget. Då är det naturligtvis en fråga jag får gå hem och läsa på, och sedan kan vi återkomma till svar i den delen.

LSS-omsorgen och LOV

Anf. 35 FREDRICK FEDERLEY (C):

Herr talman! Min fråga riktar sig till äldreomsorgsminister Maria Larsson och rör LSS-omsorgen i kombination med LOV.

LOV har varit en valfrihetsreform som har stärkt egenmakten hos många människor som är i behov av trygghetssystem och en god vård. Vi har kunnat lägga makten hos den enskilde att välja vilken vårdgivare man vill ha.

Under min föräldraledighet har en till mig närstående person som är föremål för LSS-omsorg – det är en ung tjej i sina bästa år med Downs syndrom – råkat ut för att inte ha tillgång till LOV och inte kunna välja sin dagliga verksamhet. Hon har mått dåligt i den omsorg kommunen har kunnat erbjuda. I detta fall är det Tyresö kommun, men det är symtoma-

tiskt för många kommuner: Man har varit ganska duktig på att jobba med äldreomsorgen, men man ligger långt efter vad gäller psykiatri och LSS-omsorgen.

Min fråga är vad regeringen avser att göra för att se till att fler kommuner tar ett större ansvar för att de grupper som kanske är röstsvagast också får tillgång till en valfrihet som gör att man kan stärka den enskildes vård och utveckling.

Anf. 36 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är en angelägen fråga som tas upp, för vi vet att människor vill ha möjligheten att välja. LSS var den första reformen som verkligen satte möjligheten att välja på kartan, och i denna frihetsreform låg en stor frihetsgrad att kunna välja vem som ger mig min dagliga assistans.

När det gäller äldreomsorgen kan jag se att siffrorna pekar mot att 83 procent av de äldre vill ha möjligheten att välja. Sedan är det inte alla som gör ett aktivt val, men eftersom vi vet att det här är medborgarnas utgångspunkt strävar vi också efter att kommuner och landsting ska ta det ansvaret och tillåta val i så stor utsträckning som möjligt. Det är därför vi har tillsatt en utredning, för att titta på om det är lämpligt med ett obligatorium för kommuner och landsting. En utredare ska konsekvensanalysera och återkomma med förslag under nästa år.

Anf. 37 FREDRICK FEDERLEY (C):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag kan för egen del säga att jag är positiv till att LOV ska vara ett obligatorium, för jag anser att politiker inte ska kunna sätta sig över enskilda människors möjlighet att göra ett val av vårdinrättning.

Jag hoppas också att ministern kan ta med sig det i arbetet som ska göras framöver med att se till att stärka framför allt de grupper som är röstsvagast. De äldre är ganska många. De är välorganiserade, och de har många gånger full kapacitet att göra sina röster hörda. Många inom psykiatri och LSS-omsorgen har dock inte riktigt förmågan att göra sig hörda, och de riskerar att hamna i bakvattnet.

Jag tror att det är viktigt att vi alla hjälps åt för att se till att det blir en valfrihetsreform som omfattar de grupperna och som gör att varje människa, oavsett vilka förutsättningar man är född med eller har förvärvat genom sitt vuxna liv, har möjlighet att få så stor utvecklingspotential som möjligt.

Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Utgångspunkten i LOV är möjligheten att bestämma själv över sitt eget liv och sin egen vardag. Min utgångspunkt är att flytta makt från oss som är politiker till medborgarna själva i så stor utsträckning det bara går.

Jag vill verkligen understryka det Fredrick Federley är inne på, nämligen att när det gäller de grupper som har de minsta röststyrkorna – de som inte alltid har tillgång till megafonerna eller högtalarna – har vi som politiker extra stor anledning att se till att deras rättigheter är starka.

Jag tackar så mycket för frågan. Vi arbetar i den riktningen.

Frågestund

Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Göran Hägglund.

Den 28 januari 2010 beslutade regeringen att tillsätta en utredning för att bland annat återkomma med ett förslag på hur hälso- och sjukvård ska kunna ges till så kallade papperslösa. Utgångspunkten har varit att erbjuda svensk välfärd till personer som befinner sig i landet utan tillstånd och som i vissa fall håller sig undan verkställandet av ett avvisningsbeslut. I och med överenskommelsen regeringen gjorde med Miljöpartiet blir förslaget nu verklighet, och från den 1 juli 2013 kommer Sverige att erbjuda tandvård, sjukvård och läkemedel till personer som bryter mot svensk lagstiftning till betydligt bättre villkor än till vanliga medborgare.

Min fråga är hur socialministern kan motivera att erbjuda kraftigt subventionerad vård till tillståndslösa samtidigt som många svenska medborgare avstår från vård av ekonomiska skäl.

Anf. 40 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Låt mig först invända mot den beskrivning Markus Wiechel gör när han säger att väldigt många svenskar avstår från vård för att de inte har råd. Så är inte läget. Det vet vi ganska bra genom undersökningar. Vi har den ordningen i Sverige att vi har en vård vi bekostar gemensamt genom våra skatter, och vård ges efter behov – inte efter plånbokens tjocklek.

Regeringen har kommit fram till, och nått en överenskommelse med Miljöpartiet om, en ordning som innebär att människor som finns i vårt land och inte har sina papper i ordning får vård som inte kan anstå. Detta gäller vuxna personer; när det gäller barn får de vård på samma villkor som andra barn. Det handlar om att sjukvården inte ska vara en ny myndighet som prövar människors rättigheter, utan de har att bota, lindra och trösta – det som är sjukvårdens uppgifter.

Jag är oerhört stolt över den insats vi gör, alltså att vi från och med den 1 juli kommer att ha en lagstiftning som gör att alla människor som finns i vårt land har rätt och möjlighet till vård som är livsnödvändig.

Anf. 41 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Enligt riksdagens utredningstjänst avstod 490 000 svenskar från tandvård under 2009, och 77 000 svenskar avstod från medicinering under 2009. Det var 48 000 svenskar som avstod från sjukvård under 2009. Om man gör en liten kalkyl på vad en pensionär kan tänkas lägga på sjukvård under ett år landar vi på totalt 7 490 kronor. Samma kostnad för en tillståndslös i samma ålder skulle ligga på 1 830 kronor.

Min följdfråga är: Hur kan socialministern motivera att tillståndslösa enligt dessa siffror faktiskt får betydligt bättre villkor än exempelvis pensionärer, som har varit med och finansierat den välfärd vi har i dag och varit med och byggt upp landet?

Anf. 42 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag tycker att den här frågan är väldigt avslöjande. Det här ställer frågan på sin spets om vi har ett ansvar för våra medmänniskor eller inte.

Vi ska veta att i genomsnitt betalar varje svensk via skattsedeln ungefär 46 500 kronor per år till sjukvården. Det innebär 3:50 i månaden för dig och mig, Markus Wiechel, för den grupp som vi nu talar om. Jag tycker att det är en liten kostnad. För det får vi enhetliga regler, och alla människor som finns i vårt land säkerställs vård som inte kan anstå. Det vore inte humant i ett samhälle av Sveriges art att människor lämnades att dö därför att vi inte skulle erbjuda hälso- och sjukvård. Jag tycker att det är oerhört avslöjande att den här frågan över huvud taget ställs.

Jämställdhetsintegrering

Anf. 43 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till jämställdhetsminister Maria Arnholm. Det handlar om jämställdhetsintegrering. Jag vet att ministern skulle kunna berätta en del om det. Det är många människor som inte är så insatta i frågan.

Jämställdhetsfrågorna är inte bara kvinnofrågor utan inbegriper också männen. Skulle ministern kunna berätta lite hur det ser ut i Sverige och hur man arbetar med just killars, pojkars, problem i dag?

Anf. 44 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Tack, Anna Steele, för en väldigt intressant och viktig fråga som jag, som ledamöterna i kammaren säkert förstår, gärna skulle vilja föreläsa länge om.

Jag är som ni vet rätt ny som statsråd och nygammal i politiken. För 20 år sedan hette det mainstreaming, och nu heter det jämställdhetsintegrering. Det är att använda jämställdhetsglasögon i allting i en verksamhet. Det som den här regeringen har satsat allra mest på är en kvarts miljard till Sveriges kommuner och landsting, något som kallas HÅJ, hållbar jämställdhet. Där har man från Ystad i söder till Haparanda i norr tittat på hur vi på bästa sätt för medborgarna jobbar med jämställdhet.

Jag ska återkomma med några konkreta exempel i nästa inlägg.

Anf. 45 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Det jag undrar över är: Hur ska man kunna få med alla kommuner i Sverige? Som det nu är det bara ett åttiotial kommuner. Men ministern får gärna utveckla hur man arbetar med pojkarna.

Anf. 46 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! En av dessa 80 kommuner är Gnesta. I Gnesta bekymrar man sig över det som många av oss bekymrar sig för: Varför kommer pojkar alltmer efter i skolan?

För de här HÅJ-pengarna har man tittat på sin verksamhet, jobbat med lärarna i klassrummet och hittat ett antal nya sätt att jobba på som gett påtagliga resultat i att pojkarna har fått högre betyg. Det här är bara ett exempel.

De här 80 kommunerna träffas några gånger om året på högnivåmöten. Då träffas kommundirektörer och vice kommundirektörer och berättar hur man jobbar med jämställdhet med allt från snöröjning till starrop-erationer. När jag var med för en månad sedan var det för mig första gången som jag var på ett jämställdhetsmöte med 80 personer där över hälften var män. För mig var det i all sin enkelhet ett bevis för att den här regeringen med sin HÅJ-satsning har gjort Sverige lite mer jämställt.

HVB-verksamheten

Anf. 47 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag har en fråga till barn- och äldreminister Maria Larsson. Vi vet att ministern har ett starkt engagemang för barns och ungas uppväxtvillkor.

Socialstyrelsen kom nyligen med årets tillsynsrapport när det gäller HVB-hem, alltså hem för vård eller boende. Då och då upptäcks missförhållanden i vården av barn och unga på HVB-hemmen. Jag vill därför fråga ansvariga ministern vad hon anser om den kritik som Socialstyrelsen i sin tillsynsrapport uttryckte mot HVB-verksamheten.

Anf. 48 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Låt mig först säga att jag är väldigt nöjd med att vi har skrivit in för tillsynsmyndigheten en frekvenstillsyn av HVB. Vi har skrivit att varje HVB-hem i vårt land ska ha minst två besök per år, ett som är anmält i förväg och ett som är oanmält. Tidigare kunde det gå årtal utan att HVB-hem fick ett enda besök. Det här är centralt och viktigt, och man ska alltid tala med barnen.

Nu har man fullgjort det här uppdraget. I den senaste rapporten kan jag se att man har gjort 1 300 besök och talat med 3 500 barn. Tillsynen har till syfte att leta brister, men man skriver ibland också om det som är positivt. Jag ska strax återkomma till bristerna. Det som glädde mig mycket i den här tillsynsrapporten var att man i de 3 500 intervjuerna med barn tydligt kunde se att nästan alla barn uppger att de trivs, att de har det bra, att de tycker att tillvaron är meningsfull. Det var så positivt att det var överraskande för mig.

Jag ska återkomma till bristerna i nästa inlägg.

Anf. 49 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Tack för svaret! Jag vill ta upp en dimension i detta. Ett missförhållande som tidigare har kritiserats är att barn med placering i ett HVB-hem inte får en tillfredsställande skolgång. Då vill jag fråga ministern: Anges i tillsynsrapporten enligt ministrarnas mening någon positiv utveckling på det området?

Anf. 50 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Just skolgången vet vi är en stark skyddsfaktor för barn som har tuffa omständigheter, så det är jätteviktigt att den fungerar. Här har det funnits brister, och det finns fortsatt brister kvar. Svårast är det för de ensamkommande flyktingbarnen, som ju många gånger bor i HVB-hem, att få en bra skolgång. Här påtalas betydelsen av samordning

mellan HVB-hem och skolan. Det är helt utslagsgivande för den enskilde om man ska få en bra skolgång.

Vi har låtit Skolverket tillsammans med Socialstyrelsen ta fram en vägledning för hur man kan jobba med de här frågorna. Vi har uppdragit åt Sis och Specialpedagogiska skolmyndigheten att ta fram en modell för hur man arbetar för att få en bra sammanhängande skolgång, som vi vet kan ge en helt annan inriktning på vuxenlivet.

De brister som påtalas handlar om kompetensfrågor och bemanning i HVB-hem. Där har vi nya föreskrifter på gång från Socialstyrelsen, vilket jag hoppas ska kunna rendera ett bättre resultat. Knappt vart femte HVB-hem får kritik.

Utförsäkrades behov av försörjningsstöd

Anf. 51 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till Ulf Kristersson.

Inspektionen för socialförsäkringar har uppmärksammat att många av dem som har blivit utförsäkrade från sjukförsäkringen i dag får socialbidrag, försörjningsstöd, i stället för sjukpenning. Jag tänkte fråga statsrådet om statsrådet är nöjd med den utvecklingen och om statsrådet anser att det är en bra reform som gör att de sjuka i stället för sjukpenning får socialbidrag.

Anf. 52 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Inspektionen har på vårt uppdrag undersökt hur arbetsinkomster ser ut för människor som har lämnat sjukförsäkringen. Jag tror att det gällde hela 2010. Man pekar på några saker som vi känner till och några som är nya. Man bekräftar framför allt den viktiga utvecklingen att de som lämnade 2010 i ökad utsträckning har högre arbetsinkomster efteråt än före. En av tio har lägre arbetsinkomster. Tre av tio har högre arbetsinkomster. Det är väldigt många totalt sett som arbetar mer efteråt än tidigare.

Det finns också människor som har försörjningsstöd efteråt. Den viktigaste gruppen var den som identifierades tidigt, de så kallade nollklassade, alltså människor utan försäkrad inkomst som aldrig har kvalificerat sig in i sjukpenningförsäkringen över huvud taget.

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag tror inte statsrådet hörde mina frågor; jag kanske ska upprepa dem. Tycker statsrådet att det är en bra reform som gör att sjuka går från sjukpenning till att få socialbidrag?

Det som redovisas av Inspektionen för socialförsäkringar är att väldigt många har fått gå över till försörjningsstöd. Kommunerna har fått ta hand om försörjningsstödet, för det är de som betalar ut det. En ganska stor grupp kvinnor, man vet att det är kvinnor, har ingen försörjning alls i dag utan lever förmodligen på en närstående, oftast en man.

Det här är en del av regeringens politik. Nyss hörde vi om jämställdhetsintegrering. Det verkar som att regeringen har missat att titta på vad regeringens politik får för utslag i genusfrågor.

Frågestund

Anf. 54 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är en mycket liten grupp som lämnar sjukförsäkringen för att gå till försörjningsstöd eller socialbidrag. Tidigare undersökningar visar att 2–10 procent av dem som lämnar sjukförsäkringen behöver försörjningsstöd. Nu är siffran 8,6 procent. Tidigare visade SKL:s studier att mindre än 1 procent av våra samlade försörjningsstöds-kostnader härrör från människor som har lämnat sjukförsäkringen.

Självklart är det inte bra om människor behöver leva på försörjningsstöd. Samtidigt tycker jag att Socialdemokraternas närmast kampanjartade försök att visa att försörjningsstöd alltid är fel är ett brutalt brott mot den tradition vi har i dag i Sverige. Normalt sett har vi försäkringar som man kommer in i genom arbete. Om man av olika skäl inte kan vara försäkrad, aldrig har jobbat till exempel, har vi försörjningsstöd för att garantera att ingen ska stå helt utan skydd. Om Socialdemokraterna har en annan idé om svensk välfärd än att försäkring får man genom arbete och att de som inte har det får försörjningsstöd, vore det intressant att få den redovisad för Sveriges riksdag.

Lönediskriminering av kvinnor

Anf. 55 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Min fråga går till Maria Arnholm.

Jämställdheten trampar vatten och kvinnor förlorar 3,6 miljoner under sitt arbetsliv på grund av att kvinnor diskrimineras under sitt arbetsliv. Visstidsanställningar, delade turer och ofrivilliga deltider är några av de saker som gör att kvinnor inte får en lön som de kan leva på. Kvinnodominerade yrken värderas inte lika högt som mansdominerade yrken, trots att det ofta ställs väldigt höga krav på utbildning.

Regeringen har inte lagt fram några förslag som motverkar det här. Snarare tvärtom har finansministern uttryckt att löneläget är för högt för just de som jobbar inom vård, skola och omsorg, där många kvinnor finns.

Vilka konkreta förslag avser jämställdhetsministern att lägga fram så att nästa generation kvinnor inte ska förlora 3,6 miljoner kronor under sitt arbetsliv?

Anf. 56 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Tack, Ann-Christin Ahlberg, för frågan som är min absoluta hjärtefråga och som jag gärna talar om.

Den här regeringen har inte gjort någonting, säger Ann-Christine Ahlberg. Den här regeringen har tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Den driver verkligen en stark opinionsbildning och har sett till att siffran 3,6 miljoner har fått fötter och numera förekommer väldigt mycket i politisk retorik.

Jag ser tre viktiga områden när det gäller mer jämställda löner. Ett är ett jämställt föräldraskap. Den här regeringen har infört en jämställdhetsbonus för att fortsätta den utveckling som inleddes av en tidigare borger-

lig regering i början av 90-talet, som förstärktes av en socialdemokratisk regering, och där det jämställda föräldraskapet står i fokus.

De andra två områdena ber jag att få återkomma till i mitt nästa svar.

Prot. 2012/13:101

2 maj

Frågestund

Anf. 57 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Jag kan hålla med om att Delegationen för jämställdhet i arbetslivet är väldigt bra. De gör ett jättebra jobb och tar fram mycket fakta, och fakta är bra att ha. Men det är ju konkreta förslag som man måste ha om man vill få en förändring så att kvinnor inte ska förlora 3,6 miljoner under sitt arbetsliv, och inget av de förslagen har regeringen lagt fram.

Jämställdhetsbonusen vet vi inte fungerar. Det blir inte så mycket mer med den. Man har också gjort förändringar när det gäller lönekartläggningar. I dag ska det bara göras vart tredje år. Tidigare gjordes det varje år. Det ska också vara behövligt att arbetsplatsen har minst 25 anställda. Tidigare var det minst 10 anställda. Lönekartläggningarna gav resultat, men dessa måste man jobba med varje år. Det kan man inte göra vart tredje år.

Det var en konkret sak. Visstidsanställningar, som också drabbar kvinnor, har ni heller inte tagit tag i. Kommunal visar i en rapport att medelåldern för visstidsanställda är 35 år och att det är flest kvinnor. Det är inte ungdomar eller tidigt i arbetslivet, utan det är mitt i arbetslivet som man fortfarande tvingas att ha en visstidsanställning. EU kritiserar oss därför.

Anf. 58 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Vi jobbar för ett jämställt föräldraskap och en diskrimineringslagstiftning som fungerar. De förändringar som är gjorda ser vi nu över och återkommer i den delen med förslag om det behövs. Och vi har avsatt extra resurser för att Diskrimineringsombudsmannen ska kunna följa upp de aktiva åtgärderna ordentligt.

När det gäller visstidsanställningar tycker vi, som de flesta i den här kammaren, att det är arbetsmarknadens parter som ska bestämma över arbetstiden.

Till min glädje har jag sett att SKL, när de nu har slutit avtal med Kommunal, säger att de ska göra vad de kan för att få bukt med bland annat de delade turerna. Det finns också på den privata sidan ett otillbörligt användande av deltid som norm som jag hoppas att man ska ta tag i.

Att vi inte har gjort någonting motsägs av att vi nu inför karriärlöner för lärare, ett av de tydligast underbetalda kvinnoyrkena. Ett antal lärare i hela Sverige kommer att få högre löner tack vare regeringens politik.

Sjukförsäkringen

Anf. 59 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! Jag har en fråga till socialförsäkringsminister Ulf Kristersson.

Inspektionen för socialförsäkringens rapport nyligen har redan varit uppe till diskussion här i kammaren. När jag läser den ser jag lite andra siffror än de som Anna-Lena Jansson refererade till.

Den grupp som passivt satts i långtidssjukskrivning av en socialdemokratisk regering kommer nu över i arbetslivsintroduktion, och glädjande nog ser jag att hälften av dem faktiskt stannar kvar, fastän de ofta har varit sjukskrivna i ett halvt eller upp till ett helt decennium.

Sedan ministern tillträdde efter valet 2010 har regeringen gjort ett antal förbättringar i den redan bra sjukförsäkringsreformen. Jag skulle vilja fråga ministern hur han ser på dessa förändringars potential att möta de frågeställningar som lyfts fram i rapporten – jag förväntar mig att sådana rapporter kommer senare – och om ministern kan ge lite information om det arbetet.

Anf. 60 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt mig först säga att jag tror att det alltid kommer att finnas potential till förbättringar. Vi kommer att lära oss saker efter hand, och det är naturligtvis inget nytt vare sig det gäller den här frågan eller den här reformen. Men det finns de som inte vill se att verkligheten förändras och som aldrig har skäl att göra revideringar.

Två saker är viktiga att säga. När den identifierade gruppen nollklassade, som man lite slarvigt säger – människor utan sjukpenninggrundande inkomst som hade haft den tidsbegränsade formen av förtidspension som var en väldigt dålig reform totalt sett – försvann riskerade de att hamna i ett läge med behov av försörjningsstöd. Där finns det nu en speciell form av sjukpenning som undviker den risken. Den finns dock inte med i analysen, för den kom efter den här förändringen.

Det andra som jag tycker är viktigt att säga, som också uppmärksammas i rapporten om man läser den noggrant, är att det länge har funnits brister i samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Detta beskrivs, tycker jag, väl i rapporten och också de orsaker som låg bakom tidiga insatser. Det är en stor summa pengar som har använts för tidiga gemensamma insatser.

Anf. 61 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet. Det sistnämnda var väldigt viktigt, just samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Det tror jag är en nyckel för att kunna få individen att mötas av förståelse när man går mellan olika regelverk som ju måste riggas för att ta hand om människor med arbetsförmåga på grund av sjukdom men också människor som är arbetslösa och står långt ifrån arbetsmarknaden.

Glädjande nog ska socialförsäkringsutskottet ha en öppen utfrågning senare under den här månaden just med inriktning på det som heter arbetsförmågeinstrumentet. Ministern kanske har möjlighet att lite förtida kommentera det förslag som har tagits fram just för att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska göra arbetsförmågebedömningar som är mer lika trots sina väldigt olika uppdrag i övrigt.

Anf. 62 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det här tycker jag är typexempel på brister som vi egentligen har haft under många, många år och som vi inte har gjort tillräckligt mycket åt, det vill säga svårigheten att på allvar bedöma arbetsförmågan hos en person som är sjukskriven och därefter bedöma

arbetsförmågan hos en person som finns i Arbetsförmedlingen. Det har funnits sakliga brister, alltså vad som i genuin mening är en arbetsförmåga, hur man ska ta till vara den arbetsförmåga som finns och ändå ha respekt för den som inte finns. Det där är svåra saker.

Det handlar också om hur Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska få en gemensam syn på hur arbetsförmågan ska kunna användas. Där tror jag att verktyget som nu allt oftare kallas för arbetsförmågeutredningar, som är en gemensam process mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen och där individen själv har en stor inverkan genom att beskriva sin egen arbetsförmåga, är ett viktigt och stort steg framåt.

Det finns fortsatt utrymme för att tycka olika om detta. Vi kommer inte att sakna den sortens exempel heller i framtiden.

Prot. 2012/13:101

2 maj

Frågestund

Personalförsörjningen inom äldreomsorgen

Anf. 63 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Maria Larsson.

Sverige är ett av de länder där vi blir som äldst, och enligt dagens prognoser kommer andelen äldre att öka från 17 procent till 25 procent till 2050. Medellivslängden ökar, och vi blir fler individer.

Vi vet att det finns behov av personal i vård- och omsorgsyrskena, inte minst i storstadsregionerna. Enligt en prognos från länsstyrelsen här i Stockholm kommer antalet invånare i länet som är över 65 år att öka med 50 procent till 2030. Samtidigt har intresset för gymnasieskolans vård- och omsorgsutbildningar sjunkit dramatiskt, de senaste tre åren med 35 procent, och det är betydligt färre ungdomar som fullgör de här programmen här i Stockholms län.

Min fråga är därför till statsrådet: Vad avser regeringen att göra för att möta de snabbt växande personalbehoven i äldreomsorgen?

Anf. 64 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Tack för frågan, Björn von Sydow! Det är en fantastisk välfärdsutveckling att vi blir allt äldre. Det som har visat sig hittills är dessutom att vi lägger fler friska år till livet medan sjukdomstiden i slutet av livet tenderar att vara ungefär lika lång som den har varit tidigare.

Personalförsörjningen inom äldreomsorgen *är* ett mycket stort problem. Jag menar att vi måste tala om den här sektorn som en framtidsbransch, därför att där kommer det att behövas människor och där kommer man att kunna få ett arbete.

Det regeringen har gjort för att stödja kommunerna, som ju har huvudansvaret för personalförsörjningen, är att vi har tagit fram ett omsorgslyft där vi erbjuder kommunerna utbildningar åt sin personal. Det handlar både om basutbildning och om specialistutbildning för undersköterskor. Vi har från och med i år också en ledarskapsutbildning på plats, för äldreomsorgens chefer är mycket viktiga i det här perspektivet. Möjligheten att starta och driva egen verksamhet tror jag är ytterligare en positiv faktor som gör att man kan se det här inte som ett genomgångsyrke utan som någonting som man kan ägna sig åt under ett helt yrkesliv.

Anf. 65 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Det låter ju mycket bra, men jag förstår av statsrådets svar att det huvudsakligen är inriktat på dem som redan har jobb i äldreomsorgen. Min fråga sträcker sig kanske lite längre på det sättet att den handlar om de unga människorna. Det är de som här i Stockholmsområdet, med vår ändå ganska breda arbetsmarknad, inte verkar vilja gå dessa gymnasieutbildningar.

Det pågår kanske slutförhandlingar mellan regeringen och arbetsmarknadens parter kring bland annat yrkesintroduktionsjobb. Kan statsrådet säga om det skulle vara möjligt med någonting som påminner om lärlingsutbildningar för att göra det mer lockande för unga människor i gymnasieåldern att gå omsorgsprogrammet? På så sätt skulle de kunna veta att det sedan finns goda chanser att få det första ordentliga jobbet den vägen.

Anf. 66 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag är övertygad om att vi behöver ha många vägar in i det här yrket. Dels behöver vi ha en gymnasieutbildning som ter sig attraktiv och där man har möjlighet till praktik under tiden. Det kan man också göra som en lärlingsutbildning inom gymnasieskolans ram i dag. Alltför få väljer dock det här, men jag menar att om vi talar om det här som en framtidsbransch och om vi beskriver att det faktiskt finns utvecklingsmöjlighet inom yrket har det betydelse inte bara för dem som är i yrket utan också för dem som kan vara på väg in.

Sedan tror jag att vi fortsatt behöver ha en bra vuxenutbildning på det här området. Det är många som efter några år i ett annat yrke ger sig in i den här branschen och ser vilka fantastiska möjligheter till att fylla dagen med meningsfullt arbete som finns inom den här sektorn. Många vägar in i yrket är alltså viktigt.

Jag vill inte föregripa de förhandlingar som äger rum just nu, men jag menar att öppenheten inför att pröva olika sätt att få in människor i yrket så att de kan lära känna de fantastiska möjligheter som finns inom yrket behöver vidgas ytterligare. Det finns en hel del olika vägar att gå, men det behöver göras mer.

Bevakning ombord på svenska fartyg

Anf. 67 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieministern med anledning av det som riksdagen senare i eftermiddag kommer att rösta om, nämligen bevakning ombord på svenska fartyg.

Regeringens lagförslag går ut på att svenska rederier, enligt samma princip som i exempelvis Norge, ska få anlita privata säkerhetsföretag för att skydda fartyg mot piratangrepp. I detta ingår uppgifter av rent militär karaktär.

Ekot har i en serie nyhetsinslag visat på allvarliga problem med denna verksamhet. Oskyldiga fiskare har skjutits till döds. I ett av fallen var ett norskt fartyg inblandat, men de norska myndigheterna har inte agerat.

Jag undrar: Hur avser justitieministern att säkerställa att eventuella överträdelser av privata, militära säkerhetsvakter verkligen rapporteras in

Anf. 68 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt oss börja med den problematik som vi försöker hantera. Det är farligt att bedriva fartygsverksamhet och försöka ta sig fram i vissa delar av världen. Det finns ett otal exempel på problem med modernt sjöröveri eller piratverksamhet. Det är ett problem som gör att situationen ute på fartyg kan vara nog så illavarslande och farlig.

Av det skälet har det funnits ett tryck från näringen att ha möjlighet till ett bättre skydd. Det innefattar möjligheten att anlita säkerhetspersonal. Vi har efter bästa förmåga försökt formulera en sådan möjlighet i den proposition som riksdagen har att ta ställning till. Jag tror att det är alldeles nödvändigt att man har möjlighet till detta om vi vill säkerställa den här typen av transporter. Sjövägen är en bra väg, och den är dessutom miljövänlig, men det måste ju vara säkert för dem som bedriver verksamheten också.

Anf. 69 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Det återstår många problem. Transportstyrelsen ska bli tillståndsgivande och kontrollmyndighet, är det tänkt, i vissa delar i samråd med Rikspolisstyrelsen. Enligt regeringens lagförslag kommer rederierna själva att få förtroendet att utöva en långtgående egenkontroll. Ansvarig tjänsteman på Transportstyrelsen har förklarat för Svenska Dagbladet att myndigheten inte kommer att kunna utöva någon mer ingående kontroll till exempel av personal.

Ekot har till exempel visat på bristande inrapportering av incidenter, vilket ter sig logiskt med tanke på att det finns få incitament för näringen att rapportera.

Mot bakgrund av internationella erfarenheter undrar jag vad justitieministern avser att göra för att säkerställa att alla frågetecken, inte minst av juridisk art, gällande de rättsliga aspekterna är utredda till dess att lagen träder i kraft redan den 1 juli i år.

Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag tror inte att vi kommer att kunna reda ut varje frågetecken som kan uppstå. Det ligger i sakens natur att Transportstyrelsen och Rikspolisstyrelsen har svårt att i detalj följa verksamhet som sker långt ute på havet i andra världsdelar. Det är ju det som det handlar om. Det är synnerligen svårt, och därför måste rederierna ta ett stort eget ansvar för att rapportera incidenter och följa de regler som gäller.

De myndigheter som har fått uppgifter i anslutning till den här förändringen i regelverket som vi föreslår har ett viktigt uppdrag, och vi kommer naturligtvis att följa det noga. Men det är ett gränsland som är svårhanterligt.

Fokus har för oss varit att efter bästa förmåga åtminstone ge dessa svenska fartyg en möjlighet att trygga besättningens säkerhet i samband med verksamheten. Sedan måste svenska myndigheter och rederier ta ett delvis gemensamt ansvar för att få detta att fungera. Det är en liten verksamhet, och vi kommer naturligtvis att försöka att noga följa vad som

Listning till vårdcentraler

Anf. 71 KERSTIN ENGLE (S):

Herr talman! Min fråga går till socialminister Göran Hägglund.

Den svåra situationen för vården i bland annat Skåne har debatterats med ministern här i kammaren flera gånger. Det råder på många håll svår brist på vårdplatser, och det är långa väntetider. Men i min hemkommun Ängelholm är konkurrensen stor mellan vårdcentralerna. Nyligen öppnades ytterligare en vårdcentral. I hopp om att få patienter listade tog man sig för att besöka en av stadens krogar där det pågick en fest för gymnasieungdomar. De ungdomar som listade sig bjöds på entrén, vilket ju för dem innebar ytterligare en slant att spendera inne på krogen.

Det har nu visat sig att många ungdomar inte förstod vad det handlade om. Någon har uttryckt att de kände igen Region Skånes logotyp men trodde att det handlade om kollektivtrafiken, för det var ju bara ett enkelt papper de skulle underteckna.

Jag undrar vilka slutsatser ministern drar när vi kommit så långt i hälsovalet att man tar till sådana marknadsföringsmetoder. Det var ju inte vilken vara som helst som skulle marknadsföras.

Anf. 72 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag har bara kunnat läsa om det i tidningarna, men om den bild som framträder är sann är det naturligtvis helt oacceptabelt. Det som förekommit, om man får tro tidningarna, är någonting som vi absolut inte vill se någonstans, varken i Skåne eller någon annanstans. Jag utgår från att regionpolitikerna i Skåne tar ett samtal med aktörerna där för att säkerställa att det inte upprepas. Så ska det nämligen inte gå till.

Att bedriva vård med skattebetalarnas pengar innebär ett förtroende. Det handlar om att leva upp till vissa krav i form av kvalitet, öppenhet, omständigheterna för personalen och så vidare. Det gäller i den typen av verksamhet även marknadsföring. Det som vi kunnat läsa om, ifall det är sant, är absolut oacceptabelt.

Anf. 73 KERSTIN ENGLE (S):

Herr talman! Jag tycker att hälsovalet har gått över gränsen när man måste ta till sådana metoder. Det finns flera orter i Sverige där vårdcentralerna gärna vill lista unga och friska patienter. Samtidigt oroar det mig att det på andra orter råder brist på vårdcentraler och läkare.

En hel del av ungdomarna i Skåne vill nu återlista sig hos den vårdcentral som de tidigare tillhörde och som de tyckte var helt okej, men då måste de ta kontakt med den vårdcentralen för att lista sig igen. Allt detta skapar en väldig byråkrati, onödiga kostnader och onödigt arbete.

Är det inte dags att börja fundera på konsekvenserna när vi omvandlar det gemensamma till en marknad? Är det inte dags att börja se över vilka risker och nackdelar det medför när vi gör patienter till kunder?

Anf. 74 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! I Skåne har glädjande nog införandet av hälsoval, det vi kallar vårdval i andra delar av landet, skett i bred enighet. Det är jag mycket tacksam för. Jag tror att förutsättningarna för att bli väl fungerande blir ännu bättre om politiker av alla kulörer bidrar till att hitta de bästa möjliga formerna. Jag tror att man kan komplettera varandra.

Självklart ska det finnas tydliga regler för listningen och för kvalitetskraven på verksamheter som finansieras av oss gemensamt. Jag kan helt kort nämna att vi bedriver ett arbete för att åstadkomma en etisk plattform för alla aktörer på området. Det ser jag som ett ytterligare steg för att stärka förtroendet för att vi använder pengarna på ett klokt sätt och är något som ytterst bidrar till att förstärka och förbättra kvaliteten i hälso- och sjukvården. Där har vi i Sverige generellt sett goda skäl att vara riktigt stolta.

Skyddet av personuppgifter

Anf. 75 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till justitieministern.

Personuppgifter är som huvudregel offentliga inom den statliga förvaltningen, inklusive Skatteverkets folkbokföring. Det gör det enkelt att få reda på adresser till vänner och bekanta, men det underlättar också för illasinnade personer att leta upp adresser i syfte att förfölja och hota och i värsta fall döda någon. Ofta är det kvinnor som drabbas.

Det finns regler om sekretess för personuppgifter, men myndigheternas rutiner för att hantera reglerna fungerar ibland rätt dåligt, med förödande konsekvenser. I skatteutskottet behandlar vi just nu regeringens proposition om den framtida folkbokföringen. I den del där förslaget tar sikte på skyddade personuppgifter skriver regeringen att det pågår ett arbete i Regeringskansliet med att stärka skyddet för uppgifterna. Regeringen flaggar också för att det kan finnas anledning att återkomma till myndigheters rutiner.

Denna viktiga fråga om skyddade personuppgifter uppmärksammas i motioner från S och V. Partierna verkar inte helt lugna med regeringens besked. Jag vill därför passa på att fråga justitieministern om hon kan säga något mer om det arbete som pågår och när riksdagen kan förvänta sig förslag.

Anf. 76 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Tack för frågan! Arbetet med att stärka skyddet för personer som utsätts för hot eller förföljelse är oerhört centralt. Det gäller inte minst personuppgifterna, som behöver skyddas. Justitiedepartementet gav därför en utredare i uppdrag att se över skyddet av personuppgifter och lämna förslag. Det inkluderar naturligtvis både regelverk och rutiner. Syftet, som är mycket tydligt i uppdraget, är att höja skyddsnivån och rättssäkerheten för den som riskerar att utsättas för brott. Bakgrunden är de brister vi har stött på och som Maria Abrahamsson pekar på. Det händer att frågan hamnar mellan stolarna.

I uppdraget ingår att överväga om Skatteverket, polisen eller någon annan myndighet ska göra de riskbedömningar som krävs och om beslutet om skyddsåtgärder ska fattas av samma myndighet. Uppdraget har sin

utgångspunkt i den stälkningsutredning som vi gjorde för några år sedan. Den utredningen lade fram en rad olika förslag som rör hotade och förföljda. Vi har bett utredaren att även beakta Folkbokföringsutredningens förslag om att införa uppgifter om skyddsbehov i folkbokföringsdirektiven. Det pågår alltså en hel del arbete.

Anf. 77 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret! Jag vill än en gång betona hur angeläget det är för skatteutskottet och, utgår jag från, för hela riksdagen att reformarbetet inte drar ut på tiden. Det absolut bästa vore om ett säkrare regelverk för skyddade personuppgifter kunde vara på plats samtidigt som huvuddelen av folkbokföringsändringarna träder i kraft, det vill säga den 1 januari 2014.

Bedömer justitieministern att detta skulle kunna vara en realistisk förhoppning?

Anf. 78 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det uppdraget gav vi redan 2011, så arbetet har pågått under ganska lång tid. Till utredarens försvar kan jag säga – det var en enmansutredning – att uppdraget även innehöll flera andra frågor, bland annat gällande Sveriges tillträde till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor. Det fanns alltså flera komplicerande faktorer.

För att vara rak kan jag säga att det finns en någorlunda färdig departementspromemoria, som är på väg till trycket. Vi bör ha den om någon vecka. Det innebär att den är på gång, vilket är viktigt. Sedan handlar det om att remittera och diskutera förslagen.

Jag delar uppfattningen att frågan är central och bör hanteras skyndsamt. Jag vågar inte säga när en proposition kan läggas fram, men min avsikt är inte att dra ut på tiden mer än vad som redan skett, vilket berott på att det har varit många olika frågor i utredningen.

Frågan är angelägen. Om det råder nog ingen politisk oenighet.

Mäns våld mot kvinnor och barn

Anf. 79 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! Min fråga anknyter till den föregående frågan. Jag vill ställa en fråga om kvinnor och barn som utsätts för mäns våld. Tyvärr är det ett stort samhällsproblem, vilket vi kan se dagligdags. Nu går frågan till statsrådet Maria Larsson, men den skulle egentligen kunna gå till vilken som helst av ministrarna. Det är ett samhällsproblem som berör alla i dag närvarande ministrar.

Statsrådet Maria Larsson lade fram en proposition 2006/07 som skulle tydliggöra ansvaret för kommunerna att ge kvinnor och barn ett stöd. Tyvärr kan vi inte se det, utan det är mycket av ett geografiskt lotteri. Jag har på senare tid märkt att kommunerna för att komma undan ansvaret i stället betecknar stödet som service. På det sättet behöver man inte besluta om insatser. Därmed är det inte heller möjligt att överklaga.

Jag undrar vad statsrådet ämnar göra åt situationen, som både är rättsosäker och skapar otrygghet.

Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det visar att det finns ett stort engagemang i regeringen. Dessa frågor har vi – justitieministern, jämställdhetsministern och jag i egenskap av ansvarig för socialtjänsten – samarbetat om på ett påtagligt sätt. Om vi ska lösa den här frågan krävs ett samarbete. Det nödvändiggör ett samarbete.

Den problematik som Carina Ohlsson tar upp vet vi finns. Lagstiftningen är ändrad, och lagstiftningen är inte något frivilligt valt arbete. Den ska efterföljas. Därför gör vi nu en kartläggning av hur det ser ut i kommunerna och vad det är som brister där det brister. Vi har även tillsatt vår särskilda samordnare mot våld i nära relationer, Carin Götblad. I hennes uppgifter ingår både kartläggningsarbete och att lämna förslag till hur vi kan förbättra situationen. Hennes arbete pågår, och jag vet att hon gjort ett mycket bra inventeringsarbete som jag hoppas ska leda vidare till att hon kan lämna relevanta förslag för en ytterligare förbättring.

Anf. 81 TREDJE VICE TALMANNEN:

Eftersom båda talare drog ut på tiden lite grann får jag därmed avsluta dagens frågestund. Vi säger tack till de närvarande statsråden och till samtliga frågeställare.

Prot. 2012/13:101

2 maj

Frågestund

10 § (forts. från 8 §) **Sjöfartsfrågor** (forts. TU12)

Sjöfartsfrågor

Anf. 82 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Det är alltid glädjande när intresset är stort för den här typen av frågor. Jag tänkte i huvudsak tala om traditionsfartyg. Det är en del i betänkandet.

När det gäller traditionsfartygen bör man gå till botten med frågan, och det gjorde Vasa 1628. Det kom upp till ytan 333 år senare och har så småningom blivit Sveriges största turistattraktion och museum. Vi har också skeppet Götheborg – jag ser göteborgaren Lars Johansson där borta – som sjönk 1745 utanför Göteborg. Det har nu åkt till Kina och så vidare och är en viktig del av bilden av Sverige.

Herr talman! Jag tillhör dem som under ett antal år har väckt motioner om traditionsfartyg. Vi brukar säga som så att det inte är någon mening med att väcka motioner. Det här är ett ganska bra exempel på motsatsen. Det tar sin tid, men den 1 maj förra året, precis för ett år sedan, trädde en rad förändringar i kraft som föreslagits i de motioner som jag, Lars Hjalmered och några andra skrivit. Björn von Sydow, som tillhört vår lilla grupp när det gäller veteranjärnvägar, har också fått till stånd ändrade förhållanden. Det är bra för Sverige, turistindustrin och så vidare. Annelie Enochson tillhör också denna lilla grupp som jag har arbetat med.

Veteranfartyg, veteranbilar och veteranjärnvägar har betydelse för många orter och platser i Sverige. De är en viktig del av bilden av inte minst Västkusten och skärgården utanför Stockholm. Jag ska inte gå in på alla detaljer, men vill notera att det under senare år har tagits viktiga steg framåt på det här området. Vi måste värna om det flytande kulturarvet, som jag kallar det, för det är väldigt viktigt.

Herr talman! Jag skulle vilja avsluta med två andra saker, som är lite mer polemiska. Det första gäller det anförande som herr Wiklander från Sverigedemokraterna höll. Han krävde att Sverige skulle arbeta väldigt mycket mer genom Europeiska gemenskaperna. Det kan man tycka. Men samtidigt företräder han ett parti som vill att vi ska lämna EU. Det är inte helt lätt att få klart för sig vad Tony Wiklander och Sverigedemokraterna vill i den här typen av frågor. Man står på minst två ben och vinglar fram och tillbaka.

Det andra är att jag måste erinra Lars Johansson samt de ärade åhörarna och protokollsläsarna om att det har skett en väldig utveckling när det gäller tonnageskatten. Jag är mycket glad över att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har ändrat åsikt i denna fråga sedan början av 2000-talet. Jag har tillhört skatteutskottet under snart elva år, herr talman. Under den tiden har vi behandlat frågan många gånger. Tyvärr gick det många år i början då den här frågan inte var aktualiserad på samma sätt som nu. Jag ska inte vara för polemisk, men det är väldigt bra att vi nu kommer att se fram emot en lösning. Jag håller med Lars Tysklind, Lars Johansson och Annelie Enochson och många andra om att införandet av en frivillig tonnageskatt är en viktig fråga för svensk sjöfarts framtid, om än inte den enda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Litteratur, läsande, bibliotek och språk

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2012/13:KrU7
Litteratur, läsande, bibliotek och språk.

Anf. 83 KERSTIN ENGLE (S):

Herr talman! Givetvis står vi socialdemokrater bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 1 och 4.

Nu ska kulturutskottet åter diskutera bibliotek och läsande, ett ämne som engagerar många av oss. Vi kommer att få vårt lystmäte under året, då vi i höst också ska diskutera en ny bibliotekslag och förhoppningsvis mycket konkreta förslag utifrån Litteraturutredningen, som regeringen nu har i sin hand. Vi socialdemokrater hoppas på många bra förslag, inklusive en nationell biblioteksstrategi.

Vi är många som älskar folkbiblioteken, inte minst i dagens samhälle där så väldigt mycket är fokuserat på kommers och business. Det finns alldeles för få platser i det offentliga rummet där man inte utsätts för reklam och påverkan. Visserligen försöker förhoppningsvis bibliotekens duktiga personal att få besökarna att ta del av det stora utbud som våra folkbibliotek erbjuder, och kanske får de mig att låna en bok. Men när väl mitt intresse är fångat kostar det inget. Jag har fått professionell vägledning, och det är gratis. Bibliotekens duktiga och välutbildade personal är en ovärderlig tillgång.

Dessa demokratiska rum och mötesplatser är för de flesta av oss en självklarhet. Men ibland kan jag känna ett hot inför upphandlingar, privatiseringar, entreprenader och allt vad det kan vara som en uppfinningsrik kommunpolitiker eller rikspolitiker kan få för sig.

Herr talman! Många bibliotek har ett stort värde. Utvecklingen med nedläggning av kommunals- och stadsdelsbibliotek är olycklig och oroar oss mycket. Visst behövs det rejäla huvudbibliotek i varje kommun, men denna verksamhet mår bra av tentakler ute i bostadsområden och på andra orter än centralorten. Även bokbussverksamhet och arbetsplatsbibliotek är viktiga företeelser. Arbetsplatsbiblioteken är en fantastisk företeelse som gjort mycket för att föra ut läsandet till människor som annars aldrig hade nåtts av god litteratur. Vi vill särskilt nämna de så kallade väggkrogsbibliotek som Hotell- och restaurangfacket och Transportarbetarfacket skapat.

Folkbiblioteken hör till det fundamentala i ett demokratiskt samhälle. Genom biblioteken kan alla i samhället få ett avgiftsfritt och allsidigt utbud av böcker och andra medier och kunskapskällor. Att barn och unga har tillgång till bra och inspirerande bibliotek ökar lusten att läsa och upptäcka både sitt eget liv och världen utanför.

Herr talman! En av de experter som ingick i Litteraturutredningen var neuroforskaren Martin Ingvar. Han upprörs av att Sverige halkat ned från en topplacering på läskunnighetslistan. I dag går var fjärde pojke ut skolan utan att klara att läsa en svårare text. Det är naturligtvis tragiskt för pojkarna, men även för hela samhället. "Det moderna samhället vill inte ha 40-talsuppföstrade elever utan unga kunskapstörstande människor", säger Martin Ingvar. Men för att detta ska lyckas måste elever kunna läsa, skriva och räkna, menar han.

Att locka, leka och traggla är upp till lärare, men också till föräldrar och slutligen även till de lite äldre eleverna själva. Här har Sverige inte råd att misslyckas, och Ingvar förklarar varför: "I en klass där kanske 20–30 procent av eleverna missar själva poängen med undervisningen så går det sociala kontraktet som varje grupp består av sönder." De "oläsande" hamnar i onda cirklar. Ju mindre värme och positiv uppmärksamhet icke-läsarna får, desto sämre fungerar deras inläring. Så långt professor Ingvar.

Professorn och litteraturhistorikern Ebba Witt-Brattström har i en krönika i Skolvärlden varit inne på ett liknande spår: "Elever som genom att läsa skönlitteratur har lärt sig att tänka i bilder, metaforer och liknelser, uppfatta och identifiera ambivalenser, metadrag, retorik, ironier och andra stilmedel, faller inte offer för nätets skadliga påståendekultur och åsiktsterror. För dem handlar inte mänsklig kommunikation om det enkla tyckandet: för eller emot, gilla – inte gilla."

Så kan några kloka personer uttrycka det tragiska i att Sverige halkar efter i läsandet.

Att ha tillgång till språket är en grundpelare i ett demokratiskt land. I dag växer läsklyftan samtidigt som mycket av det uppsökande, läsfrämjande arbetet rustas ned. Detta hotar Sverige som kunskapsnation. Vi måste ställa oss frågan: Vad kan stat, kommuner och folkrörelser göra för att skapa det läsande landet? Frågorna kräver snabba svar, då vi halkar efter alltmer i europeiska jämförelser. Att kunna läsa och ha en god läs-förståelse stärker individen och banar väg för ett individuellt liv och

möjligheter att nå livsmålen. Ett text- och informationsbaserat samhälle begränsar personer som inte kan läsa.

Det finns många vägar för att öka barns och vuxnas läsande. Vi socialdemokrater anser att Statens kulturråds insatser för läsfrämjande ska stärkas ytterligare. Även biblioteken kan självfallet göra mer. En bok för alla kan lämpligen få ett förnyat och bredare uppdrag.

Det gäller att ta vara på och sprida alla goda exempel. Det var väldigt roligt att läsa en artikel i Svensk Idrott med rubriken *Böckers kreativa kraft*. Här har Svenska Basketförbundet jobbat med projektet Läs Spelet för att få ungdomarna att läsa mer, och som en bonus blir de bättre spelare. David Hussein, Svenska Basketförbundet, säger: Läsning skapar fantasi och kreativitet, något som verkligen behövs på planen.

Herr talman! Bättre kan det ju inte bli än att förena läsning och idrottande hos unga.

Vi möts av nya medier. Även om e-boken inte är helt ny är den ytterligare en resurs för läsandet.

I dagens Helsingborgs Dagblad finns en artikel om 72-åriga Åsa från Örkellunga. Numera lånar hon sina böcker elektroniskt. För henne innebär läsplattan ett enklare sätt att läsa. Hon slipper bära tunga böcker, plattan gör texten tydligare och det går att reglera storleken. För Åsa är texten i pocketböckerna lite för liten. Åsa lånar så mycket hon får. Problemet är att biblioteken i nordvästra Skåne bara har en budget som räcker till 2 000 e-lån per månad, och de vill inte nå taket för snabbt. Det blir ibland ett hinder för Åsa, som kan läsa två böcker per vecka. Här krävs kreativa lösningar. Jag hoppas att de kommer fram i de diskussioner som nu förs inom SKL. Jag välkomnar också kulturutskottets kartläggning i e-boksfrågan inom ramen för utskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete.

Svensk Biblioteksförning har länge påpekat bristen på samordning av erfarenheter och kunskap inom bibliotekssektorn. Förningen har också pekat på hur de andra nordiska länderna har genomfört Unescos uppmaning att fastställa en nationell bibliotekspolitik. För att nå målet att utveckla och förstärka kunskaps- och informationssamhället behövs biblioteken för att garantera allas rätt till fri tillgång till kunskap och information.

Vi anser att regeringen bör ta initiativ för att ta fram en nationell biblioteksstrategi som visar alla Sveriges bibliotek vägen till ett starkare kunskaps- och informationssamhälle.

(Applåder)

Anf. 84 TINA EHN (MP):

Herr talman! Det här betänkandet behandlar ett antal motioner. Det är på intet vis en hel politik på området, men likväl tas ett antal viktiga frågor upp. Vi i Miljöpartiet har ställt oss bakom några reservationstexter. Vi står självfallet bakom dem även i dag, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 2.

I den här debatten har vi hört och kommer att höra om litteraturutredning, bibliotekslag och mycket som är på gång. Vi har precis fått ett förslag på en ny bibliotekslag som jag har förstått kommer att debatteras och beslutas om efter sommaren.

Jag och Miljöpartiet har efterlyst en ny bibliotekslag. I en interpellationsdebatt här i kammaren den 23 februari 2012 kom det önskade beskedet från kulturministern att ett förslag om en bibliotekslag skulle läggas fram. Hon sade också att den beräknades kunna antas före årsskiftet. Så blev det inte, men det går att leva med om bara innehållet förväntas bli riktigt bra. Hittills är jag ganska besviken över det förslag som har landat på bordet. Det är mycket av en nulägesbeskrivning med vissa förtydliganden.

Bibliotekspersonalen finns inte med vare sig i bibliotekslagen eller i den skolbibliotekslag som är antagen.

På en fråga från mig i kammaren förra veckan om bemanning av skolbibliotek svarade kulturministern att situationen på biblioteken skiljer sig åt. Det är annorlunda att ha ett bibliotek i en storstad jämfört med i en glesbygd. Det är huvudmannens, det vill säga kommunens eller skolans, uppgift hur man väljer att utforma ett bibliotek.

Då gör man det lite lätt för sig, skulle jag vilja säga.

Vi har ett förslag på en bibliotekslag, och det ger oss anledning att återkomma. Men det är inte det vi ska debattera i dag.

Det är även svårt att bara strunta i Litteraturutredningen. Den har uppmärksammat den stora, oroväckande trenden som pekar på att läsförståelsen minskar, och det är framför allt unga pojkar som märks i det sammanhanget. I Litteraturutredningen föreslås det en massa intressanta åtgärder.

En av dessa åtgärder kallar man för Läslyftet. I Läslyftet lyfter man också fram bibliotekarier och skolbibliotekarier. Jag kan inte låta bli att säga det här. Jag tycker att det är en av de viktigaste ingredienserna när man pratar om bibliotek. Vi pratar inte om skolor utan lärare. Vi borde inte prata om skolbibliotek utan att prata om skolbibliotekarier.

En reservation i dagens betänkande handlar om att utreda konsekvenserna av den förändring av förordningen för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande som gjordes 2010. Här anser vi att en förändring av definitionen av kulturtidskrifter innebär att kulturdebatten blir snävare utan till exempel ekonomisk eller social debatt och att antalet kulturtidskrifter blir färre. Jag tittade på det i Litteraturutredningen, och man kan skönja en förändring i den.

En reservation handlar om lagerhållning av böcker. Det kan tyckas vara en lite udda reservation, men den är intressant i sig. I USA, England och Tyskland lagerhåller förlagen sina titlar mycket längre än vad man gör här. Att tio år efter utgivningen kunna köpa en bok direkt från förlaget är ingen ovanlighet i de här länderna. Men i Sverige är den som vill köpa en äldre bok hänvisad till antikvariat.

Även om vi pratar mycket om e-boken och dess intåg är den tryckta boken en viktig kulturbärare. Många av oss har också ett starkt förhållningssätt till den och vill värna den. Det är stor skillnad mellan att hålla en elektronisk platta i handen och att hålla en fysisk bok i handen. Det är underbart att vi kan få göra både och.

En annan fråga handlar om digitala bibliotek, e-boken och bibliotekens roll där. Här har Miljöpartiet skrivit i en reservation att regeringen bör återkomma med förslag som främjar bibliotekens e-boksutlåning.

Även på det här området har jag haft en debatt i kammaren med kulturministern, som då hänvisade till det förslag som även finns i Littera-

turutredningen och som lyftes fram av tidigare talare här om att Sveriges Kommuner och Landsting ska få en uppgift att med statens stöd också förhandla för bibliotekens räkning.

Vi får anledning att följa den här utvecklingen. Jag hoppas att det blir bra, såklart.

En reservation handlar om den nationella biblioteksstrategin. Här finns det en efterfrågan när det gäller att få en tydligare strategi. Även om nu Kungliga biblioteket har fått ett uppdrag är det inte riktigt samma sak som det som man har efterfrågat, har jag förstått.

Det här behövs av många anledningar, inte minst för att man ska kunna vidareutveckla biblioteken. Det handlar om den här rollen mellan folkbibliotek, regionala bibliotek och Kungliga biblioteket.

Detta är också en reservation som vi ställer oss bakom.

Anf. 85 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de sverigedemokratiska reservationerna 6 och 9 samt till motion Kr309.

Inledningsvis vill jag säga att det är trevligt att vara tillbaka i kulturutskottets debatter, även om det bara är tillfälligt. Jag har saknat det livliga meningsutbytet i det här utskottet och ljudet av era uppgivna suckar under mina anföranden, även om era kolleger i arbetsmarknadsutskottet också är ganska duktiga på både livligt meningsutbyte och uppgivna suckar.

Skämt åsido – i dag behandlar vi kulturutskottets betänkande 7 om litteratur, läsande, bibliotek och språk. Här berörs flera allvarliga frågor.

Den i särklass allvarligaste av alla, som jag vet engagerar alla partier, är frågan om den försämrade läsförståelsen bland barn och unga. Den som i dagens informationssamhälle inte behärskar språket och inte kan förstå och analysera text på en grundläggande nivå löper en överhängande risk att hamna i ett permanent utanförskap både när det gäller arbetsmarknaden och när det gäller den demokratiska processen.

I Litteraturutredningen presenteras en del intressanta förslag i form av till exempel läsombud på förskolorna. Vi får se vad regeringen gör av dessa och andra förslag.

I betänkandet finns det också en reservation från de rödgröna partierna där man förespråkar en förstärkning av Kulturrådets läsfrämjande insatser. Sverigedemokraterna delar uppfattningen att detta är viktigt. Vi har också anslagit medel för just detta ändamål i vårt senaste budgetförslag. Men då det inte finns någon gemensam finansiering och då vi till skillnad från de rödgröna inte vill peka ut enskilda och ganska tydligt politiserade verksamheter, som till exempel En bok för alla, har vi valt att inte stödja den här reservationen.

Herr talman! Läsombud, bibliotek, bokbussar och Kulturrådet i all ära, men vad som står klart och som jag tror att de flesta av oss egentligen är överens om är att om den här negativa utvecklingen ska kunna vändas eller dämpas krävs det breda helhetslösningar och en nära samverkan mellan stat, civilsamhälle, kommun och kanske även näringsliv.

Vi ska givetvis göra allt vi kan och ta vara på goda exempel. Men även med en sådan här stor och bred satsning är det nog tyvärr mycket som talar för att vi under de närmsta åren kommer att få leva med lägre eller till och med ytterligare sjunkande nivåer när det gäller läsförståelse

bland barn och unga. Det här beror på de svårösliga strukturella problem som driver på utvecklingen.

De sociala och sysselsättningspolitiska problem som utgör en del av den socioekonomiska förklaringen är sannolikt ingenting som något parti kan lösa i en handvändning, även om det kanske ibland kan låta så i de politiska pamfletterna.

Förändringar i läsvanor som är kopplade till en ökad användning av ny teknik är också svåra att rå på.

Den del av problemen som är kopplad till invandrings- och integrationspolitiken skulle man däremot faktiskt kunna åtgärda ganska snabbt och ganska enkelt.

Skolverkets och PISA:s rapporter har visat att nästan varannan utlandsfödd elev inte når upp till en grundläggande nivå av läsförståelse. Motsvarande nivå för infödda elever med svenskfödda föräldrar är ungefär 14 procent. En stor del av den här skillnaden kvarstår även om man har extrapolerat för socioekonomiska variabler.

Många invandrarelever gör helt fantastiska insatser och framsteg trots svårigheterna som det innebär att lära sig ett nytt språk och att behöva kompensera för en tidigare bristfällig eller till och med helt obefintlig skolgång. Men deras ansträngningar försvåras av ett antal faktorer.

Den ganska extrema invandringspolitik som regeringen nu bedriver ger ett ständigt inflöde av nya och ännu mer resurskrävande elever till de redan segregerade skolorna. Det urholkar ekonomin, och det urholkar kvaliteten på undervisningen. Det här tror jag att många kommunpolitiker kan vittna om.

Såväl migrationsministern som integrationsministern har på senare tid varit inne på att karaktären på och omfattningen av invandringen har en helt avgörande betydelse för samhällets förmåga att klara integrationen. Men trots det har man inte dragit några slutsatser.

Missriktade mångkulturalistiska doktriner som innebär att man i vissa områden kan gå i princip från vaggan till graven utan att behöva använda svenska i sitt vardagsliv försvårar givetvis de här problemen. Men med ett skifte till en mer ansvarsfull invandrings- och integrationspolitik skulle de här problemen kunna lindras. Ett led i en sådan politik är att på alla nivåer stärka det svenska språkets ställning, vilket vi lyfter fram genom vår reservation i det här betänkandet.

Herr talman! När det gäller vår andra reservation i det här betänkandet köper vi utgångspunkten att ansvaret för biblioteket till stor del är en kommunal angelägenhet. Men när det gäller frågan om att instifta ett nationellt lånekortssystem som skulle kunna utöka utlåningen och också läsandet i landet tycker vi att det är märkligt att, som man gör i betänkandet, hänvisa till den kommunala kompetensen. Övergripande nationella frågor utan direkta ekonomiska konsekvenser för kommunerna skulle man faktiskt kunna besluta om på nationell nivå.

Avslutningsvis, herr talman, skulle jag än en gång vilja lyfta frågan om punktskriftens ställning. Mot bakgrund av att den här frågan har behandlats under en lång rad år här i kammaren valde vi först i utskottet att inte reservera oss till förman för motion 309. Men efter att ha läst protokollen från de föregående debatterna och insett att utskottsmajoriteten fortfarande inte har presterat någonting som ens liknar ett vettigt svar på frågan om varför synskadade inte ska ha samma garanterade rätt till

ett språk som hörselskadade eller personer utan funktionshinder väljer jag ändå att yrka bifall till motionen här.

Punktskriften borde antingen ses som ett eget skriftspråk och då ges samma status som teckenspråket och de nationella minoritetsspråken eller betraktas som en version av det svenska skriftspråket och därigenom omfattas av det skydd som språklagen ger. Det måste vara på det ena eller det andra sättet. Allting annat är orimligt. Det anser även Punktskriftnämnden, som utskottsmajoriteten återkommande hänvisar till.

Anf. 86 BENGT BERG (V):

Herr talman! Kulturutskottets betänkande handlar om språk, litteratur, läsande och bibliotek. Vänsterpartiet vill yrka bifall till reservationerna 1, 2, 4, 5 och 7.

Herr talman! Språket är någonting som vi föds in i och växer och utvecklas med. Det muntliga språket får sitt uttryck redan innan orden kommer. Det lilla barnets gurglande och ljudande är de första ansatserna till att uttrycka någonting, liksom gallskricket och kroppens rörelser.

Men det är med alfabetets hjälp, dessa språkets byggstenar, som vi successivt bygger upp vår identitet, våra jag, som så småningom ska länkas samman med alla de andra jagen runt om i det hem som vi kallar för världen.

Mitt modersmål är faktiskt inte svenska, utan värmländska som inte talas på ett och samma sätt ens i Värmland. Till och med i norra Värmland låter målen lite olika, beroende på vilken dalgång man råkar leva i. Mellan Fryksdalen och Klarälvsdalen är det bara fyra fem mil. Ändå sjunger språken i olika tonarter.

Vad vill jag nu ha sagt med detta? Jo, att ens identitet ligger på tungan. Och det är med ordens och språkets hjälp som vi har den fantasistiska förmågan att uttrycka oss själva och förstå andra och bygga broar och få ett samhälle att fungera.

Herr talman! Genom leken och fantasin bygger barnen upp sina språkvärldar innan de ännu kan skilja på det som är rätt och det som är fel i våra vuxna ögon. Trots att varje barn äger förutsättningen för detta språkbygge bidrar ändå uppväxtmiljön till hur ett barns väg genom språket och livet kommer att te sig. Detta beror på olika faktorer och individuella omständigheter som funktionsnedsättningar likaväl som olika sociala och ekonomiska uppväxtvillkor.

Det är alltså en klassfråga som allt annat här i samhället när de högavlönades skattesänkningar samtidigt utarmar den ekonomi som kunde investeras i kultur, i böcker och i bibliotek. Dessa besparingar är helt onödigt slöseri med de själens C-vitaminer som varje barn, som varje ung människa, ja, som alla människor i vårt samhälle så väl behöver.

Herr talman! Böckernas värld står inte lika öppen för alla barn, men alla barn måste få chansen att stiga in i de världar som böckerna tillhandahåller. För de barn som inte har välfyllda bokhyllor där hemma kan ett skolbibliotek utgöra en skattkammare. Men redan i förskolan är det nödvändigt att låta de minsta barnen lära sig umgås med alla dessa berättelser och bilder som finns i böckerna. I Sverige har vi dessutom en så rik och så fin barnbokstradition, så det är därför inget konstigt i att årets barnboksmässa i Bologna, världens största, hade Sverige i fokus.

Herr talman! Vänsterpartiet arbetar för att också förskolor ska få sina bibliotek, lika självklart som att alla skolor ska ha bra bibliotek, och att bibliotek ska finnas även i friskolorna som annars lätt slinker undan sitt ansvar.

När det gäller bibliotek visar förslaget till en ny bibliotekslag på nödvändigheten av att tillföra mer statligt stöd till denna för demokratin så viktiga institution som heter bibliotek. Nyckelpersonerna i bibliotekens verksamhet är förstås bibliotekarierna, dessa välutbildade och för alla grupper i samhället så viktiga kulturförmedlare. Märkligt nog nämns knappast denna yrkeskategori i lagförslaget, och kulturministern säger sig ha tagit för givet att de finns.

Det behövs dock lite större ambitioner än så. Det finns ett samband och ett växelspel mellan språk, läsande, tillgången till böcker och demokrati. Vi måste ta ett samhälleligt ansvar för att det finns ekonomiska resurser för att göra språket till allas vårt gemensamma verktyg.

Vänsterpartiet vill inrätta digitala bibliotek för utlån inte bara av film och musik utan också av e-böcker. Det ska också vara gratis. Samtidigt vill vi att upphovsmännen ska få en ordentlig ersättning för sitt arbete.

Herr talman! Den förmedlande länken mellan bok och människa går inte att överskatta. Runt om i landet pågår läsecirklar, och böckerna har en sällsam förmåga att skapa sociala gemenskaper. En bokläsare är också medskapare till den inre film som texten framkallar hos var och en, och var och en kan av samma bok se sin egen inre film.

Jag menar att det är en utmaning för kulturpolitiken. Den utmaningen kan ligga i meningen att man kan ge folk det de inte visste att de behövde. Man måste inte alltid ge folk, som det brukar heta i kommersiella sammanhang, det folk vill ha. Det ska man också ibland, men man kan också utmana. Det är en del av kulturens uppgift och en del av litteraturens mer spännande uppdrag.

Herr talman! Litteraturutredningen *Läsandets kultur* visar med uppenbar tydlighet att behovet av läslyft och andra språkstimulerande åtgärder bara ökar. Denna kartläggning av läsandet i Sverige visar entydigt på att läsandet faktiskt är i avtagande hos vissa grupper och att språkförståelsen och förmågan att använda språket som ett demokratiskt och personligt verktyg därmed kan bli sämre, särskilt hos tonårspojkar men även generellt.

Åt detta måste det göras någonting. Man måste rikta sina insatser särskilt mycket mot dem som behöver dem mest. Vänsterpartiet vill också satsa än en gång på En bok för alla, både för barn och vuxna, liksom projekten "Läs för mej, pappa!", arbetsplatsbibliotek, vägbibliotek och även bibliotek i fängelser.

Herr talman! Det finns redan många mötesplatser där litteraturen har en central plats. Biblioteken är som sagt den viktigaste, men då behövs också en rikstäckande och rättvis biblioteksstrategi för att garantera kvaliteten, mångsidigheten och tillgängligheten – helt enkelt en nationell biblioteksplan.

Men det finns även andra oaser för dem som vill besöka böckernas värld, för den bildningstörstande och för den gemenskapssökande. Det finns bokhandlar och kaféer. Man debatterar, man har uppläsningar och man byter idéer och erfarenheter. Allt bidrar till den mellanmänniska kontakten och till att vi faktiskt får ett lite varmare klimat i det här landet.

Att lämna utrymme för olikheter, att skapa tolerans och låta nyfikenheten få lite extra spelrum – också det är kulturens och litteraturens uppgift.

Till sist, herr talman, vill jag dra en lans för kulturtidsskrifterna, dessa våghalsiga och med entusiasmen som bränsle drivna publikationer. Det är ofta ett stort ideellt engagemang som gör en tidskrift möjlig, men även och inte minst är det statliga tidskriftsstödet avgörande. Många tidskrifter har vidare ramar än de rent kulturella. De utgör ofta saltet och utmaningen i samhällsdebatten. De behövs om vi menar någonting med kulturell och demokratisk mångfald.

Anf. 87 PETER JUTTERSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till kulturutskottets förslag till beslut, och det innebär också att samtliga motionsyrkanden avslås.

Man kan tycka att det här är en lite prematur debatt. Det är flera som har varit inne på det. Det finns utredningar som är i gång. Bibliotekspropositionen har lagts fram alldeles nyligen, och vi kommer att få anledning att återkomma skarpt i många av de här frågorna till hösten.

Sedan vi behandlade betänkandet i utskottet har som sagt bibliotekspropositionen kommit, och dess inställning är att vi ska kunna ha en ny bibliotekslag från den 1 januari 2014. I det sammanhanget vill jag börja med att ta kål på ett påstående om att vi i majoriteten och i synnerhet vi moderater skulle vilja göra avgörande förändringar i den svenska biblioteksmodellen gällande huvudman och avgifter. Men det finns för den läskunnige inget i bibliotekspropositionen som skulle tyda på att vi vill ta bort det kommunala eller statliga ansvaret eller att vi vill avgiftsbelägga några bibliotekslån.

Den tidigare bibliotekslagen har funnits sedan 1996, och det är tveklöst så att teknik har omdanat förutsättningarna en hel del fram till dags dato. Personligen tror jag att den här utvecklingen är av godo, även om det ställer stora krav på aktörerna. Med en blandning av de traditionella tryckta böckerna, ljudböcker och e-böcker tror jag ändå att vi stimulerar läsandet i hög grad. Med fler kanaler kan helt enkelt fler ta del av litteraturens underbara värld.

Det finns som sagt utmaningar, och jag tycker att regeringen på ett förtjänstfullt sätt tar upp dessa frågor i propositionen. Den bör också, faktiskt, tillfredsställa en del av motionsställarna. Det handlar till exempel om att folkbiblioteken föreslås främja kunskap i den nya tekniken. Det finns förtydliganden när det gäller prioriterade grupper som funktionsnedsatta, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska. Som tidigare sagts är teknikneutrala, avgiftsfria lån, oavsett om det gäller tryckta eller elektroniska böcker, givetvis en utmaning att hantera från webben.

Grundläggande kvalitetskrav finns med. Där talar vi bland annat om allsidighet.

Ansvarsfördelningen blir tydligare. Huvudman har alltid ansvar, även vid entreprenad. Och huvudman i det här fallet är ju kommunerna, eller om det skulle bli fråga om någon entreprenad på statlig nivå – det tror jag inte – skulle det i så fall faktiskt vara Kungliga biblioteket som skulle ha ansvaret.

Sedan har det talats om bibliotekarier. Det är väl alldeles självklart. Det är precis som ministern sade i en debatt att vi förutsätter att vi har duktiga människor på plats på våra bibliotek. Det är liksom en förutsättning. Jag tror inte att du ska bli jätteförvånad om det till hösten står någonting om det också.

Läsförståelse är det flera som har berört. Det är klart att den bristen är ett stort problem, en stor utmaning. Statens kulturråd har i uppdrag att fördela bidrag för läsfrämjande insatser. Delvis handlar det om pengar för inköp till folk- och skolbibliotek, men bidrag kan också sökas av kommuner eller andra organisationer för att utveckla och pröva nya metoder för att stimulera läsning. Det tycker jag är en jättebra ordning, att vi också ser till att det finns utrymme för att pröva nytt.

Stöd delas ut till klassikerserier, där skolor erbjuds att köpa uppsättningar till subventionerat pris. Det finns också pengar till Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Syftet med det priset är ju att öka intresset för barn- och ungdomslitteratur.

I den pågående Litteraturutredningen, som vi får anledning att återkomma till, finns det förslag om tre nya stöd. Det är försöksverksamhet när det gäller läsfrämjande mellan skolbibliotek och studieförbund – det tror jag kan vara spännande – stöd till bokhandeln för att stimulera litterära evenemang och stöd till elektronisk utgivning.

Kulturrådet fördelar också stöd till tidskrifter och böcker av olika slag. I dagsläget är det strax över 700 titlar årligen. Det är några som har berört det här som faktiskt berörs av stödet till kulturtidskrift. En del menar att det har gått ned lite med åren. Det kan delvis bero på att en del av de här tidskrifterna helt enkelt har lagts ned. Sedan kan det också vara så att de skärpta kraven har gjort att det finns några som inte faller inom ramen för det här stödet, men det behöver inte nödvändigtvis vara någon nackdel. För dem som faller inom ramen kan det betyda en kvalitetshöjning.

Personligen tycker jag att det regelverk vi har just nu är riktigt bra. Men det här är ju någonting som håller på att beredas just nu. Vi får väl se var det landar.

Språk och språkförståelse är en viktig fråga. Det är verkligen viktigt för alla, men kanske speciellt för barn och ungdomar, tror jag. Det är en del av att växa upp. Det är en del av utvecklingen. Jag har själv erfarenhet av det. När jag var liten växte jag upp i ett annat land. Jag kom till Sverige vid åtta års ålder. Ganska nyligen hittade jag ett vykort som jag skrev till min morfar, där det stod: Morfar! Jag ville inte klättra upp i trädet för det är två högt. Mitt språk var engelska, alltså too high. Visst har det betydelse hur man använder språket och att man behärskar språket.

Det är viktigt med modersmål. Jag tror att en hel del av det som gjorde att jag kom in i svenskan relativt snabbt, förutom att jag hade svenska föräldrar, var att mina föräldrar kunde berätta på engelska för mig vad det handlade om. Jag kunde säga: Jag älskar dig, mormor! Det sade hon alltid till mig. Det var sådana enkla fraser jag kunde. Så illa var det med svenskan för min del.

Jag är också glad att vi har grundlagsskyddat minoritetsspråken. Punktskrift är en viktig fråga. Det håller vi med om allihop. Men det är väldigt svårt att grundlagsskydda det som ett eget språk. Det är möjligen

ett sätt att ta till sig språk, att utveckla ett språk, men det är inte ett eget språk i sig. Det är ju däri dilemmat ligger lite grann. Men Myndigheten för tillgängliga medier har ju uppdraget att se över och också utveckla just punktskriften.

Herr talman! Meningen med att lista alla dessa insatser är att påvisa att regeringen gör en hel del när det gäller språk, litteratur, läsande och bibliotek. Jag tror faktiskt någonstans att till och med oppositionen tycker att det är så.

Bifall till kulturutskottets förslag och avslag på samtliga motioner!
(Applåder)

I detta anförande instämde Anne Marie Brodén (M).

Anf. 88 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Här finns så många saker att fråga om att jag inte tror att det räcker med ett replikskifte, men mina kolleger återkommer.

Peter Jutterström säger att Moderaterna inte vill avgiftsbelägga. Ni vill inte förändra bibliotekens organisation. Det låter bra, men jag blir ändå lite orolig eftersom Moderaternas gruppleddare i kulturutskottet har uttalat att det är bra att frivilligorganisationer tar över bibliotek. Jag föreställer mig att det kan bli ganska svårt för frivilligorganisationerna att upprätthålla den kompetens som vi vill att biblioteken ska ha.

Anf. 89 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag förstår inte att du tycker att det på något sätt skulle ha att göra med att vi skulle avgiftsbelägga. Jag får inte ihop den kopplingen. Förlåt!

Anf. 90 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Det var mer ett citat från dig. Du sade: Vi moderater vill inte avgiftsbelägga, och vi vill inte göra förändringar i bibliotekens organisation. Det står ju klart och tydligt i den nya lagen att det inte ska vara några avgifter. Det har vi bara tagit för självklart. Men min fråga gäller bibliotekens organisation, där din gruppleddare tycker att det är bra att vi får en annan organisation.

Sedan förutsätter du också att det ska finnas bibliotekarier och att det kommer någonting om det i höst. Men propositionen om den nya bibliotekslagen är redan lagd, och där finns ingenting om bibliotekarier. Många av bibliotekariernas fackliga organisationer har varit ute och sagt att det är färre bibliotekarier på biblioteken i dag.

Anf. 91 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! En annan organisation kan ju vara jättespännande. Det finns många, det behöver inte vara bara frivilligorganisationer. Det kan vara på entreprenad. Vi har exempel i Nacka, som inte är så långt härifrån, där det fungerar på ett alldeles utmärkt sätt. Där har de dessutom utvecklat bibliotekstjänsterna på ett väldigt positivt sätt. Jag ser inte att det skulle vara något problem att frivilligorganisationer också skulle kunna vara behjälpliga i det här sammanhanget. Igen förutsätter det att vi

har människor som i så fall har kunskap om bibliotek och hur man hant-
rar sådana frågor.

När det gäller bibliotekarier är inte sista ordet sagt bara för att propo-
sitionen har lagts fram. Den är ute på remiss, som du vet. Då finns det
utrymme att göra en del förändringar. Jag säger igen: Bli inte förvånad
om det skulle dyka upp en text om detta också!

(forts. 14 §)

Prot. 2012/13:101

2 maj

*Litteratur, läsande,
bibliotek och språk*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av tredje vice talmannen att
ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 april

NU11 Näringspolitiska frågor

Punkt 1 (Övergripande om företagsfrämjande åtgärder)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och
därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (S)

Votering:

202 för utskottet

105 för res. 1

17 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 22 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 1: 104 S, 1 MP

Avstod: 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Agneta Börjesson (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats
ha röstat nej.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 (MP)

3. motiveringen i res. 3 (V)

Förberedande votering:

24 för res. 2

17 för res. 3

282 avstod

26 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Ola Johansson (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

181 för utskottet

22 för res. 2

121 avstod

25 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 1 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 2: 22 MP

Avstod: 104 S, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 2 (Socialt företagande)

1. utskottet

2. res. 4 (S, V)

Votering:

203 för utskottet

121 för res. 4

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 4: 104 S, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Bevakning ombord på svenska fartyg

1. utskottet

2. res. (MP)

Votering:

300 för utskottet

24 för res.

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 V, 18 KD

För res.: 1 S, 23 MP

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Prot. 2012/13:101

2 maj

TU11 Järnvägs- och kollektivtrafikfrågor

Punkt 1 (Samhällsuppdrag)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

179 för utskottet

144 för res. 1

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 18 KD

För res. 1: 104 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 2 (Ekonomiska mål)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

267 för utskottet

17 för res. 3

39 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 104 M, 20 FP, 19 C, 2 SD, 18 KD

För res. 3: 17 V

Avstod: 23 MP, 16 SD

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 4 (Europeisk järnvägssamordning)

1. utskottet

2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

179 för utskottet

144 för res. 5

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 5: 104 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 4 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 5 (Ansvar för järnvägsstationer m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (MP, V)

Votering:

178 för utskottet

40 för res. 7

105 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 17 C, 19 SD, 18 KD

För res. 7: 23 MP, 17 V

Avstod: 104 S, 1 C

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 5 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 6 (Resenärsfrågor)

1. utskottet

2. res. 8 (MP, V)

Votering:

283 för utskottet

41 för res. 8

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 8: 1 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 9 (Pris och kvalitet i kollektivtrafiken)

1. utskottet

2. res. 10 (S, MP, V)

Votering:

180 för utskottet

144 för res. 10

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 10: 104 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 13 (Gotlandstrafiken)

1. utskottet

2. res. 15 (V)

Votering:

179 för utskottet

17 för res. 15

127 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 18 KD

För res. 15: 17 V

Avstod: 104 S, 23 MP

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 1 KD

Prot. 2012/13:101

2 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU16 Skogspolitik

Punkt 1 (Skogsvårdslagen och miljöhänsyn)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

180 för utskottet

104 för res. 1

40 avstod

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 1: 104 S

Avstod: 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Punkt 10 (Talerätt och möjlighet att överklaga)

1. utskottet

2. res. 11 (V, MP)

Votering:

285 för utskottet

39 för res. 11

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 1 V, 18 KD

För res. 11: 23 MP, 16 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Rossana Dinamarca (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU17 Jakt och viltvård

Punkt 5 (Det allmänna uppdraget)

1. utskottet

2. res. 4 (MP, V)

Votering:

283 för utskottet

40 för res. 4

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 7 (Jakt på vildsvin m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (S)

Votering:

220 för utskottet

104 för res. 5

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 V, 18 KD

För res. 5: 104 S

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

MJU20 En ram för havsplanering och integrerad kustförvaltning

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

SoU19 Övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU12 Sjöfartsfrågor

Punkt 2 (Förutsättningar för svensk sjöfart)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

179 för utskottet

143 för res. 1

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 18 KD

För res. 1: 103 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 9 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 1 KD

Prot. 2012/13:101

2 maj

Punkt 3 (Allmänna miljöfrågor)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

180 för utskottet

144 för res. 2

25 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 18 KD

För res. 2: 104 S, 23 MP, 17 V

Frånvarande: 8 S, 3 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 1 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § (forts. från 11 §) **Litteratur, läsande, bibliotek och språk** (forts. KrU7)

*Litteratur, läsande,
bibliotek och språk*

Anf. 92 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Först ska jag korrigera ett yrkande till reservation 8 i stället för reservation 7.

Jag har ett par funderingar till Peter Jutterström. I ett remissvar från Läsrörelsen finns en intressant uppgift om sambandet mellan ökad dator-tid och minskad läsfärdighet. Man får kanske lätt en positiv bild av den nya tekniken, och det skrivs och läses säkert mer bland unga och inte minst bland pojkar nu för tiden. Men om det ökar den kvalificerade läsfärdigheten är tveksamt.

Nästa fundering har med satsningen på läsfrämjande för barn och unga att göra. Det är vällovligt och något vi alla kan skriva under på. Vi efterlyser dock att man ska kunna rikta dessa ansträngningar speciellt till exempelvis förortsmiljöer där språkfärdigheten kanske är mindre eller till landsbygden där biblioteksfilialer och bokbussar dras in. I demokratins och rättvisans namn är det viktigt att man får ett så bra läsfrämjande som möjligt över hela landet.

Anf. 93 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag talade inte om datortid utan om att läsa på datorn, till exempel e-böcker. Det är verkligen att läsa, även om det sker på en platta i stället för i tryckta medier. Det är bra att det finns den möjligheten också. Det var så jag menade, inte att man spelar spel på datorn.

När det gäller att nå ut till olika områden och grupper pågår det massor av bra initiativ i kommunerna, som ju har huvudmannaansvaret för detta.

Anf. 94 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Förvisso utförs det större och mindre bragder ute i landet. Regeringen har dock tagit bort stödet för sådant som LO-anställdas läsande och Läs för mig, pappa! Samtidigt vill regeringen skapa läsfrämjande insatser. Jag tycker att det är slöseri med erfarenheter, resurser och uppbyggda organisationer när regeringen tar bort och sedan eventuellt skapar något nytt.

Det här med bibliotek och frivillighet är också vällovligt, och vi vet att ni moderater inte har någon som helst skepsis inför entreprenad. Samtidigt har kommunerna huvudansvaret för kvaliteten. Om entreprenaden säckar ihop eller inte håller önskvärd och begärd kvalitet är det ändå det offentliga som får gripa in. Det blir en sorts överförmynderi, som jag ser det.

Jag undrar lite över er tilltro till frivillighet. Det finns ju också en stor frivillighet i att vi gemensamt och var och en betalar våra skatter som går till dessa ändamål. Men er frivillighet kommer ned på en sorts välgörenhetsnivå. Det vill jag ha din kommentar till.

Anf. 95 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! I mitt anförande läste jag upp massor med satsningar som gäller läsfrämjande. Det kan ju vara så att man lämnar en sak för att gå över till något annat. Jag vet att ett par partier tycker att En bok för alla är väldigt spännande. Det var 40 år sedan det lanserades, och det var säkert vällovligt då. Nu är det dock andra tider, och jag tycker att det är dags för något annat. Precis så tycker jag i denna fråga också.

När det gäller kommunerna är det i propositionen solklart att det är huvudmannen som ställs till svars om det skulle haverera. Det är inget konstigt med det.

Anf. 96 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! När jag nu har fått chansen att delta i kulturutskottets debatt tänkte jag ta tillfället i akt att en gång för alla försöka få klarhet i punktskriftsfrågan. Jag förstår den verkligen inte, men det är möjligt att jag har begränsad kognitiv förmåga.

När man antog den nya språklagen kom man fram till att punktskriften inte skulle omnämnas där eftersom punktskriften inte är ett eget språk. Det hörde vi också från talarstolen.

Då borde punktskriften i stället vara en annan form av skriven svenska för dem som är synskadade och ha samma skydd som den skrivna svenskan har. Men så verkar det inte heller vara om man lyssnar till Handisam och andra som menar att punktskriften har en svagare ställning än andra språkformer och att det skulle kunna vara ett brott mot FN:s deklaration om mänskliga rättigheter för funktionshindrade.

Frågan verkar ha hamnat mellan stolarna, och det blir varken eller. Det leder till att punktskriften har ett svagare skydd än andra språkformer, vilket får negativa konsekvenser i praktiken. Till exempel har anhöriga till synskadade inte samma rätt att lära sig punktskrift som till exempel anhöriga till hörselskadade har att lära sig teckenspråk.

Detta är problematiskt, men det enda svar jag får är att ni hänvisar till Punktskriftsnämnden. Den har dock drivit förslaget att punktskriften ska skrivas in i språklagen. Den organisation som ni hänvisar till och som ska

skydda de synskadades intresse i detta hänseende har samma uppfattning som jag och verkar ha gjort samma tolkning som jag.

Hur ser egentligen majoriteten på denna fråga, och varför händer det inget?

Anf. 97 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Man kan tycka att punktskriften har en svagare ställning. Men när den inte får plats inom den lag som vi har stiftat har vi i alla fall vidtagit åtgärder för att stärka och utveckla punktskriften. Vi har en myndighet som ser över det, och det finns föreskrifter i förordning gällande detta för att just stärka situationen.

Anf. 98 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tvivlar inte på att regeringen har en positiv attityd till synskadade och punktskrift. Jag tror att frågan har hamnat mellan stolarna och att ingen riktigt tar tag i att åtgärda den.

Det är problematiskt. Vi har förbundit oss att inte på något sätt särbehandla en viss grupp på grund av funktionshinder. Men i praktiken gör vi det i lag eftersom de synskadades skriftspråk har ett sämre skydd, vilket får negativa praktiska konsekvenser.

Jag uppmanar majoriteten att titta närmare på frågan eller att förklara den bättre för mig så att jag förstår vad som är problemet med att skriva in punktskriften i språklagen så att de synskadade får samma rättigheter som de hörselskadade, de nationella minoritetsgrupperna och andra i denna fråga.

Anf. 99 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag menar att regeringen under rådande förhållanden tar ansvar för denna sak. Jag sitter dock gärna ned med dig vid tillfälle och diskuterar varför det ser ut som det gör.

Anf. 100 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Peter Jutterström sade att vi inte skulle bli förvånade om detta med bibliotekarier kommer med i bibliotekslagen. Jag skulle nog bli förvånad, men det blir jag gärna i så fall.

Det baserar jag på att jag vid flera tillfällen har tagit upp frågan. Senast i torsdags tog jag upp frågan vid en frågestund. Då var både kulturministern och utbildningsministern här, och då specificerade jag med skolbiblioteken. Jag tycker att det är anmärkningsvärt när man säger att det är självklart att det ska vara bibliotekarier, för det finns inte med i de här förslagen, inte minst på skolbibliotekssidan.

I Litteraturutredningen tar man upp att det bör finnas utbildad personal. Remissinstanserna till den nya bibliotekslagen har tagit upp det. Man tog också upp det inför skolbibliotekslagen.

En av de viktigaste huvudingredienserna i ett bibliotek är den utbildade personalen, som kan lotsa och hjälpa till när det gäller skolbibliotek, granskande källkritik och finnas till hands för att ordna med allt det som biblioteken är till för.

Som jag sade: Vi pratar inte om en skola utan personal och lärare, och då tänker jag att vi inte borde prata om skolbibliotek utan utbildad personal – och inte ett bibliotek över huvud taget utan utbildad personal. Det är en stor miss i det regeringen har lagt fram i biblioteksfrågorna.

Anf. 101 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag menar att eftersom vi och ministern tycker likadant skulle det i den fortsatta beredningen av propositionen kunna finnas ett utrymme för att göra något tillägg. Men det vet jag inte, utan vi får diskutera med departementet hur man ser på frågan.

I sak skiljer sig inte våra åsikter något alls egentligen. Det är klart att det ska finnas duktigt folk.

Anf. 102 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för det och tror på allvar att Peter tar med sig frågan, för det är en jätteviktig fråga som flera instanser har lyft upp.

Utbildningsministern har bestämt sig för att vi ska ha skolbibliotek, och vi har sagt ja till det. Det är väl en positiv del. Men då har vi också missat detta med bibliotekarier, som är en otroligt central del i det hela.

Lagen trädde i kraft 2011, och det har nu gått ett tag. Ändå saknar hälften av landets elever tillgång till bemannat skolbibliotek, om jag har förstått det rätt. En av sex elever saknar helt skolbibliotek, och 210 000 elever har inte tillgång till bibliotek i den skolenhet där de går.

Det handlar ändå om en lag. Ska polisen komma och göra något, när det finns en lag som de bryter mot, eller hur ska vi hantera detta? Någonstans är det otroligt viktigt att det blir substans i detta. Jag tror att det skulle vara väldigt lyckat för skolan i dag om vi slog fast att vi behöver göra detta möjligt.

Jag inser att det såklart handlar om pengar – det är inte gratis. Men om vi nu har en lag som vi har infört borde den innehålla den viktigaste ingrediensen. Miljöpartiet har tagit den på allvar och försöker specificera pengar åt det här hållet i våra förslag. Vi hade i alla fall en regional satsning på bibliotek. Det krävs ju att det görs något konkret.

Anf. 103 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Tina tog upp detta med skolor som kan tyckas vara inte fullt utrustade. Där har regeringen tagit initiativ när det gäller skollagen och framför allt uppdraget till Skolinspektionen att se över detta, så att det verkligen är med i all tillsyn att man kontrollerar att det finns ett bibliotek värt namnet.

Med tiden ska detta bli betydligt bättre, ska vi hoppas.

Anf. 104 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att verkligen lyfta fram bibliotekens viktiga roll som träffpunkt för litteraturen, läsandet och kulturen. Lika viktig är bibliotekariernas kunskap och vägledning för att varje individ ska kunna utvecklas efter sina villkor.

Folkpartiet liberalerna har alltid värnat biblioteken och allas tillgång till dessa. Biblioteken är inte bara ställen fulla med böcker och tillgång till läsning. Där är det också låga trösklar in som mötesplatser. Uppdraget att verka för demokratiska värderingar är påtagligt. Där finns all upptänkt samhällsinformation, och biblioteken är en viktig arena i det civila samhället för lärande, bildning och delaktighet.

Som liten var jag fascinerad av sagornas värld. När någon närstående vuxen läste ur till exempel H C Andersens *Den lilla sjöjungfrun* levde jag mig in helt och fullt i berättelsen. Jag grät på slutet av denna sorgliga historia och förstod att kärlek och att älska var något som kunde göra mycket ont. När jag började skolan kunde jag redan läsa och skrev själv sagor, berättelser och deckare innan jag hade fyllt tio. Jag brukade också illustrera mina texter.

Med det vill jag säga att den värld som öppnar sig för alla som kan läsa är en outtömlig värld av äventyr, olika infallsvinklar och kunskap. Så stumt och tomt det skulle bli om vi inte hade litteraturen!

Vi är omgivna av ord i alla sammanhang, och det är väldigt viktigt att barn lär sig läsa för att kunna ta till sig all information i samhället, allt som kan tas in via de skrivna orden. Demokratier bygger på att medborgarna kan läsa.

Friheten att yttra sig bygger på förmågan att kommunicera inte bara med det talade ordet. I Sverige tar vi det nog för givet att man lär sig läsa i skolan. I många andra delar av världen kan befolkningen till många procent bestå av analfabeter.

Läsförmåga handlar om att fänga barns och ungdomars intresse för litteraturen. Det är inte det lättaste. Jag har tre vuxna döttrar som har haft väldigt olika förhållande till läsning. Den äldsta slukar mängder av böcker varje vecka, den mellersta är måttligt road, och den yngsta är ungefär mitt emellan dessa båda ytterligheter.

Det som behövs är förstås först och främst tillgång till litteratur. I skolan har Skapande skola möjliggjort möten med författare som inspiration för eleverna. Skolans roll är A och O. Där pågår ständigt arbetet med att på olika sätt öka intresset för läsandet och öka läsförståelsen.

Folkpartiet liberalerna tycker att det ska finnas utbildade bibliotekari-er i skolbiblioteken. Det behövs vägledande vuxna som är duktiga på att finna ut vad som kan passa olika åldrar och intressen. Lärarna får ovärderligt stöd från utbildade bibliotekari-er för att föra fram bra littera-tur som passar varje åldersgrupp.

Jag glömmer aldrig när jag som elvaåring kom in på skolbiblioteket på Östertälje skola och sade till bibliotekarien att jag hade läst ut mina böcker och frågade: Vad ska jag läsa nu? Hon funderade ett ögonblick och visade vägen bort till en hylla där C S Lewis böcker om landet Nar-nia stod. Jag började med boken *Min morbror trollkarlen*, och därmed började en livslång kärlek till Aslans värld.

Bibliotekari-er med sin specialistkunskap behövs än mer när barnens föräldrar inte har intresse av läsning och kanske inte har några böcker eller har bara några få böcker hemma. Inte ens när böckerna fyller hyll-metrar i hemmen finns det en garanti för att läsintresset självklart ska infinna sig hos barnen.

Med denna inledning vill jag betona hur viktiga biblioteken och bibliotekspersonalens kunskande är för att vi ska fortsätta ha en läsande befolkning.

Kungliga biblioteket och regionala biblioteksverksamhet har fått i uppdrag att utvärdera kommunernas biblioteksplaner och utifrån det också titta extra på kvalitetsindikatorer. Det kartläggningsarbetet skulle kunna utmynna i en nationell strategi för biblioteken. Det ser nämligen väldigt olika ut i olika delar av landet, i olika kommuner.

Innehållet i titeln bibliotekarie borde på något sätt analyseras ur det stora läslyftarperspektiv som åsyftas i Litteraturutredningen. Bibliotekariernas roll – med den akademiska utbildning och den specialistkompetens de besitter – borde kvalitetssäkras. Kanske är det så småningom tid för en bibliotekarielegitimation likt lärarlegitimationen?

Bibliotekens uppdrag har på några decennier starkt förändrats. Det finns stora samhällseliga utmaningar som biblioteken måste förhålla sig till. Branschlogiken är en helt annan i dag än exempelvis på 70-talet.

En utmaning är förstås de teknologiska omvälvningar som snabbt har skett och fortfarande sker. En annan är att vi har ett mångkulturellt samhälle där biblioteken många gånger är en av de första samhällsinstitutioner en nyanländ besöker.

Ytterligare en utmaning är att människors vardag och levnadsmönster ser annorlunda ut i dag. Man kanske arbetar i en kommun, bor i en annan kommun och har barnen i skola eller gymnasium i en tredje kommun. Kommungränserna suddas ut, och på grund av det finns andra servicebehov från medborgarens sida.

I takt med att man har sett ett minskande läsande och minskad läskunnighet har biblioteken fått en central plats på kartan för litteraturfrämjande åtgärder – en central plats vars betydelse inte nog kan poängteras.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 105 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att Anna Steele förstår vad jag kommer att fråga om.

Du nämnde ganska klart och tydligt att Folkpartiet står bakom att skolbibliotek ska vara bemannade med personal. Jag hoppas därför att det verkligen är någonting som kommer att genomföras. Du får gärna säga någonting mer om det.

Jag ställde, som sagt, en fråga vid frågestunden i förra veckan. Då var både utbildningsministern och kulturministern här, och det var kulturministern som svarade på frågan. Å ena sidan säger hon att man tar detta på allvar. Å andra sidan lämnar man över ansvaret till huvudmannen. Jag är därför lite oförstående inför detta svar. Men så kan det vara inom politiken. Det är jag väl medveten om.

Men jag tror att vi nog får ta dessa siffror på allvar som visar hur dåligt bemannade skolbiblioteken är och hur det brister. Jag tror inte att det var någons syfte med det hela. Ett skolbibliotek har nämligen otroliga möjligheter att bistå utbildningen i skolan med kritisk granskning och hjälpa till med lotsning in i litteraturens värld och med mycket som lärarna inte räcker till för.

Jag kan se bibliotek, och inte minst skolbibliotek, som ett centrum.

Anf. 106 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att du och jag är helt överens om detta. Vi i Folkpartiet tycker att detta är extremt viktigt.

Sedan har detta inte varit i drift så länge. Men så lång startsträcka ska inte behövas. Det som är problematiskt är att detta drivs kommunalt och att det är kommunens ansvar hur skolans resurser fördelas. Jag ser det därför som mycket viktigt att vi ska arbeta för detta.

Jag vill också poängtera att de människor som arbetar på bibliotek och som kanske inte är utbildade bibliotekarier är för den skull kanske inte mindre utbildade, men de har inte gått just denna utbildning. I nuläget är bibliotekarietiteln skyddad. Jag tycker att det skulle vara ett steg på vägen att man helt enkelt har något slags legitimering. Men jag tycker att man ska ha en återkoppling på hur det fungerar. Och vi kommer absolut att driva frågan om att man ska ha skolbibliotek i varje skola.

*Litteratur, läsande,
bibliotek och språk*

Anf. 107 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Det kanske är en viktig fråga att man ska ha en skyddad titel. Men jag tror inte att det är huvudingrediensen i denna diskussion. Jag tror att vi måste se hur det ser ut i dag.

Vi kan titta på hur det ser ut över huvud taget i landet. Jag kan tänka mig att det är mycket stor skillnad om man har möjlighet att ha ett skolbibliotek eller om man behöver en verksamhet som är skolbiblioteksverksamhet i ett folkbibliotek. Är det möjligt? Jag tror att det på lite olika ställen i Litteraturutredningen står att det är någonting som man kan utveckla. Då kan jag se att folkbiblioteken får ett ännu större uppdrag när det gäller allt annat som man gör i dag och som är otroligt viktigt för demokratin och grunden i samhället och som inte bara är någonting som vi kan ta för givet. Även om vi i dag har hört att alla tycker att det är självklart så är det inte det.

Vi ser också att verksamheten med bokbussar läggs ned. 31 kommuner har sedan mitten av 90-talet lagt ned verksamheten med bokbussar, och många filialer försvinner runt om i landet. Den utvecklingen är allvarlig om vi kanske behöver mycket mer av dem i samarbetet när det gäller hur skolbiblioteksverksamhet ska fungera på orter som kanske är glest befolkade. Jag tror därför att detta är bråttom.

En viktig del är att trycka på för att både biblioteken och skolbiblioteken ska lyftas upp i den politiska sfären.

Anf. 108 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Det finns mycket lyckade integreringsprojekt där man har skolbiblioteken tillsammans med folkbiblioteken. Man får verkligen hoppas att varje kommun kan arbeta så om det inte fungerar i skolan.

Men jag tycker att det viktigaste är att man har utbildad personal eftersom det är den som verkligen kan vägleda lärare och elever till en god litteraturinhämtning, förutom all annan information som du nämnde, till exempel kritisk källgranskning och så vidare.

När det gäller detta med bokbussar är det ingenting som denna regering har pushat på. Det är varje kommun som bestämmer om det. Tyvärr är det kommunerna själva som driver bibliotek och skola. Vi i Folkpartiet har kanske åsikter om det och hur man prioriterar medlen.

Jag har talat med en länsbibliotekarie som säger att om man verkligen behöver böcker – det gäller inte bara äldre i glesbygden utan även yngre – kan man få hjälp av biblioteken. De ställer upp och har en service som kallas Boken kommer.

Detta förtjänar verkligen att diskuteras även i fortsättningen. Det är mycket viktigt att värna om. Och jag ser fram emot Litteraturutredningens förslag efter hela remissomgången. Men jag tackar för dina frågor.

Anf. 109 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha ett klarläggande. Jag tyckte att Anna Steele sade någonting om en nationell biblioteksstrategi. Jag vill bara ha bekräftat att Folkpartiet kommer att verka bland sina regeringskamrater för att vi ska få den strategi som Unesco rekommenderar.

Inom Skapande skola har man möjlighet att träffa författare. Det är jättebra. Problemet är att Skapande skola bara når ungefär hälften av landets elever. Skolorna väljer själva vad de vill göra. Det är inte alla skolor som väljer författarmöten, utan de väljer andra kulturinsatser.

Jag undrar om det inte är mycket angeläget att så snabbt som möjligt komma med detta läsluft som det har talats så mycket om. Vi har under lång tid sett negativa trender när det gäller läsning. I mitt anförande talade jag om Martin Ingvars djupa oro för särskilt pojks läsning när det gäller läsning.

Anf. 110 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Det som jag sade var att det finns ett uppdrag. Kungliga biblioteket och regional biblioteksverksamhet ska utvärdera kommunernas biblioteksplaner med hjälp av kvalitetsindikatorer och så vidare. Då tänkte jag att det kanske utmynnar i en nationell biblioteksstrategi.

Sedan är det inte så att skolorna från dags dato och fram tills Litteraturutredningens förslag kommer inte arbetar med alla dessa frågor. Läsluften kommer att vara mycket viktigt. Men jag tar för givet att man jobbar stenhårt med dessa frågor redan nu i skolan, annars har vi en mycket dålig skola, och det tror jag inte att vi har. Tvärtom har man adresserat detta problem och jobbar på olika sätt i olika årskurser med frågan. Men detta är mycket oroväckande.

Som jag sade förut ska det bli mycket spännande att se Litteraturutredningens slutliga förslag.

Anf. 111 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Det är riktigt att Kungliga biblioteket ska utvärdera kommunernas biblioteksplaner. Men de behöver få ett utvidgat uppdrag. En strategi går ut på att göra en bred samhällsanalys och utifrån den formulera mål och sedan sprida kompetens och kunskap. Det är lite mer än det uppdrag som KB har fått. Annars hade vi inte stått här och talat om det. Men jag hoppas att Folkpartiet hjälper till i den frågan.

När det gäller läsningen är det klart att skolorna arbetar med läsningen. Det finns många jätteduktiga pedagoger i skolans verksamhet. Men vi har sett hur skolresultaten internationellt sett har sjunkit i Sverige. Det har faktiskt Folkpartiet ansvar för. I det ingår läsningen. Har man inte knäckt läskoden är det otroligt svårt att ta till sig andra ämnen och klara matematik och allt vad det är.

Jag tycker alltså att det nog behövs ett rejält läslyft. Det handlar också om att skicka med ekonomiska förutsättningar till kommunerna.

Prot. 2012/13:101
2 maj

Anf. 112 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag håller absolut med dig, Kerstin Engle. Ett läslyft kommer sedan.

Nu tappade jag tråden. Jag hade ett väldigt bra svar till dig – förlåt mig. Det är i alla fall väldigt viktigt att man jobbar vidare med de här frågorna i skolan, självklart.

Anf. 113 PER LODENIUS (C):

Herr talman!

Vägen till kärlekens paradys

är gammal men evigt ny:

Två händer kan mötas – händelsevis,

inunder ett paraply.

Två händer kan mötas i glädje,

Två händer kan mötas i sorg.

Och två händer kan mötas för vinnings skull

på världens marknadstorg.

Det var dikten *Strof i april* av Nils Ferlin, från diktsamlingen *Barfotabarn* som gavs ut 1933.

Nils Ferlins dikter har följt mig sedan skollåren. I gymnasiet var det Nils Ferlin jag valde för specialarbetet. Att jag tidigt i skolan fick möjlighet att fördjupa mig i Ferlins bakgrund, historia och dikter har betytt otroligt mycket för min förståelse och inte minst för min förståelse för och upplevelse av just Nils Ferlins dikter. Nils Ferlin bodde under sina sista år inte långt ifrån där jag själv bor. Nu ser jag inte Bengt Berg här inne – jag vet att Nils Ferlin var från Värmland, men han bodde faktiskt de sista åren i Roslagen. Historierna om Nils Ferlin är också väldigt utbredda och intressanta att lyssna på bland de äldre i byarna runt omkring där jag bor.

Nils Ferlins dikter är dokument av sin tid, och samtidigt fungerar de som poesi också i dag. De skapar tankar och känslor också för dagens människor när de läser dem. Genom litteraturen speglas vårt samhälle samtidigt som det också bevaras för framtidens historieskrivning. De skrivna orden kan oroa eller roa, skapa frågor och ge svar. Litteraturen är en viktig samhällsberättare och samtidigt en samhällsbärare.

För mig och Centerpartiet är det därför väsentligt att alla har möjlighet att få tillgång till litteraturen. Biblioteket med sin fria utlåning av böcker är en mycket viktig del i vårt demokratiska samhälle.

År 1997 fick vi också en bibliotekslag som garanterade just den avgiftsfria utlåningen av böcker. Sedan 1997 är det dock mycket som har hänt, inte minst inom litteraturen och den snabba teknikutvecklingen i vårt informationssamhälle. Regeringen har nu kommit med en proposition om en ny bibliotekslag. Debatt om den återkommer vi till i höst, men jag vill redan nu kommentera några punkter ur den.

*Litteratur, läsande,
bibliotek och språk*

Att låna litteratur på bibliotek ska också fortsättningsvis vara avgiftsfritt. Det är en viktig grundregel, och det gäller oberoende av om litteraturen tillhandahålls i fysisk form eller i form av till exempel e-böcker. Det står i propositionen. En komplikation kan vara att vi i dag inte har någon exakt definition av vad en e-bok är. Kungliga bibliotekets e-boksutredning har haft följande beskrivning av e-boken: en elektronisk version av en tryckt bok avsedd att läsas med hjälp av en dator, smartphone, läsplatta eller annat mobilt läsverktyg. Vi sätter alltså i alla fall någon typ av avgränsning av vad en e-bok kan vara.

Även med denna definition går det dock inte att sätta ett likhetstecken mellan tryckta böcker och e-böcker exempelvis när det gäller upphovsrätten. Därmed kan utlåning på samma villkor av böcker i de olika formaten vara svårt. Det handlar i det här fallet också om hur vi ska kunna få en levande, bred och växande marknad för just e-böckerna. Det behövs nämligen en marknad så att förlagen ser en möjlighet att satsa på en digital utgivning av böcker vid sidan av de tryckta böckerna.

Tillgängligheten till e-böcker på biblioteken är en mycket angelägen fråga. Där har också biblioteken i vårt land kommit olika långt i hur man kan erbjuda ett smidigt system för utlåning av e-böcker som ett komplement till det klassiska biblioteket.

Herr talman! I förslaget till ny bibliotekslag föreslås också att folkbiblioteken ska främja kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Med ökad kunskap inom området kan då också biblioteket än mer fungera som ett kompetenscentrum för mediekonsumtion. Här finns många möjligheter att utveckla nya tjänster på biblioteken.

Biblioteket är inte bara en bokdepå – en utlåningscentral av litteratur – även om det är en viktig del. Biblioteket kan i många fall också vara ett kommunalt informationscentrum eller en lokal för många olika kulturella yttringar. Det kan finnas samarbete med föreningar och folkbildningen, med studiecirkel och kulturevenemang. På många orter är biblioteket redan i dag det självklara kulturcentret i vid bemärkelse.

Biblioteken är i dessa fall i första hand en kommunal samhällsresurs och måste också få fortsätta att vara det. Det är inom kommunen, på orten där biblioteket finns, man ska utveckla sitt bibliotek – sitt kulturcentrum. Det kan handla om nya och moderna sätt att göra biblioteket tillgängligt. Kanske ska man flytta ut en del av tjänsterna utanför bibliotekens fysiska väggar eller samverka med omgivningen på nya sätt. Kanske ska man samverka med företag och föreningar. Många exempel finns i vårt land där man ser på och använder biblioteket som en resurs och en samhällsutvecklare.

Jag är övertygad om att de flesta av dessa goda exempel inte hade kommit fram om biblioteket hade setts som en statlig angelägenhet. För att biblioteket ska vara den samhällsresurs det kan vara och vara en del i en långsiktig och hållbar utveckling av det samhälle det verkar i måste biblioteket också i fortsättningen vara en kommunal angelägenhet. Principen om det kommunala självstyret är i det här fallet viktig att bevara.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Herr talman! För några veckor sedan besökte jag biblioteket i Lindesberg. Det är en kommun som ligger i mitt hemlän, alltså Örebro län. Vi var en grupp som där fick möta bibliotekarie och kulturchef, och vi blev förevisade allt som sker på ett modernt bibliotek ute i en kommun i dag.

Det handlar nämligen inte bara om att låna ut böcker tryckta på vitt papper med tjocka pärmar, utan biblioteken i dag är spännande samlingsplatser för människor i olika åldrar och med olika kulturell bakgrund. Där finns regelbundet föreläsningar, berättarstunder, utställningar och olika kulturprogram. Människor som besöker de här platserna kommer i en strid ström. Det kommer barn, studerande, arbetslösa, pensionärer och människor med olika funktionshinder för att ta del av litteraturen och olika kulturutbud.

Biblioteken verkar för läskunnighet, utbildning och ett livslångt lärande. De barn och unga jag mötte i Lindesberg är bara några av dem som får ta del av den resurs som biblioteken i kommunerna innebär.

Biblioteken förnyas i takt med det omgivande samhället. Med kommunens stöd kan de nå nya målgrupper och ta sig an nya uppgifter som gör dem till en viktig arena för den lokala demokratin. Det är därför viktigt att biblioteken aldrig får förändras så att de förlorar sin identitet och ursprungliga uppgift, nämligen att göra böcker tillgängliga för medborgarna och därmed stärka läsandet och läskunnigheten i landet. Bibliotekens kulturella prägel är dominerande medan lärandeaspekten ofta är underförstådd.

Kristdemokraterna anser att biblioteken har en viktig roll att spela i det livslånga lärandet och menar att det är ett politiskt ansvar att ta till vara de erfarenheter som biblioteken och deras bibliotekarier besitter på det här området.

Herr talman! Jag önskar att alla i vårt land fick se djupen i dikterna, i böckerna, i konsten och i kulturen. Våra barn och unga tillbringar alltmer tid framför datorskärmar och andra skärmar, vare sig vi pratar om deras tid hemma eller i skolan. Det är inget fel; en del undersökningar visar att läsandet faktiskt har ökat mer än någonsin i vårt uppkopplade samhälle. Men det råder ingen tvekan om att de texter som syns på skärmen ofta är kortare och mer fragmentariska än den textmassa som möter oss exempelvis i en pappersbok.

Jag hade förmånen att för en tid sedan tillsammans med några andra från kulturutskottet få bevista den internationella barnboksmässan i Bologna. Det är världens största barnboksmässa med utställare från i princip hela världen. En jättesamling var det. Sverige presenterade som hedersgäst en stor utställning över samtida svensk illustration. Det svenska programmet innehöll seminarier och aktiviteter med svenska författare och illustratörer både på själva mässan och ute på stan i Bologna. Vi besökte flera seminarier och lyssnade på flera intressanta föredrag, några av dem mer futuristiska än andra. Barnböcker är utan tvekan en jättemarknad, och där har Sverige ett gott renommé internationellt sett.

Sverige har valt att lyfta fram barns och ungas rätt till kultur under årets ordförandeskap i Nordiska ministerrådet. Regeringen har, som en följd av Litteraturutredningens slutbetänkande, föreslagit att biblioteken särskilt ska främja läsandet och tillgång till litteratur. Vidare fördelar Statens kulturråd pengar till bland annat läsfrämjande insatser.

Men vi ser en negativ utveckling när det gäller läsförståelse och litteraturintresse hos barn och unga, och det är naturligtvis allvarligt. Det är framför allt pojkar som läser mindre och har lägre läsförståelse. Vi vet att det ofta är socialt betingat. Barn som kommer från läsande familjer fortsätter att läsa mer, medan de som kommer från icke läsande familjer fortsätter att inte läsa. Det är naturligtvis allvarligt.

En avgörande fördel med böcker är att vi skapar våra egna bilder i stället för att som på film få allt serverat. Vem har inte jämfört filmatiseringar med originalen, alltså böckerna, som vi ofta konstaterar har varit bättre än filmen? Varför? Jo, det handlar just om att vi skapar våra egna bilder när vi läser.

Det är viktigt att vi värnar vår litterära historia så att barn och unga inte förlorar kontakten med historien. Det handlar också om den globala litterära utvecklingen, där Nobelpriset har stor betydelse i sammanhanget.

Herr talman! Jag skulle vilja avsluta med ett ämne som ligger mig varmt om hjärtat, nämligen förutsättningar för landets teckenspråkiga. I mitt hemlän, Örebro län, bor ungefär 25 procent av Sveriges alla döva. I dag varierar tillgången till vardagstolkning stort över landet mycket på grund av att statsbidraget till teckenspråkstolkning inte fördelas utifrån antalet brukare, alltså utifrån behoven, utan utifrån det totala invånarantalet i respektive län. Det är någonting som jag har jobbat ganska länge med, dels som oppositionsråd i landstinget, dels engagerat mig här i riksdagen. Det innebär att många personer som är i behov av tolkar inte får sina rättigheter tillgodosedda.

I går kväll sändes en tv-debatt om teckenspråkstolkning där jag medverkade. I den debatten kunde jag bekräfta att det pågår ett arbete med en departementspromemoria med förslag till framtida reglering, organisering, finansiering och placering av en nationellt samordnad tolktjänst till döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Om förslag lämnas om ett sammanhållet statligt huvudmannaskap, vilket är tanken, kommer denna funktion att föreslås placeras inom en befintlig myndighet. Annars var förslaget från början, utifrån utredningen om en samlad tolktjänst, att det skulle vara en särskild myndighet. Men det viktiga, menar jag, är att det blir en samlad verksamhet där det inte ska skilja sig så mycket över landet som det gör i dag. Ett statligt huvudmannaskap kräver samordning med annan lämplig statlig verksamhet för att bli effektiv.

Förslaget ska kostnadsberäknas och analyseras även ur ett långsiktigt perspektiv, och det ska vara kostnadsneutralt i förhållande till nuvarande organisation och möjliggöra en god budgetkontroll och styrning från huvudmännen. Arbetet med departementspromemorian beräknas vara klart till sommaren, och avsikten är att den efter sedvanlig beredning ska skickas ut på remiss.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2012/13:KrU8

Public service-frågor.

Public service-frågor

Anf. 115 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Herr talman! Nu ska vi debattera betänkande KrU 8 som handlar om public service-frågor. Det handlar om de motioner som har kommit in under allmänna motionstiden.

Det som har hänt sedan vi debatterade de här frågorna för ungefär ett år sedan är att det nu har kommit en utredning från Public service-kommittén. Den presenterades i september förra året.

Vi socialdemokrater har hela tiden varit kritiska till att regeringen än en gång har valt att tillsätta en icke-parlamentarisk utredning – det gjorde man även förra mandatperioden. Vi tycker det är olyckligt, eftersom vi anser att det finns en styrka i att man mellan de politiska partierna har en samsyn i public service-frågor. Men det tycker tydligen inte vår kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

I den public service-utredning som presenterades i september fanns det bland annat ett förslag om en annan finansiering för public service. Före presentationen av utredningen gick representanter för både Kristdemokraterna och Moderaterna ut och sade att det nu finns en bred samsyn över hur finansieringen av public service ska se ut. Det mest anmärkningsvärda i det var att vi socialdemokrater inte alls hade sagt att vi stod bakom någon ny finansieringsmodell. Vi hade över huvud taget inte fått något förslag att ta ställning till.

När sedan kommittén presenterade sitt förslag visade det sig att inte ens Anders Borg ställde sig bakom den nya finansieringsmodellen. När utredningen gick ut på remiss plockades detta förslag bort, och kulturministern sade att finansieringsmodellen ska utredas vidare.

Man blir lite förvånad, och det blir kanske rent av pinsamt när två moderata ministrar inte ens verkar prata med varandra. Men nu ska denna fråga utredas ytterligare, och därför tänker jag passa på att i dagens debatt fråga Gustaf Hoffstedt, som representerar Moderaterna i denna debatt: Hur tänker regeringen? Tänker regeringen ta några initiativ till några blocköverskridande samtal vad gäller den proposition som är aviserad eller till diskussioner med de andra partierna vad gäller direktiven till den nya utredningen om radio- och tv-avgiften? Man har redan aviserat att det ska komma en public service-proposition under maj månad, så det börjar i så fall bli lite i elfte timmen om man nu är intresserad av att ha en diskussion. Men det kanske är så att vi ska tolka det som att regeringen över huvud taget inte är intresserad av det.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att vi står upp för en stark och oberoende public service. Och public service-bolagen behöver en långsiktighet i sin planering. Det förutsätter att man är överens om de stora dragen i public service-frågorna. Men Gustaf Hoffstedt kanske kan ge mig svar på hur regeringen ser på de här frågorna.

I detta betänkande har vi några reservationer från Socialdemokraterna, och också tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. En av reservationerna handlar om digitalisering av arkiven. För bara några

veckor sedan öppnade SVT sina arkiv. Det är verkligen en härlig kulturskatt som vi nu kan ta del av. Jag tror att det är många här som redan har varit inne och tittat på sina favoritprogram som man som barn och ung tittade på och kanske även senare i livet.

Jag är också positiv till den resursförstärkning som man valde att göra under 2012 och 2013 för att kunna digitalisera public service-företagens arkiv. Men jag konstaterar också, och det är därför vi har den här reservationen, att den långsiktiga finansieringen inte är löst.

Många av de här kostnaderna kommer att följa med efteråt. Det finns kostnader för lagring, distribution, tillgängliggörande, redaktionell bearbetning och rättighetskostnader. Vi ser att det finns en stor risk för att detta kommer att påverka företagets möjlighet till nyproduktion.

En annan reservation som vi har gemensamt med Miljöpartiet och Vänsterpartiet handlar om finansieringsfrågan. Som jag har lyft fram tidigare i mitt anförande är det viktigt att vi alla står upp för och värnar en fri och oberoende public service.

Herr talman! Jag tänker inte tala så mycket mer. Förmodligen kommer det en public service-proposition – det vet vi inte riktigt, men den är i alla fall aviserad – och då kommer vi att få debattera de här frågorna ytterligare.

Herr talman! Jag står bakom samtliga socialdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 3.
(Applåder)

Anf. 116 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 4.

Vi behandlar nu kulturutskottets betänkande 8 om public service.

Det kommande årsskiftet inleds en ny tillståndperiod, och i detta nu bereds en proposition där regeringen ska presentera sina förslag till sändningsvillkor. Det finns därför anledning att anta att vi inom kort kommer att återkomma till mycket av det som diskuteras i dag.

Det verkar dock som att propositionen inte kommer att innehålla något förslag till ändrat finansieringssystem med motiveringen att inget klart alternativ till dagens system existerar – detta trots att den utredning som tillsattes inför den nya tillståndperioden till stor del har fokuserat på att ta fram förslag till ny finansieringsmodell.

Samtidigt reagerar allt fler på att dagens licenssystem, till följd av den tekniska utvecklingen och nya rutiner hos Radiotjänst numera, saknar en tydlig koppling mellan den som betalar licensavgift och den som faktiskt utnyttjar public service-utbudet. Det är därför olyckligt att regeringen har valt att inte bara skjuta finansieringsfrågan på framtiden utan inte låter utredningens förslag gå på remiss, då det troligen hade funnits värdefulla åsikter att samla in som skulle kunna påskynda den vidare beredningen och ge en fördjupad analys.

I samband med diskussionen om ett nytt finansieringssystem har en debatt om själva existensberättigandet och syftet med public service börjat växa fram. Frågor har lyfts fram gällande hur stort inflytande politiken ska ha över program- och tjänstutbud och den diskussion som i slutändan handlar om definitionen av allmännytta och användning av

gemensamma resurser med förnuft och respekt för medborgarna samt för demokratin.

Från Sverigedemokraternas sida har vi sedan tidigare deklarerat att radio och tv i allmänhetens tjänst har en väldigt viktig funktion att fylla. Där kommersiella kanaler i hög grad följer renodlade marknadsprinciper har public service ett uppdrag att erbjuda ett brett, nyanserat och folkligt förankrat medieutbud. Samtidigt ska opartiskhet och saklighet i nyhetsförmedlingen samt förmedling av allmän samhällsinformation garanteras.

Trots generellt höga förtroendesiffror vittnar de reaktioner som följt av den utvidgade definitionen av tv-mottagare om att det finns en utbredd ovilja att betala för vad som av vissa upplevs som en påtvingad produkt snarare än som allmännytta. Det kan därför finnas anledning att fundera över om public service-uppdraget tydligare kan återspeglas i de tjänster som erbjuds. Det är också anledningen till att vi inte vänder oss emot den förhandsprövning av nya tjänster som numera är obligatorisk. Samtidigt vill vi poängtera att denna prövning inte får riskera att leda till censur av åsiktsyttringar utan endast pröva om tjänsterna är av sådan karaktär att det är rimligt med en allmänfinansiering.

Om public service på lång sikt ska kunna bibehålla och stärka sitt förtroende hos allmänheten är det också av största vikt att man löpande förnyar och stärker sina strävanden efter ett så nyanserat och politiskt välbalanserat programinnehåll som möjligt. Det finns i dag hos en del av befolkningen en föreställning om att public service i alltför hög utsträckning följer agendan hos den politiska, kulturella och mediala eliten. Oavsett sanningshalten i dessa föreställningar fräter de naturligtvis på förtroendet.

Det är väldigt viktigt att public service löpande utvärderar sitt programutbud och hur man arbetar med de här frågorna. Jag tror att man med fördel skulle kunna titta på den danska public service-verksamheten, för där tycks man i vissa avseenden ha bedrivit ett mer målinriktat arbete i strävan mot politisk bredd och balans som skulle kunna vara värt att studera.

Herr talman! Ett annat exempel där Danmark borde kunna tjäna som ett positivt exempel är det explicita uppdrag som danska public service har fått att värna och levandegöra det nationella kulturarvet.

Sverigedemokraterna har liksom tidigare år även i detta betänkande en reservation gällande vårt förslag om att via framtida sändningsvillkor ge svenska public service ett liknande uppdrag som det i Danmark. Att det kan finnas fog för en sådan åtgärd visade jag i förra årets debatt, då jag bland annat lyfte fram det upprop som undertecknats av flertalet tongivande kulturpersonligheter i protest mot vad de upplevde var ett minskat utrymme i medierna för så kallad kvalitetsmusik och traditionella folkliga svenska kulturyttringar.

Jag har också vid flera tillfällen i den här kammaren pekat på betydelsen av att vi som nation gemensamt förvaltar vårt arv från tidigare generationer och att se till att traditioner och sedvänjor som är unika för vårt land levandegörs och lyfts fram. Att ge public service ett sådant uppdrag skulle enligt min mening inte innebära någon mer långtgående styrning än vissa av de redan befintliga skrivningarna i sändningstillståndet.

Anf. 117 LARS OHLY (V):

Herr talman! Vi kommer med stor sannolikhet att få anledning att återkomma till de flesta av de här frågorna. Jag hoppas i alla fall att kulturministern och Kulturdepartementet är på väg att leverera en proposition. Den kommer dock inte att innehålla någonting om ny finansiering; det vet vi om. Därför finns det väl anledning att hålla den frågan levande. Ändå är inte det här ett betänkande som bara ska läggas till handlingarna, utan det handlar om motioner som riksdagsledamöter har skrivit och som vi har att behandla.

Det som är genomgående i betänkandet och i utskottets diskussioner är en oerhörd uppslutning kring oberoendet för public service och en lovsång av public services betydelse, och det är naturligtvis bra. Sådana lovsånger kan jag gärna instämma i, och jag hör gärna andra sjunga dem också. Samtidigt finns det hot mot detta oberoende. Det finns idéer om att man ska inskränka public service, och det har redan till viss del skett. Det låtsas man ju inte om när man sjunger de här lovsångerna.

I det här betänkandet behandlas en moderatmotion, 2012/13:Kr269. Den har som yrkande att public service-uppdraget ska renodlas, som det står, och fokusera på samhällsinformation såsom nyheter, faktaprogram, samhällsdebatt och vetenskap. Det är ju inte alls det public service som finns. Det är ett mycket smalare uppdrag som i princip kommer att innebära att den public service som vi känner kommer att dö. Nu avstyrker utskottet, tack och lov, motionen. Men kom inte och påstå att det inte finns idéer om att inskränka public service! Och de finns tyvärr inte bara hos Moderaterna, är jag rädd.

Public services uppdrag utgår ända sedan BBC startade en gång i tiden från tre olika grundpelare, att informera, underhålla och utbilda. Det är public service: informera, underhålla och utbilda. Och det tycker jag att vi ska hålla fast vid. Därför är jag så oroad över alla inskränkningar av public service som diskuteras, och kanske allra mest oroad över den inskränkning som har genomförts, nämligen den så kallade förhandsprövningen.

När den genomfördes var det inget parti i riksdagen som var tillräckligt vakert för att föreslå avslag. Men i efterhand anmäldes det till konstitutionsutskottet, som kom fram till att det finns anledning att ifrågasätta om förhandsprövningen är förenlig med de regler som bör gälla för public service. Mot detta reserverade sig de fyra regeringspartierna, därför att de tycker att det är så viktigt att regeringen genom Myndigheten för radio och tv får möjligheter att förhandspröva och överpröva idéer om nya tjänster eller större förändringar i public service-företagens verksamhet som public service-företagen själva kan komma att föreslå. Och varför gör man det? Jo, därför att man tycker att det är viktigt att slå vakt om de kommersiella företagen. Det är vad det handlar om. Public service ska inte i lika stor utsträckning få konkurrera.

Det är att inskränka public service, säg ingenting annat! Det är också att inskränka oberoendet hos public service. Det är naturligtvis inte rimligt att man vidtar en sådan åtgärd samtidigt som man sjunger dessa fantastiska lovsånger till public services oberoende. Det stämmer inte riktigt överens.

Därför vill jag, herr talman, yrka bifall till reservation 2 i betänkandet. Jag tycker att det är viktigt att visa att den typ av förhandsprövning

som leder till ett minskat oberoende inte är acceptabel om man menar allvar med public service-företagens framtida oberoende.

Sedan vill jag instämma i det som Gunilla Carlsson i Hisings Backa sade. Hon talade om vikten av att vi i den här typen av frågor har diskussioner som kan leda till blocköverskridande överenskommelser. Public service-företagens verksamhet ska vara långsiktig, och deras möjligheter att planera för verksamheten och för uppdraget ska vara långsiktiga. Då är det, precis som Gunilla Carlsson sade, märkligt att man när man tillsätter en utredning eller en kommitté som ska ta fram förslag om public service gör det genom att lämna politiken och i stället utse andra typer av utredare. Det gör att förankringen blir mycket sämre. Det gör också att möjligheten att hitta lösningar som skulle kunna vara blocköverskridande försvinner.

I september kom Public service-kommittén med sitt förslag. Dessförinnan var faktiskt Gustaf Hoffstedt, som ska upp här senare i debatten, ute i medierna och sade att det nu fanns en bred majoritet – vad jag förstår innefattade han alla utom Vänsterpartiet i det – som skulle stå för en ny sorts finansiering. Det var så det framstod i *Kulturnyheter* och i tv och i radio.

Det var väl inte riktigt sant, Gustaf Hoffstedt? Och anledningen till att det inte var sant var bland annat att det inte hade skett några ordentliga diskussioner mellan partierna. Och de diskussionerna kvarstår fortfarande, menar jag.

Jag skulle gärna se en kulturminister som har modet att ta initiativ till samtal mellan alla riksdagens partier för att diskutera hur vi långsiktigt ska kunna garantera det som utskottet framhäver som så viktigt, nämligen oberoendet i public service. Men jag ser gärna också en långsiktig finansiering som innebär att public service inte behöver inskränka sin verksamhet och att public service inte behöver minska sitt utbud utan att public service får tillräckligt med resurser för att även fortsättningsvis vara en stark aktör.

På den svenska mediemarknaden är public service en stor aktör. Ungefär 7 miljarder kronor har man till sitt förfogande varje år – detta på en marknad som totalt sett omsluter 140 miljarder kronor. Den är alltså inte så stor. Det är en stor aktör bland många andra aktörer, men på marknaden är det inte någon dominant. Det är inte så att majoriteten av mediebudet produceras av public service.

Det är viktigt att det fortsätter att vara en stark och stor aktör, just för att väga upp det kommersiella utbud som finns i de övriga 133 miljarderna.

Ja, det är möjligt att vi kommer att återkomma till finansieringen, men det vet vi inte. Än så länge ligger nuvarande finansieringssystem fast.

I vår reservation nr 3, som vi har gemensamt med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som jag också yrkar bifall till, är det egentligen inte frågan om hur public service ska finansieras som vi tar upp, utan vi säger det som borde vara självklart utifrån det utskottet självt säger. En ny finansieringsform måste stärka oberoendet. Vi går inte med på att införa nya finansieringsformer utan att vi tydligt har utrett att de inte på minsta sätt inskränker public service-företagens oberoende.

Nu kan jag förstå att man säger från majoritetens sida att man vill vänta med det. Men problemet är att det här borde vara en gemensam utgångspunkt om ni menar allvar, och jag är rädd att orden och lovsångerna inte alltid har täckning bakåt.

Anf. 118 GUSTAF HOFFSTEDT (M):

Herr talman! Jag tänkte inleda med att försöka besvara de frågor som ledamöterna Carlsson och Ohly ställer till mig, till Moderaterna och i någon mån också till regeringen.

Jag sitter som ni vet inte i regeringen, men jag har uppfattat att regeringens ambition är att uppnå en långsiktighet och en stabilitet i den här finansieringsfrågan. Det är väl just därför som man har lyft ut den.

Jag uppfattade att Socialdemokraterna tidigt sände positiva signaler men att man sedan kände allt större tveksamhet. Då tycker jag kanske inte att det är så konstigt att man lyfter ut den frågan, eftersom man eftersträvar en långsiktighet i det här arbetet.

Vad det gäller just finansieringsfrågan uppfattade vi från majoritetspartierna eller allianspartierna egentligen bara ett enda parti som en riktigt stabil motståndare till en annan finansiering, och det var Vänsterpartiet. Men sedan tittade i alla fall jag på Lars Ohly i SVT den 7 mars och fick då höra att Vänsterpartiet hade bytt ståndpunkt. Lars Ohly sade: Vi måste tänka ut ett nytt system.

Vi kanske är många som fortfarande har frågan om en framtida finansiering för public service levande. Och det är väl väldigt bra, eftersom vi alla instämmer i lovsångerna om public service värde.

Lars Ohly ställde också frågor till mig, Moderaterna och Alliansen om synen på förhandsprövning. Jag ska försöka besvara dem.

Det är på precis det sätt som många av oss har noterat, att vi lovsjunger public service. Vi kan också notera att public service faktiskt mår ganska bra.

Tyvärr kan man inte säga det om övriga publicistiska Sverige. Vi ser ju hur framför allt tidningar – det är budskap från Tidningsutgivarna med flera – och dagspressen möter en väldigt svår framtid. Jag tycker nog att vi i den här svåra avvägningen också måste väga in de utmaningar som dagspressen står inför.

Vi ska inte enbart ta hänsyn till vad de säger, men vi ska ta ett helhetsansvar för det publicistiska Sverige. Då är public service en del av det, men det är inte den enda delen.

Vi kommer att ha en långt större debatt om public service-frågorna framöver, precis som flera har varit inne på. Men det känns ändå roligt att få diskutera och debattera public service i dag. Givetvis, herr talman, vill jag då yrka bifall till förslaget i betänkandet, och jag vill samtidigt passa på att yrka avslag på samtliga motioner.

Jag väljer att lyfta fram radion nu när jag tar till orda om det som jag själv vill lyfta fram. Radion är någonting som vi alla har ett livslångt förhållande till. När jag var barn och besökte min morfar var vi alla tvungna att sitta ned när vi skulle lyssna på radio – riktigt så är det inte längre. Det var liksom en respekt för det som sades, men det var också något slags respekt för själva apparaten, radioapparaten. Morfar beordrade oss att sitta ned och lyssna.

I dag när jag tar del av radio är det ofta så att jag rör mig samtidigt. Jag lyssnar mycket på radio i min smartphone. Rent tekniskt är det faktiskt så att jag då inte längre lyssnar via det som kallas för broadcast, utan då är det en annan typ av teknik som gör att jag kan ta del av radio. Det är den här "streamade" radion, som det kallas.

Då kan man fråga sig om tiden för den klassiska broadcast-radion är passerad. Då är i alla fall mitt budskap: Jag tror faktiskt inte det.

Det finns ett antal skäl till att det är på det viset. Ett viktigt skäl är att det råder en stor kapacitetsbrist i våra mobila datanät. Det har ni säkert märkt om ni, precis som jag, lyssnar på radio via er smartphone. Det "laggar", som det heter på nysvenska. Det hackar alltså när man lyssnar. Det är helt enkelt trångt bland frekvenserna.

Den här typen av envägsradiokommunikation är också ganska dålig att använda när det gäller just mobil datatrafik, eftersom man kan använda den senare till mycket mer sofistikerade saker, till exempel dialoger.

Då är det alltså så att broadcast, det klassiska sättet att lyssna på radio, inte tar i anspråk de här hett eftertraktade frekvenserna på samma sätt.

Samtidigt är den analoga FM-sändningen passé. På det viset är det. Det får bara plats ett litet antal kanaler. Sveriges Radio tvingas till exempel sända program med minoritetsspråk i samma kanaler som klassisk musik, och det är inte givet att de två grupperna i alla lägen är intresserade av varandra. Sport och nyheter sänds samtidigt, ibland till ganska stor förtret, till exempel när en förlängd fotbollsmatch tvingas avbrytas i radion för att nyheter ska sändas. Det är ett budskap vi får höra från public service-radion att man gärna skulle vilja ha tillgång till någon ytterligare kanal.

Bland de kommersiella kanalerna, som vi i och för sig inte ska diskutera så mycket i dag, är det en ren överlevnadsfråga på många ställen. Inte här i Stockholm, men till exempel hemma hos mig på Gotland är det två kommersiella radiokanaler, och det är inte ett tillräckligt underlag för att de ska erbjudas någon längre stabilitet.

Dessutom, avslutningsvis på det här radioavsnittet, fyller broadcast-radion en oerhört viktig uppgift när det gäller vår nationella säkerhet. Vid den katastrof som inträffade i Fukushima i Japan var det *en* informationsväg som fungerade från staten och de myndigheter som hade ett räddningsuppdrag, och det var broadcast-radio. Det var det enda som fungerade.

Jag hoppas därför att vi kan slå vakt om broadcast-radion och att vi kommer att göra det i den kommande diskussionen om public service-propositionen och att vi också finner vägar för att digitalisera den radion.

Anf. 119 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Jag ska begränsa mig till frågan om förhandsprövning. Gustaf Hoffstedt har naturligtvis rätt: Tidningarna är inte någon säker bransch framöver. Vi ser stora problem med tidningsutgivarnas möjligheter att fortsätta producera tidningar på det sätt man alltid har gjort. Mycket av tidningsutgivningen kommer fortsättningsvis, precis som andra medier, att digitaliseras. Man kommer att ta del av tidningarnas utbud digitalt i mycket större utsträckning än vad man har gjort tidigare,

och det är en utveckling som redan pågår. De flesta yngre människor har inte en prenumeration på en dagstidning i dag, utan de läser tidningar på nätet.

Samtidigt är tidningsutgivarna inte alltid en grupp som är helt sanningssenlig. De hade en debattartikel som jag tyckte var väldigt roande, därför att den innehöll så oerhört många fel. När Sveriges Radio skrev ett svar på den hittade man 17 fel. Det är möjligt att det fanns fler. Jag tror att det är viktigt att vi inte går i fällan och tror att tidningarnas eventuella problem kommer att lösas genom att vi ställer oss på tidningsutgivarnas sida mot public service.

Därför tycker jag att förhandsprövningen är felaktig, just av skälet att den ger ett minskat oberoende för public service och egentligen inte löser några av tidningarnas problem. Det har inte med saken att göra. Att man gör om sin hemsida är till exempel inget som tidningarna behöver vara sig bekymra sig om eller finna särskilt anmärkningsvärt.

Vad tidningarna skulle behöva är en bättre tidningspolitik, däribland ett bättre fungerande presstödet, men som det ser ut nu menar jag att förhandsprövningen bara har till effekt att public services oberoende minskar. Därmed går det precis på tvärs med det som Gustaf Hoffstedt och hans vänner i kulturutskottet skriver i det här betänkandet.

Anf. 120 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Angående presstödet har jag förmånen att få utreda det, och jag tror säkert att vi ska hitta en bra lösning där också.

Jag kan ge Lars Ohly ett halvt rätt. När det gäller tidningsutgivningen och dess framtid tror jag att mycket handlar om att tidningarna själva lyckas hitta sin affärsidé och lyckas leverera nyheter och över huvud taget det som de ska klara av själva snarare än deras konkurrenter.

Likafullt, när vi har en public service-finansiering som är garanterad public service-bolagen kan det väl ändå vara rimligt när vi ser hur trängda andra medier är att åtminstone reflektera över konsekvenserna om public service ger sig in i det som traditionellt har varit tidningarnas scen.

Ponera – det här är verkligen bara hypotetiskt, jag betonar det – att public service-bolagen skulle vilja ge ut Sveriges Tidning, om nu någon till äventyrs skulle vilja trycka en tidning längre. Är det då någonting som vi obehindrat skulle applådera?

Jag tycker inte det. Jag tycker att det är en poäng att det inte enbart finns public service-bolag utan att det publicistiska Sverige är ännu större än så.

Anf. 121 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! På den svenska mediemarknaden är det egentligen bara public service som står för oberoende radio och television. Om vi tar in hela tidningsmarknaden så är det den enda medieaktören av någon betydelse som är oberoende. Som jag sade är de stora. De är oerhört stora. De har 7 miljarder till sitt förfogande varje år på en mediemarknad som omsätter 140 miljarder. När man då inskränker dessa 7 miljarders möjlighet gör man det på bekostnad av oberoendet. Det här är inte rimligt.

Naturligtvis skulle inte Sveriges Radio, Sveriges Television eller Utbildningsradion kunna ge ut en tidning. De kan de inte enligt nuvarande

sändningstillstånd. Man överskrider sina befogenheter om man skulle ge ut Sveriges Tidning. Dessutom är det en märklig syn på public service att de plötsligt skulle vilja övergå till någon annan verksamhet än det som är deras verksamhet i dag.

Däremot vill de leverera fortsatt högkvalitativ och oberoende producerad radio och tv. Att över huvud taget tänka tanken att en förhandsprövning – ett annat ord är ju censur – skulle vara bra för public service oberoende har jag väldigt svårt att förstå. Tanken bakom det är felaktig, och den leder till att vi får ett public service som har minskad möjlighet att utöva det oberoende som Gustaf Hoffstedt, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centern och regeringen vid varje tillfälle de får brukar sjunga lov-sånger till.

Anf. 122 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Någon censur har det då verkligen aldrig varit fråga om, och det är nog något som enbart finns i Lars Ohlys tankevärld. Jag har inte hört den typen av ordval från konstitutionsutskottet och liknande.

Jag tycker faktiskt att det är viktigt att vi slår vakt om att vi har ett fungerande publicistiskt Sverige inte enbart för de oberoende. Jag tror att ideologiskt engagerade personer som jag och Lars Ohly också tycker att det är viktigt att beroende medier, det vill säga sådana som har bärande ideologiska idéer, också har en möjlighet att verka i Sverige.

Då tycker jag att det är lite knepigt om public service-bolagen också ger sig in på de områdena. Just därför kan det vara bra med förhandsprövning.

Anf. 123 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Jag ställde några frågor till Gustaf Hoffstedt i mitt anförande. Sedan inledde han sitt anförande med att han skulle svara på de frågorna. Men jag uppfattade nog inte riktigt att jag fick svar på de frågor jag hade, så jag tar dem en gång till.

Den ena frågan handlar om ifall regeringen tänker ta några initiativ till en diskussion inför public service-propositionen. Nu är det, som jag sade i mitt anförande, i elfte timmen om det nu är så att propositionen ska levereras i maj. Det vet vi väl inte riktigt till hundra procent nu heller, men det är det man har aviserat. Är det så att regeringen tycker att det är viktigt att vi har en bred samsyn när det gäller public service?

Den andra frågan var om finansieringen. Det är inte så lätt att låsa sig för något förslag som man inte ens har varit med och diskuterat. Det var precis det som hände för ungefär ett år sedan, när Gustaf Hoffstedt var en av dem som gick ut och sade att nu var vi överens om hur den nya finansieringen skulle se ut. Men vi hade över huvud taget inte fått något förslag att fundera över eller ens ha en dialog med regeringen om. Då blir det lite knepigt.

Det var alltså min andra fråga: Kommer man att initiera någon diskussion med oss övriga partier vad gäller själva finansieringsmodellen?

Anf. 124 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Skälet till att jag uppfattade att Socialdemokraterna var relativt positiva till att se över en ny finansieringsform var att vi uppfat-

tade sådana positiva signaler i den avstämningsgrupp som var kopplad till Public service-utredningen.

Sedan är det så att människor kommer och går. Det var en annan ordförande i kulturutskottet då. Det är möjligt att Gunilla Carlsson i Hisings Backa har en annan uppfattning än sin företrädare. Man kan också byta fot, vilket möjligen Lars Ohly gjorde, eftersom han gjorde ett nytt uttalande om finansieringen.

För vår del och för regeringens del är det väldigt angeläget att få stabilitet och långsiktighet i det här. Jag sitter inte i regeringen, därför kan jag inte svara på exakt hur de agerar. Men om det är någonting som jag vet är det just att långsiktigheten faktiskt till och med är överordnad regeringens absoluta mål att få till en bra finansiering, det vill säga att alla eller åtminstone så många som möjligt ska med. Så enkelt är det.

Anf. 125 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Då är det lite intressant. Det tycker jag att Gustaf Hoffstedt kan ta med sig. Vill man ha en bred uppgörelse bör man i alla fall ha en dialog. Jag tycker att vad man uppfattar ärligt talat inte känns riktigt seriöst, Gustaf, alltså hur man uppfattar att ett parti tycker om en fråga. Vill man ha ett ordentligt underlag behöver man väl ta en diskussion, ett ordentligt samtal, inte utgå från vad man uppfattar.

Jag satt inte med i den här referensgruppen, men när man har en referensgrupp som får ett förslag om en ny finansieringsmodell redogjort för sig känns det inte riktigt seriöst. Ska man ha en uppgörelse måste man faktiskt ha en diskussion om ett förslag, inte bara få en rapportering till sig om att så här kan det nya förslaget se ut. Då känns det inte som om det ska ligga till grund för en bred politisk uppgörelse. I alla fall i min värld känns inte det riktigt seriöst.

Vi får väl se vad som händer i den här frågan. Du kan ju ta med den tillbaka till regeringen.

Vad gäller propositionen kan jag säga att även om kulturministern anser att hon gärna vill ha en långsiktighet gäller väl även där att man i så fall har en dialog, inte att man bara lägger en proposition på bordet och sedan förutsätter att de övriga partierna ska tycka att innehållet i den propositionen är bra. Då tycker jag att man får fundera en vända till, om det verkligen är på det sättet man ska agera.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga till Gustaf också. Du tog upp digitalradion. Är det din åsikt, Gustaf Hoffstedt, eller är det alliansregeringens åsikt att det är viktigt med digitalradio, och kommer vi i så fall att få se i den proposition som kommer att man vill satsa på en utbyggnad av digitalradio?

Anf. 126 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Det är min uppfattning om digitalradion. Det är också någonting som tas upp i Public service-utredningen. Men det här är ju någonting som jag själv försöker vara pådrivande i, och jag tänker inte utlova något om vad regeringen har i sin proposition kring digitalradion.

Socialdemokraterna satt med i Public service-utredningen och hade precis som alla vi andra möjlighet att göra inspel i den utredningen, inte minst i finansieringsfrågan, och gjorde också det. Jag är nog inte den enda som uppfattade de signalerna som ganska positiva.

Herr talman! Yttrandefriheten och tryckfriheten är fundament i det demokratiska samhället. Fri debatt är beroende av fria medier, tidningar, radio, tv och numera nätet.

Europa kan man säga ha sin speciella tradition. När radio och så småningom tv utvecklades blev det olika konsekvenser i de olika länderna, men just i Europa hade vi redan från början ofta allmänt ägda radio- och tv-bolag. På så sätt utvecklades i flertalet europeiska länder begreppet radio och tv i allmänhetens tjänst, det vi kallar för public service.

En grundidé med radio och tv i allmänhetens tjänst är ju att programmen ska vara oberoende, att alla ska kunna ta del av sändningarna och att även sådant som inte är direkt lönsamt ska kunna produceras.

Däremot behöver ju inte public service innebära något monopol. Det trodde man ju i Sverige, i varje fall väldigt många människor i Sverige, i många år. Monopolen för radio och tv avskaffades ganska tidigt i Europa, men det dröjde länge i Sverige. Sverige och Albanien var de länder i Europa som sist avskaffade monopol för tv och radio.

Vi glömmar bort i dag när vi talar om mångfald och så vidare att det fanns en ångest i Sverige för mångfald när det gällde etern. När SVT fick sin andra kanal, TV2, tyckte människor att det var väldigt ångestladdat. Tv fick införa en blinkande signal som påminde om att ett nytt program startade i den andra kanalen.

Ända in i slutet av 1900-talet var det faktiskt ett stort motstånd mot att avskaffa tv- och radiomonopolet, framför allt från vissa riksdagspartier. Det fanns till och med riksdagspartier som på allvar diskuterade att förbjuda parabolantennor. Det är liksom tankegångar som känns helt bisarra i dag.

Efter denna historiska lilla reflexion ställer man sig frågan: Har tv och radio i allmänhetens tjänst någon roll att spela i dag, eller är det gammalmodigt med det vi kallar för public service? Från min sida och från Folkpartiets sida blir det självklara svaret att public service behövs för demokratin, för mångfalden och för kulturen.

Själv är jag övertygad om att allmänt finansierad public service med ett brett uppdrag har en viktig roll att spela. Det är viktigt för demokratin med en oberoende tv och radio som erbjuder ett brett, kvalitativt utbud och som kan granska makten samtidigt. Det är dessutom viktigt för yttrandefriheten och mångfalden att det också produceras program som inte är kommersiellt lönsamma. Det är så, säger jag som tror på marknadsekonomi och ett kapitalistiskt ekonomiskt system, att produktionen av film, teater, böcker och nyheter inte alltid följer riktigt samma principer som annan varuproduktion. Om bara det kommersiellt lönsamma produceras skulle det i verkligheten faktiskt hota mångfalden och yttrandefriheten. Det finns dessutom ett egenvärde i att det finns något programutbud som inte innehåller reklam.

När det är sagt är det naturligtvis mycket viktigt, mot bakgrund av vår tidigare monopoltradition, att framhålla att det är ett stort värde i att det också för radio och tv finns aktörer som är privata, som är kommersiella, som har möjlighet till reklamintäkter och så vidare. Mångfalden i medielandskapet är en förutsättning för dynamisk utveckling. Därför måste naturligtvis kommersiella medier också ha goda möjligheter att konkurrera och växa. Därför måste vi öppna för nya aktörer inom alla medier.

Folkpartiet har i olika sammanhang fört fram ett antal förslag till reformer som skulle kunna förbättra olika mediers möjligheter. Till exempel tycker vi att det verkligen är dags att avskaffa reklamskatten på dags- och veckopress. Vi menar också att koncessionsavgifterna för privatradio snarast måste sänkas kraftigt. När det gäller just radio finns det utanför de tre storstadsområdena i dag ofta bara en eller två privatägda stationer. Därför är det viktigt att digitaliseringen genomförs så snart som möjligt så att det blir plats för fler konkurrerande radiostationer.

Herr talman! I ett framtida medielandskap har både public service och privatägda medier sina olika konkurrensfördelar och sina olika utmaningar. Public service har den stora förmånen att de är mindre beroende av inkomster och försäljning, men andra medier och andra ägarformer inom tv och radio har genom reklamintäkter ibland bättre möjligheter att finansiera vissa dyra program. Det är i det landskapet vi får botanisera för att hitta goda möjligheter både för det allmänfinansierade och för det privata.

Förra året kom den stora Public service-utredningen som flera har pratat om här. Regeringen arbetar nu med att lägga fram en proposition utifrån den. I stora drag utgår utredningen från vår svenska public service-modell men lämnar samtidigt en del olika nya förslag som vi får se hur de behandlas i propositionen. Det är förslag om digitalisering, om bättre tillgänglighet till utbudet för funktionshindrade och starkare ställning för minoritetsspråken med mera. Det finns också förslag om tydligare granskning av bolagens verksamhet. Mycket av det som finns med i motionerna till betänkandet berör delvis sådant som vi kommer att behandla när propositionen läggs fram.

Utredningens förslag har remissbehandlats, med undantag av finansierings- och avgiftsfrågan. Den frågan lyftes ut. Regeringen menade att den behövde utredas ytterligare.

I våras blev det lite oväntat rätt mycket uppmärksamhet för just avgiftsfrågan. Det var när Radiotjänst började kräva tv-licens för innehav av mobil och surfplatta. Många blev förvånade och fattade inte riktigt vad som hände. Plötsligt innebar inköp av en ny telefon skyldighet att betala tv-licens. Det finns jurister som har olika uppfattningar om tillämpningen av reglerna, men hur som helst verkar reglerna lite oklara. I vissa fall kan tydligen surfplatta innebära avgiftstvång, i vissa fall inte om den till exempel ingår i en tjänsteförmån. Helt uppenbart är det dags för en reformering av licenssystemet. Jag förmodar att det var det Lars Ohly tyckte när han meddelade att också han ansåg att det var dags att fundera över någon form av nytt finansieringssystem.

Enligt Kulturdepartementet pågår nu ett fördjupat analysarbete av olika finansieringsmodeller för public service. Jag hoppas verkligen att frågan om licensens framtid snart återkommer till riksdagen.

Vi från Folkpartiet har redan sagt att det behövs ett enkelt avgiftssystem. Exakt hur ett system ska utformas måste naturligtvis utredas och diskuteras, men vår utgångspunkt är att i princip alla människor med inkomst ska betala samma avgift oavsett apparat. Alla, oavsett hur de lever, har nytta av och åtnjuter på olika sätt direkt eller indirekt public service-tjänster. I ett sådant system skulle det bli en betydligt lägre nivå på avgiften än med dagens tv-licens.

En viktig utgångspunkt för oss är att nivån på avgifterna gärna ska bestämmas för en längre period och att de inte ska hänga ihop med skattebeslut i riksdagen. Att det är fråga om en avgift och inte en skatt är viktigt för public service-bolagens oberoende. Oavsett om det tillträder en regering som kraftigt vill höja skatterna eller sänka skatterna ska det inte påverka avgifterna.

Herr talman! I EU finns, som tur är, inte några gemensamma detaljstyrande direktiv om public service. Det är bra. Men det finns samtidigt fortfarande i Europa en gemensam grundinställning. I en EU-resolution från häromåret slås fast att utgångspunkten är att allmänheten utan diskriminering och på lika villkor ska ha tillgång till ett brett utbud i radio och tv. Det ska vara ett utbud av nyheter, samhällsinformation, kultur, idrott och underhållning med mera.

Det är i dag omöjligt att riktigt beskriva, som det alltid är, hur tekniken och marknaden kommer att se ut om 10 eller 20 år. Min övertygelse är att vi måste bejaka teknikutvecklingen och vara öppna för nya lösningar. Samtidigt ska vi värna konkurrensen på en mediemarknad där det måste finnas plats för det lättsamma, underhållande och för det allvarliga och granskande.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 128 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Jag återkommer till frågan om avgiftssystemet. Gustaf Hoffstedt sade att referensgruppen var överens. Då funderar jag lite över hur Folkpartiet ställde sig. Nu låter det från Ulf Nilsson som att han vill ha en annan typ av system. Då blir jag ännu mer förvirrad. Vad sade Folkpartiet i referensgruppen? Var man överens om det system som utredningen kom fram till, som Gustaf Hoffstedt och Andreas Carlson från Kristdemokraterna tyckte var så bra men som sedan Anders Borg valde att kasta i soptunnan?

Tyckte Folkpartiet, Ulf Nilsson, att förslaget som referensgruppen fick var bra? Har ni ångrat er? Tycker ni likadant? Jag blev lite förvirrad av anförandet.

Anf. 129 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Gunilla Carlsson i Hisings Backa vet att det här är komplicerade frågor, och man får resonera sig fram. Man kan också utvecklas när man tänker över frågan.

Jag satt inte aktivt i kulturutskottet när referensgruppen arbetade. Men jag vet att Folkpartiet tyckte att det var ett steg i rätt riktning, att vi hellre ville ha en typ av allmän avgift som dras automatiskt än den licens som finns i dag. Däremot kom vi fram till att den bör vara lika för alla. Det är fel att blanda ihop den med skattesystemet. Det fanns positiva inslag i förslaget som man inte behövde vända sig emot, det vill säga just övergången till att i princip alla betalar en avgift.

Vi har fört en diskussion i bland annat Folkpartiets kulturgrupp och nyanserat våra åsikter. Vi förde fram vår åsikt offentligt ungefär vid årsskiftet.

Anf. 130 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Då blir det ännu klarare för mig att referensgruppen inte var så enig i förslaget som lades fram innan utredningen lämnades över till regeringen. Det framstår som att bilden av att alla var så eniga egentligen innebar att alla inte var så eniga. Det är intressant.

Jag tänker på den andra frågan som Gustaf Hoffstedt också hade uppe, om digitalradion. Jag frågade om det var Gustaf som tyckte att det var viktigt att satsa på digitalradio, eller om det var en syn som fanns i alla allianspartier. Nu säger Ulf Nilsson att han också är positiv till digitalradio men att ni inte vet vad som kommer i propositionen. Men har inte alliansgruppen någon diskussion med Kulturdepartementet och kulturministern som ska lägga fram propositionen? Sitter ni lika frågande som vi från oppositionen och har ingen aning om vad som kommer att levereras till kulturutskottet? Vet ni om det ska komma något förslag om digitalradion eller inte?

Kommer det något, Ulf Nilsson? Är ni överens bland alla allianspartierna eller är det ett ställningstagande som Gustaf Hoffstedt och Ulf Nilsson står för, inte de övriga partierna?

Anf. 131 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! När det gäller den eniga referensgruppen tycker jag att Gunilla Carlsson i Hisings Backa överdriver. Även om ett förslag är bra som helhet och det är ett riktigt steg att införa ett nytt system behöver det inte innebära att man i alla detaljer har låst sig i det förslaget. Så fungerar inte en referensgrupp. Dessutom finns det alltid nyanser i diskussioner om sådana svåra frågor.

I fråga om digitaliseringen har vi länge sagt att vi tycker att det är viktigt att marknaden och branschen tar ett stort ansvar men att staten aktivt ska stötta utvecklingen på olika sätt. Hur detta ska gå till är en pågående diskussion, också i Regeringskansliet. Det vore dumt och omöjligt av mig, eftersom inte heller jag sitter i regeringen, att i dag tala om vad som kommer att stå i den färdiga propositionen om en månad.

Det råder inget tvivel om att vi alla i Alliansen inser att vi inte kan låtsas som att digitaliseringen inte finns. Det finns ett behov av den för att bereda utrymme i etern och ge möjlighet till fler kanaler och så vidare. Det gäller att hitta ett sätt.

Den givna utgångspunkten måste vara att det inte kan vara bara staten som ska bestämma, utan det måste finnas en samsyn bland dem som jobbar med frågorna för att vi ska kunna genomföra digitaliseringen på ett vettigt sätt. Sedan måste vi också ta hänsyn till de människor som har gamla radioapparater och känner oro. Det är mycket att diskutera hur snabbt digitaliseringen ska gå och så vidare. Det är svåra frågor där det är dumt att ge några självsäkra svar, men vi är positiva till att utveckla digitaliseringen.

Anf. 132 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Vi debatterar nu de motioner från höstens motionstid som berör public service. Som vi har hört flera framföra här lämnade Public service-kommittén sitt betänkande i september 2012, i princip mitt under motionstiden. En proposition är också aviserad inom den närmaste tiden från regeringen i denna fråga. Det kanske blir lite dubbla debatter,

men jag hoppas att det ska bli en debatt kring propositionen under hösten eller så.

För Centerpartiet är ett starkt public service med en mångfald av olika programtyper viktigt. Högkvalitativa samhälls- och kulturprogram har för oss en självklar plats i utbudet men också sportsändningar och breda underhållningsprogram.

Vad det handlar om är att om uppdraget för public service skulle snävas av och man enbart skulle tillåtas att sända så kallade smala program, som andra aktörer på mediemarknaden inte visar, skulle folkligheten falla bort. Färre skulle sannolikt ta del av utbudet, och då skulle också den viktiga folkbildningsfunktionen minska. Det är inte minst viktigt ur ett demokratiperspektiv att många tar del av public service-kanalernas utbud.

Den granskande journalistik som sker inom public service har en stor betydelse för att belysa hur samhället fungerar. Då är det också viktigt att många hittar till just public service-kanalerna. Yttrandefrihet och tillgång till fördjupande journalistik är grundläggande för en fungerande demokrati. Idén med public service är att den ska vara oberoende, både politiskt och kommersiellt. Det handlar om att public service står för en grundläggande nytthet som gynnar samhället i stort. Det är inte som vilken tjänst som helst.

Det gör att public service har en speciell betydelse ur just demokratisynpunkt. Många så kallade kommersiella medier tar ett stort ansvar för granskning av makten och det demokratiska samtalet i stort. Tyvärr har stora delar av mediemarknaden svårt att få lönsamhet på fördjupande journalistik. Då blir det kanske också svårt att få råd med fördjupande journalistik med tillgång till exempelvis utrikeskorrespondenter. Då är det betydelsefullt att värna public service-verksamheten med sitt breda uppdrag. Den skapar en grund för den granskande journalistiken som är av största vikt för hela vårt samhälle.

Det är viktigt att de privata och kommersiella radio- och tv-företagen ska ha möjligheter att verka på en fungerande marknad med långsiktiga och goda villkor. De kommersiella aktörerna fyller en viktig funktion på dagens mediemarknad. Samtidigt finns det en bred uppslutning i samhället kring idén om behovet av en av såväl politiken som marknaden oberoende radio och tv i allmänhetens tjänst, alltså av public service.

Public service-uppdraget är större än de specifika tv- och radioprogram man producerar. Det handlar om hur man ska kunna granska makten, både den politiska och den kommersiella, utan påverkan från dessa makter.

Finansieringen av public service, den så kallade tv-licensen, har varit föremål för debatt den senaste tiden, inte minst i samband med att SVT började sända samtliga sina kanaler via nätet. Därmed blev enligt lagen, i alla fall som Radiotjänst tolkar den, till exempel surfplattor och datorer uppkopplade mot internet tv-licenspliktiga.

En finansiering som är stabil och förutsägbar över tiden är grunden för en oberoende radio och tv i allmänhetens tjänst. Det är då inte rimligt att på sikt finansiera public service med dagens tv-avgiftssystem.

Herr talman! Det är inte längre försvarbart att koppla tv-avgiften till ”mottagningsapparaten” när den kan vara tv:n i vardagsrummet men lika gärna datorn på jobbet, en Ipad eller mobiltelefonen. Teknikutvecklingen

har helt enkelt gjort dagens modell omodern. Det har om inte annat vårens debatt kring just tv-licensplikten för surfplattor visat.

Att gå över till en skattefinansiering av public service är, som jag ser det, inte heller ett alternativ. Det finns en risk att oberoendet för public service undermineras om anslaget bestäms politiskt i den ordinarie statsbudgeten. Det kan komma att uppfattas som att politiken styr tillgången till resurser utefter vad man för tillfället tycker om programproduktionen.

Förslaget från Public service-kommittén var en finansiering genom en avgift. Visserligen skulle den tas ut på skattsedeln, men det var ändå en separat avgift. Det här var ett förslag som till stor del liknar vad Centerpartiet tidigare föreslagit. Det handlar om demokrati, möjligheten för allmänheten att få ta del av en mediebevakning utan påverkan från det man bevakar. Därför behövs en finansiering som vi solidariskt betalar, oberoende av om vi tar del av just public services programutbud eller ej. Dagens apparatavgift har alltså, som jag ser det, spelat ut sin roll.

Public service-kommittén lämnade, som jag tidigare påpekat, sitt betänkande i september 2012, och en proposition är också på väg. Finansieringen är dock bortlyft från den kommande propositionen. Det är trots allt en inte helt lätt fråga som behöver ytterligare beredning, även om jag själv gärna hade sett att den kommit med på en gång.

Herr talman! Vi kommer att få anledning att komma tillbaka och debattera dessa frågor igen eftersom propositionen är på väg.

För tillfället vill jag då yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 133 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! I går kom jag att samtala med en ung man som berättade att han en lördagseftermiddag för två veckor sedan blev uppringd på sin mobiltelefon av Radiotjänst. Deras fråga var om det var till honom de skulle skicka över räkningen för tv-licensen. Han förklarade då för dem att han inte hade någon tv och att det därför inte var aktuellt att skicka över någon räkning till honom för tv-licensen.

Radiotjänst ställde då frågor till honom och fick reda på att killen pratade i en smartphone, som man kan ta del av Sveriges Televisions programutbud i. Radiotjänst förklarade att det inte spelar någon roll om han har en tv-apparat eller ej, för han var tvungen att betala tv-licens eftersom han har en smartphone. Samtalet var kort och överrumplande. Killen fick känslan av att personen från Radiotjänst som ringde honom jobbade på ackord, sade han till mig, eftersom det var ungefär som när de ringer och säljer mobiltelefonabonnemang. Ni kanske har mött dem. Det var den stilen över det hela.

Herr talman! Denna berättelse ur verkliga livet bekräftar det vi kristdemokrater redan har konstaterat. Det är dags att avskaffa tv-licensen och lägga ned Radiotjänst. Den digitala tekniska utvecklingen har sprungit ifrån dagens tv-licens. I dag kan vi titta på tv i mobilen, på läsplattan och på datorn. Det är ytterst rimligt att ifrågasätta att själva tv-innehavet, innehavet av en mottagare, är det som i dagens informationssamhälle kvalificerar oss för att betala tv-licensen.

Jag tycker att det är orimligt att avgiftsbelägga alla datorer, surfplattor och smartphones bara därför att Sveriges Television, på samma sätt

som reklamfinansierade TV4, börjat sända sina kanaler live på nätet. Radiotjänst ska inte jaga enskilda småföretagare eller mobilanvändare.

I dag upplever just småföretagare och privatpersoner att de jagas aktivt av Radiotjänst som vill kunna ta upp avgifter för deras konsumtion av public service-tjänster. Detta riskerar att underminera public service-bolagens legitimitet och tydliggör behovet av att snarast möjligt ersätta tv-licensen med en ny, teknikneutral finansiering.

För ett brett public service i framtiden är det avgörande att vi har en finansieringsmodell som har hög legitimitet och är teknikneutral. Vi måste inse att det system vi har i dag är under upplösning.

Tv-licensen har funnits länge, 50–60 år tillbaka i tiden. Då såg mediemarknaden ut på ett helt annat sätt än i dag. Då fanns det bara en tv-kanal och ett fåtal radiokanaler i ett mediemonopol. Jag kommer ihåg hur Martin Ljung återkommande hade inslag i vår enda tv-kanal där han sade följande: Det är dags nu att skaffa TV2-antenn. Man gjorde reklam för att man hade börjat en ny tv-kanal.

Sedan kom färg-tv:n, vilket resulterade i en något högre avgift. Där kände Radiotjänst sig föranlett att undersöka att folk inte tittade på färg-tv utan hade kvar sin svartvita tv.

Som sagt har kartan dock förändrats. Därför tycker jag och Kristdemokraterna att tv-licensen är orättvis, omodern och har faktiskt överlevt sig själv. Vi vill se ett starkt och oberoende public service med samma avgift för alla, en public service-avgift som tas in via skattsedeln, samtidigt som Radiotjänst läggs ned. I stället för via Radiotjänst kan avgiften tas in av Skatteverket, men vid sidan av budgeten, på liknande sätt som systemet med dagens begravningsavgift.

Kostnaderna för att kontrollera att folk i dag betalar sin tv-avgift uppgår till 164 miljoner kronor om året. Det kanske finns de som tycker att det är en droppe i havet när det är 7 miljarder som samlas in. Men 164 miljoner kronor är ungefär fyra gånger mer än vad SVT tar emot i sponsring varje år. Det motsvarar ungefär driften av tio lokalradiostationer. Det är alltså inga småpengar.

Man behöver inte vara professor i matematik för att räkna ut att 10 procent – så stor andel är det som smiter från tv-licensen i dag – av 7 miljarder är ganska mycket pengar. Plussar man på de 164 miljonerna som jag talade om inser vi att det är hundratals miljoner kronor som inte kommer in med dagens avgiftssystem. De pengarna skulle kunna gå till ett annat och bättre programutbud eller en lägre avgift. Då skulle vi byta ut dagens system mot en finansiering som är relevant, ändamålsenlig och som håller för att säkra public service för framtiden.

Herr talman! I det här sammanhanget vill jag nämna regeringens satsning på att bevara arkiven genom att digitalisera dem. Alliansen har skjutit till 60 miljoner som en möjlighet att starta upp en sådan satsning, och vi har tilltro till Sveriges Televisions förmåga att förvalta dessa medel väl. På det här sättet kan barn och unga som växer upp i dag ta del av program av hög kvalitet som har gett glädje och bildning åt tidigare generationer.

Vi är alla alltför väl medvetna om att arbetet med att ta fram en finansieringsmodell har dragit ut på tiden. Det har också dagens debatt bekräftat. Det beror just på att regeringen inte ägnar sig åt experimentverksamhet. Regeringen utreder frågan grundligt, bland annat för att den

modell som tas fram ska säkerställa Sveriges Televisions, Utbildningsradions och Sveriges Radios oberoende, och det tar tid.

Det är viktigt att frågan analyseras genomgående, men förhoppningen är att en snar lösning kommer på plats, så att vi kan skrota tv-licensen en gång för alla och få en teknikneutral finansieringsmodell som gör att ett starkt och oberoende public service kan möta framtiden. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

16 § Dataskydd vid europeiskt polissamarbete och straffrättsligt samarbete

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU19
Dataskydd vid europeiskt polissamarbete och straffrättsligt samarbete
(prop. 2012/13:73).

Anf. 134 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Jag ställer mig i huvudsak bakom regeringens förslag till lag med vissa bestämmelser om skydd för personuppgifter vid polis-samarbete och straffrättsligt samarbete inom EU. Jag anser dock att riksdagen bör avslå propositionen delvis. Det gäller den del av förslaget som innebär att Sveriges rätt att ställa upp användningsbegränsningar inskränks. Skälen till detta är följande.

Enligt artikel 12 stycke 1 och 2 i dataskyddsrambeslutet har en medlemsstat rätt att ställa upp användningsbegränsningar för personuppgifter som överförs till annan medlemsstat. I samma artikel framgår det att dessa användningsbegränsningar inte får vara mer omfattande än vad som gäller för motsvarande nationella överföringar, alltså sådana som sker inom ett lands gränser. Detta innebär i praktiken att svenska myndigheter som överför personuppgifter om svenska medborgare till andra medlemsstater måste lita på att utländska myndigheter kan hantera uppgifterna lika korrekt och lika rättssäkert som svenska myndigheter kan under samma begränsningar. Detta gäller oavsett vilken unionsstat det handlar om.

Det säger dock sig självt att myndigheter i europeiska stater med högre grad av korruption och ineffektivitet inte nödvändigtvis har förmågan att hantera personuppgifter på samma sätt som våra egna myndigheter.

Enligt den allmänt kända organisationen Transparency Internationals korruptionsindex för 2012 är Sverige det fjärde minst korruptionsbehäftade landet i världen. Enligt samma index hamnar andra EU-stater som Grekland och Bulgarien på samma mycket allvarliga korruptionsgrad som exempelvis Senegal och Liberia. Jag menar att detta innebär att vi inte kan lita på att sådana staters myndigheter kan hantera mycket känsliga personuppgifter om svenska medborgare på samma säkra sätt som våra svenska myndigheter.

Herr talman! Det är naturligtvis självklart att Sverige ska ha rätt att uppställa vilka användningsbegränsningar som helst vid utlämnande av personuppgifter till andra stater. Det är naturligtvis självklart att Sverige ska ha rätt att försäkra sig om att personuppgifter om svenska medborgare hanteras korrekt, med stor försiktighet och med respekt för den personliga integriteten.

Detta är också viktigt ur ett principiellt perspektiv för Sverigedemokraterna, eftersom vi värnar den nationella suveräniteten.

Herr talman! Jag anser därför att riksdagen ska avslå propositionens förslagspunkt 6.7.2 i den del förslaget handlar om att inskränka Sveriges rätt att uppställa användningsbegränsningar för personuppgiftsmottagande länder. Jag vill därmed yrka bifall till reservation 1.

Anf. 135 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Under ett antal år har vi sett hur en internationell brottslighet breder ut sig. Det är vår, och vi har en ny brottsvåg att vänta när det gäller utombordsmotorer på västkusten. Det är en lukrativ bransch. Man tar motorerna och säljer dem på en annan marknad. Folk får ut sina försäkringspengar och köper en ny motor, men nästa år blir den också stulen. Vi ser olika typer av sådan kringresande brottslighet. Det visar på behovet av att också vi kan samarbeta över gränser.

I Sverige har vi till och med haft problem med att samarbeta över länsgränser, vilket är anledningen till att vi i dag tittar på en ny polisorganisation som ska vara mer effektiv och kunna lösa fler brott. Vi har haft en ineffektiv datalagstiftning till och med när det gäller vår egen svenska nationella polis, vilket gör att vi har en ny polisdatalag för att man på ett mycket smidigare sätt ska kunna hantera uppgifter om brottslingar just för att kunna ta fast brottslingar och fälla dem.

På samma sätt har vi gått vidare i EU-samarbetet för att vi vill komma åt den organiserade brottsligheten, och för att komma åt den, om man har viljan, måste man samarbeta.

För Sverige har det i EU-arbetet varit viktigt att se till att vi har en hög datasäkerhet i samtliga medlemsländer. Först kom dataskyddsdirektivet, men det tog ett par år innan vi kunde komma överens om en datalagstiftning som är tillräckligt rättssäker och trygg, vilket gjorde att vi så småningom här i Sveriges riksdag kunde anta dataskyddsrambeslutet. Det var ett rambeslut eftersom Lissabonfördraget då ännu inte hade trätt i kraft.

I dag fortsätter vi med det vi egentligen behandlade för ett par år sedan. Nu har vi genomförandepropositionen, som innebär att vi ändrar de svenska lagparagrafer som behövs för att vi ska kunna anpassa oss till ett rambeslut som vi har förhandlat fram i syfte att stoppa den organiserade internationella brottsligheten. Det bygger just på ett samarbete.

Alla ska följa samma regler i samtliga EU-stater. Det ska kunna kontrolleras och följas upp, men det bygger naturligtvis på ett förtroende. Om vi är intresserade av att få information av andra måste vi också vara villiga att ge information till andra.

Det är klart att samtliga medlemsländer sätter upp egna villkor. Ta en korruperad stat som vill skydda någon. Om korruptionen är ett problem i detta land och man inte följer lagstiftningen innebär det följaktligen att

man inte kommer att lämna ut information till oss när vi så väl behöver det.

Vad är syftet, och vad får man göra i detta? Meningen är att vi ska utbyta information för att förebygga, stoppa, utreda och avslöja brottslighet och lagföra brott och så småningom förhoppningsvis också när vi ska verkställa påföljder. Jag tycker att det är bra. Hur ska vi komma åt den internationella organiserade brottsligheten om vi inte samarbetar?

Det finns dock ett viktigt undantag. De uppgifter som har med nationell säkerhet att göra undantas. Det är något som vi äger själva, inte utbyter och själva bestämmer över. Kanske hade vi det förra inlägget för att man inte riktigt har förstått vad lagstiftningen betyder och innebär. Vi värnar den nationella säkerheten, men vi kommer att samarbeta när det gäller vanlig brottslighet. Detta gäller EU men också Norge, Schweiz och Lichtenstein.

Richard Jomshof vill specifikt utesluta Bulgarien. Man kan förvisso ha synpunkter på hur de har lyckats med rättssystemet, men vilken information vill du ta bort, Richard Jomshof? Vilken typ av villkor ska vi ställa upp för just den medlemsstaten? Vilken information förväntar du dig att Sverige ska kunna få? Är du inte intresserad av att vi ska få information om bulgarer som begår brott i Sverige så att vi lättare kan förebygga, avslöja och lagföra dem här?

Jag är rädd att diskussionen om nationell suveränitet, som förhoppningsvis bara är ett misstag och ett missförstånd, leder till en felaktig slutsats och att den som säger nej i detta fall och ställer upp villkor som gör att samarbetet inte kommer att fungera i praktiken blir brottslingens bästa vän.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

17 § Godkännande av ett irländskt protokoll som ska fogas till EU-fördraget och EUF-fördraget

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU17

Godkännande av ett irländskt protokoll som ska fogas till EU-fördraget och EUF-fördraget (prop. 2012/13:79).

Anf. 136 HANS LINDE (V):

Herr talman! Denna debatt handlar om att riksdagen ska godkänna det som kallas protokollet om det irländska folkets oro rörande Lissabonfördraget. Protokollet ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Jag måste erkänna att under mina år i utrikesutskottet har detta varit ett av de märkligaste ärenden som vi har haft att hantera. Bakgrunden är att det irländska folket sade nej till Lissabonfördraget i en folkomröstning den 12 juni 2008. Genom Irlands nej hade Lissabonfördraget fallit enligt EU:s eget regelverk.

Nu blev det inte så, och det brukar inte bli så när folk runt om i Europa får möjlighet att rösta om EU:s fördrag och röstar nej. I vanlig ordning fick det irländska folket rösta om tills det röstade rätt, och vid en ny folkomröstning 2009 röstade till slut en majoritet av irländarna ja till Lissabonfördraget. Fördraget kunde därigenom införas.

Som ett svar på den breda och folkliga kritik som fanns på Irland mot Lissabonfördraget togs ett protokoll fram om det irländska folkets oro. Protokollet togs fram av den irländska regeringen, en regering som stod på ja-sidan under folkomröstningen. Protokollet svarar till sitt innehåll inte på någon punkt upp mot den kritik som den irländska nej-sidan framförde i folkomröstningen 2008.

Låt mig påminna om att nej-sidan under folkomröstningskampanjen på Irland 2008 leddes av landets progressiva vänster. Det enda parti i det irländska parlamentet som sa nej till Lissabonfördraget var det irländska vänsterpartiet Sinn Féin. Deras argument mot Lissabonfördraget överensstämde i stora delar med de argument som vi i Vänsterpartiet framförde i denna kammare när vi argumenterade mot Lissabonfördraget vid den svenska ratificeringen.

Vi, liksom den progressiva vänstern på Irland, såg att fördraget skulle leda till en kraftig maktöverföring från den nationella nivån till överstatlig nivå. Vi såg att EU genom fördraget skulle blir ännu mer överstatligt på ännu fler områden. Vi såg att fördraget skulle leda till en militarisering av unionen, och vi såg att fördraget hotade löntagarnas rättigheter runt om i Europa eftersom det saknades ett tydligt socialt protokoll. Det var dessa argument som jag framförde som Vänsterpartiets företrädare i debatten om Lissabonfördraget, och jag vet att det var samma argument som framfördes på gator och torg av nej-sidan i den irländska folkomröstningskampanjen.

Denna kritik har på inget sätt bemötts genom detta protokoll. I stället lyfter man i protokollets första artikel upp att Lissabonfördraget inte ”påverkar på något sätt omfattningen och tillämpligheten av skyddet för rätt till liv”. Med detta kreativa nyspråk syftar man såklart på Irlands abortförbud.

Detta hade inget med den irländska folkomröstningen att göra. De krafter som ledde nej-sidans kampanj på Irland är också de mest hårdnackade kritikerna av landets abortlagstiftning och driver aktivt på för att förändra och även på Irland respektera kvinnors rätt till sin egen kropp.

Frågan om abort var aldrig en stor fråga under den irländska folkomröstningen. Varför väljer man då att lyfta fram denna fråga som första artikel i protokollet som ska fogas till Lissabonfördraget?

Jag tror att Storebror i George Orwells klassiska bok *1984* hade blivit mäktigt imponerad av den irländska regeringen och dess nyspråk. Ännu mer uppseendeväckande är att övriga medlemsstater och EU accepterar detta nyspråk.

Irlands abortförbud skyddar inte liv. Det handlar inte om respekt för liv. Irlands abortförbud tar kvinnors liv. Det har vi tyvärr sett alldeles för många exempel på. Jag var nyligen på Irland och kunde i irländska medier följa den debatt som uppstått efter att flera kvinnor dött till följd av det irländska abortförbudet. En kvinna dog i blodförgiftning efter att hon nekats abort av sin läkare. En annan kvinna tog nyligen sitt liv efter att hon nekats abort trots att fostret hon bar på redan hade dött.

För Vänsterpartiet är rätten till den egna kroppen och rätten till abort grundläggande mänskliga rättigheter. I artikel 3 i FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna slår man fast rätten till liv. I artikel 12 i FN:s deklaration om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna slås rätten till hälsa fast.

Som de aktuella fallen på Irland visar är frågan om abort och rätten till den egna kroppen sammanvävd med frågor om rätten till liv och hälsa. När kvinnors rätt till sin kropp inskränks och begränsas får det långtgående konsekvenser för kvinnors hälsa och liv. Ett land med abortförbud kommer aldrig att vara ett land där man respekterar kvinnors rätt till hälsa och liv fullt ut.

Herr talman! Jag ska vara tydlig. Vänsterpartiet vill inte se en europeisk abortlagstiftning. Vi vill inte att abortlagstiftning ska regleras på EU-nivå. Det är en nationell fråga. Rent strategiskt skulle det finnas betydande risker med att reglera aborträtten på EU-nivå. Risken är att vi i Sverige skulle få en betydligt mer restriktiv lagstiftning än vi har i dag.

Vi anser att rätten till den egna kroppen är en grundläggande mänsklig rättighet och att EU borde slå fast denna rätt och rätten till abort och att detta ska vara rättigheter som medlemsstaterna är skyldiga att respektera, precis som man gjort på en rad andra områden när det gäller andra mänskliga rättigheter.

Därför har Vänsterpartiet en reservation i dagens betänkande, den enda reservationen, där vi är tydliga med att vi vill att riksdagen ska uppmana regeringen att verka i unionen för att rätten till den egna kroppen ska betraktas som en grundläggande mänsklig rättighet som alla medlemsstater, inklusive Irland, är skyldig att respektera.

Jag yrkar härmed bifall till vår reservation.

Anf. 137 TOMMY WAIDELICH (S):

Herr talman! Precis som Hans Linde säger rör ärendet i dag ett protokoll till Lissabonfördraget. Det trädde i kraft redan 2009, närmare bestämt den 1 december. Även Irland har skrivit under Lissabonfördraget. Det gjordes, som Hans Linde var inne på, efter en andra folkomröstning och också efter en diskussion på det toppmöte som var inom EU 2008.

Det var inte bara abortlagstiftningen som var föremål för diskussion på Irland, utan på Irland fanns det, precis som Hans Linde var inne på, en oro för om man kunde kombinera sin egen neutralitetspolitik med det nya fördraget. Det fick man utrett. Det gällde också den irländska traditionen med en egen skattepolitik som de flesta medlemsstater delar, liksom Sverige. Sedan fanns det också en oro för ett minskat inflytande, i och med att det i Lissabonfördraget sades att varje land inte skulle garanteras en kommissionär. Men på toppmötet 2008 beslutade man att ändra på det.

Den oro som det irländska folket gav uttryck för i sin folkomröstning klarades ut på det toppmötet, och sedan fick också det irländska folket möjlighet att folkomrösta igen. Men trots det har man till fördraget lagt det här protokollet, som vi rent formellt sett har att godkänna.

Det aktuella irländska protokollet klargör men ändrar inte innehållet i tillämpningen av Lissabonfördraget. Vi ska komma ihåg att Lissabonfördraget är ett mycket viktigt fördrag. Det möjliggör fortsatt utvidgning och har också gjort att EU kan arbeta mer effektivt.

Det som har hänt sedan tidigare fördrag är att det har varit en stor utvidgning. Det var inte minst något som Sverige drev fram under vårt ordförandeskap 2001. I konsekvens med det har man gjort beslutsfattandet mer effektivt inom EU. Genom fördraget får man också bättre redskap för att möta globala utmaningar, till exempel kampen mot gränsöverskridande brottslighet och klimatförändringen. Det finns väldigt mycket positivt i fördraget. Men fördraget har som sagt redan trätt i kraft.

Det aktuella irländska protokollet klargör bara den irländska positionen men ändrar inte innehållet i det viktiga fördraget. Det tycker jag är viktigt att ha sagt.

Unionen får också en tydligare värdegrund genom rättighetsstadgan. Men vi ska komma ihåg att rättighetsstadgan är något som ska tillämpas på EU:s institutioner och inom EU-länderna när man stiftar EU-lag.

Den fråga som Hans Linde tar upp, abortlagstiftningen, är en fråga som bör beslutas på nationell nivå. Där är vi överens, om jag har uppfattat det rätt. I Sverige har vi tidigare gemensamt gjort uttalanden i riksdagen om att rätten till abort ska värnas och att Sverige också ska främja insatser som syftar till att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor. Vi har också under den socialdemokratiska regeringen 2006 tagit fram en internationell politik för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Den står vi bakom och driver på olika nivåer, inte minst på FN-nivå. Det var just de FN-konferenserna, med start i Peking 1995, som ledde fram till att Sverige har vässat sin politik och lyfter fram de här frågorna.

Vi anser att det ramverk som EU-kommissionen och de mänskliga rättigheterna ger också ger oss möjlighet att fortsätta driva frågorna om att ha en modern abortlagstiftning här hemma men också se till att vi får en situation där vi kan göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor i hela världen.

Därför har vi inte sett någon anledning att bifalla motionen. Därmed har vi ansett att betänkandet är bra. Det ger uttryck för att vi fortsätter vår svenska linje för att arbeta för att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor men inte minst att se till att vi vårdar Lissabonfördraget, som ger möjlighet till en fortsatt utvidgning.

Det är glädjande att se att förhandlingarna om medlemskap med Turkiet till exempel är på gång. Kroatien är på väg in. Vi ser också andra positiva tecken i det forna Jugoslavien. Det är diskussionerna mellan Serbien och Kosovo och situationen där Montenegro och kanske så småningom också Makedonien är på väg in i EU.

Allt detta är precis det vi har haft stark samsyn om i Sverige, nämligen att EU har väldigt mycket att bidra med som ett fredsprojekt och att vi genom utvidgningen ger fler medborgare i hela Europa möjlighet att handla med varandra, säkra demokratierna och få framtidstro. Det är bra för freden, och det är bra för inte bara Europa utan också våra grannar.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 138 GUSTAV BLIX (M):

Herr talman! Den här debatten hålls med anledning av att riksdagen nu godkänner det irländska protokoll som ska fogas till EU-fördragen. Låt mig därför inledningsvis yrka bifall till utrikesutskottets förslag till beslut.

Låt mig därutöver förtydliga att detta protokoll inte kommer att ändra förhållandet mellan EU och dess medlemsstater och att det inte ger någon ytterligare beslutsrätt till EU. Protokollet snarare förtydligar innehållet i och tillämpningen av Lissabonfördraget.

Beslutet att godkänna Lissabonfördraget fattade vi här i riksdagen redan i november 2008, och fördraget är i kraft sedan flera år. I grunden har detta inneburit att EU har fått tydligare ansvar, befogenheter och begränsningar samt att beslutsfattandet har blivit enklare. En viktig anledning till att vi en gång i tiden antog fördraget var att få en union som fungerar även med fler än dåtidens 27 medlemmar, något som bland annat har lagt grunden till Kroatians nära förestående anslutning till EU.

I detta kan jag också hålla med föregående talare Tommy Waidelich från Socialdemokraterna. Det finns en bred enighet om vikten av att vi fattar det här beslutet och att det också är ganska okontroversiellt. På samma sätt vill jag instämma i det Tommy Waidelich sade om vikten av sexuella rättigheter och hälsa och att vi också i bred enighet här i riksdagen arbetar för dessa frågor sedan lång tid tillbaka, inte minst i arbetet för att, som Tommy Waidelich var inne på, säkra tillgång till fria, lagliga och säkra aborter för alla kvinnor.

EU bygger, herr talman, på tilldelade befogenheter, vilket innebär att det i grunden är ett samarbete mellan självständiga stater som bestämmer sig för att lösa vissa uppgifter tillsammans. EU:s samtliga medlemmar måste vara överens för att en eventuell utökning av befogenheterna ska kunna ske.

Med detta sagt är det viktigt att komma ihåg att det också just gäller att ha fokus på ett verkligt mervärde, att vi verkligen ser till att hålla det europeiska samarbetet begränsat till att lösa de problem som inte löses bättre på annat sätt.

Men EU handlar inte bara om form och om att lösa dagens problem utan också om att bygga ett nytt Europa, det Europa som faktiskt är grunden för inte bara två världskrig, som startades här, utan också världens värsta ideologier – kommunism, nationalsocialism och fascism – som alla hittade sin början här i Europa. Vi måste jobba tillsammans just för att säkra ett öppet, fredligt, demokratiskt och samarbetande Europa. Här är Europeiska unionen ett av våra absolut viktigaste verktyg.

Samtidigt är det uppenbart att Europas länder står inför stora och svåra utmaningar och problem. Men de flesta av de problemen har skapats i ländernas huvudstäder och kan lösas bara där och kan inte lyftas till Bryssel för sin lösning.

Den ekonomiska krisen har med tydlighet visat att Europas konkurrenskraft måste stärkas. Svaret på den utmaningen kan aldrig vara ekonomisk nationalism, protektionism och ökad rivalitet. Vi tror i stället att den ekonomiska friheten i Europa måste öka och att det handlar om att erbjuda individer, familjer och företag rimliga och stabila förutsättningar att kunna arbeta, sälja, spara, konsumera och investera utan onödiga hinder och helst på en gemensam och fri europeisk marknad. Det kommer att kräva mycket långtgående och tuffa förändringar när det gäller reformer i fråga om utgifter och kostnader. Framför allt krävs det en tillväxtstrategi som vågar utmana privilegier, monopol, byråkrati och överregleringar för att åter skapa förtroende och framtidstro i ekonomin.

Men debatten i dag handlar inte om det, utan den handlar just om hur vi säkerställer att vi nu kan gå vidare och bygga vidare på den europeiska demokratin och ge oss i kast med de gemensamma utmaningar som är verkligt gränsöverskridande, vare sig det handlar om handel, miljöproblem eller gränsöverskridande brottslighet. I dessa och andra frågor är det viktigt att länder som Sverige tar för sig i diskussionerna i Bryssel. Sveriges röst ska vara stark och engagerad. Vi ska vara en stark röst för att EU prioriterar det som verkligen ger ett mervärde. Det som bättre sköts av enskilda medlemsstater ska skötas där. Därför ska viktiga frågor om arbetsmarknads- och utbildningspolitik men om också sjukvård, äldreomsorg och kulturfrågor bevaras på nationell nivå. Stödet bland medborgarna för att EU ska ta över dessa frågor är mycket lågt, precis som för idén att EU skulle ges beskattningsrätt eller att unionen skulle utvecklas till Europas Förenade stater.

Herr talman! Mycket av den demokratiska legitimiteten i Europa ligger fortfarande i de nationella parlamenten. Här ska striden stå och beslut fattas. Det är viktigt och värdefullt.

Jag tycker att vi i Sveriges riksdag har blivit allt bättre på att förankra, debattera och diskutera EU-frågor i utskott, EU-nämnd och här i kammaren. Jag skulle önska att fler av Europas nationella parlament tog än större ansvar för EU-frågorna och besluten. Därför välkomnar jag också dagens debatt om hur vi steg för steg tillsammans kan bygga Europa starkare och möta dagens svåra utmaningar tillsammans.

Anf. 139 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag har egentligen två frågor till Gustav Blix och Moderaterna. Den första är något kortare och kräver egentligen bara ett ja eller ett nej, och den andra kanske kräver ett något längre svar än så.

Jag börjar med den lite kortare frågan. Anser Moderata samlingspartiet i Sverige att rätten till sin kropp och rätten till abort är en mänsklig rättighet – ja eller nej?

Min andra fråga rör hur man arbetar när det gäller det abortförbud som finns på Irland. Gustav Blix stod precis i talarstolen och sade att Sveriges regering arbetar för att öka respekten för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter runt om på jordklotet. Då vill man gärna veta hur Moderaterna och den moderatledda regeringen arbetar för att just Irland ska förändra sin abortlagstiftning. Det är en i högsta grad relevant fråga. Just nu diskuteras nämligen förslag i det irländska parlamentet om att göra justeringar – det må vara små justeringar, men fortfarande justeringar – i den irländska abortlagstiftningen.

Efter de aktuella fall som jag berättade om i mitt anförande där flera kvinnor på Irland har dött på grund av Irlands abortförbud finns det en växande opinion på Irland för att man ska öka respekten för kvinnors rättigheter och rätt till sin egen kropp.

Då skulle det vara intressant att höra vad regeringen egentligen gör på detta område. På vilket sätt lyfter Carl Bildt, Sveriges utrikesminister, fram frågor om kvinnors rätt till sin kropp i dialogen med Irland? Hur lyfter andra statsråd i den moderatledda regeringen fram dessa frågor? Och hur lyfter Moderaterna i dialog med sitt systerparti på Irland fram frågor om abort?

Anf. 140 GUSTAV BLIX (M) replik:

Herr talman! Jag vill vara glasklar och säga att Moderaterna starkt står bakom inte bara kvinnors utan också mäns rätt till sexuella rättigheter och hälsa och också rätten till fria, lagliga och säkra aborter. Det råder inga som helst tvivel om det.

Vad gäller den andra frågan om vad vi gör internationellt för att öka kvinnors men också mäns rättigheter på detta område handlar det mycket om vad vi gör inom biståndspolitiken. Där har detta varit en prioriterad fråga för denna regering. Vi arbetar under bistandsminister Gunilla Carlssons ledning aktivt med frågor som gäller kvinnors rättigheter men också med frågor om sexuella rättigheter och hälsa.

Däremot har vi en diskussion i olika länder i Europa där vi har kommit olika långt i dessa frågor. Jag tycker att det är viktigt att vi fortsätter denna debatt. Vi driver på den frågan inom ramen bland annat för vårt EPP-samarbete. Där har vi inte en gemensam uppfattning, utan tvärtom ligger vi inom Moderaterna på en lite annan bog än en del av våra systerpartier. Men det gäller inom alla de europeiska partierna att det finns stora skillnader oss emellan.

Vad som är viktigt är att vi jobbar på och att vi också värnar dessa frågor internationellt och inom ramen för det europeiska samarbetet.

Däremot tycker jag att vi i de olika länderna ska vara försiktiga med att alltför mycket blanda oss i varandras demokratiska processer. Vi ska ha en öppen debatt och gärna engagera oss i den och engagera oss i debatten i andra länder. Men samtidigt vill vi värna just rätten för länderna att fatta dessa beslut självständigt. På samma sätt som vi i Sverige vill fatta beslut om vår arbetsmarknadspolitik och vår skattepolitik måste vi också respektera andra länders rättigheter att fatta beslut om de frågor som ligger inom den nationella kompetensen. Den principen måste vi också vårda.

Anf. 141 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag ställde två ganska konkreta frågor, men jag fick inte några direkt konkreta svar. Jag frågade: Anser Moderaterna att rätten till ens egen kropp och rätten till abort är en mänsklig rättighet? Det svarade inte Gustav Blix på. Gustav Blix sade att man står bakom abortlagstiftningen. Det är inte samma sak. Jag vill ha ett tydligt svar nu. Anser Moderaterna att rätten till ens egen kropp är en mänsklig rättighet? Det är centralt i denna diskussion. Om vi ser det som en mänsklig rättighet eller inte utgör på något sätt grunden när vi jobbar med dessa frågor.

Sedan frågade jag hur man från regeringens sida jobbar med att Irland ska respektera kvinnors rätt till sin egen kropp. Då börjar Gustav Blix tala om svensk biståndspolitik. Mig veterligen bedriver inte Sverige något biståndsarbete på Irland, och jag hoppas att man inte heller har några planer på att göra det. Det finns betydligt större behov av svenskt bistånd i andra delar av världen. I stället börjar Gustav Blix tala om att detta är en fråga som irländarna själva måste besluta om och att detta är närmast en inre angelägenhet. Det är det som blir problemet för Gustav Blix.

Om man som jag betraktar detta som en grundläggande mänsklig rättighet blir det inte heller en inre angelägenhet eftersom mänskliga rättigheter inte är en inre angelägenhet för något land – inte när det gäller någon rättighet och inte när det gäller något land på detta jordklot. Vi har

ett gemensamt ansvar att arbeta för att samtliga mänskliga rättigheter ska respekteras i samtliga länder. Därför tycker jag också att det skulle vara självklart att Sverige är tydligt när det gäller den irländska regeringen och att detta är en fråga som man lyfter fram i dialogen med den irländska regeringen, alltså att vi tycker att deras abortförbud i dag är oacceptabelt och att vi önskar att Irland ska reformera sin abortlagstiftning.

Återigen, Gustav Blix: Vad gör den svenska borgerliga regeringen konkret i dag för att bidra till att Irland reformerar sin abortlagstiftning?

Prot. 2012/13:101
2 maj

*Godkännande av
ett irländskt protokoll
som ska fogas till
EU-fördraget och
EUF-fördraget*

Anf. 142 GUSTAV BLIX (M) replik:

Herr talman! Jag tyckte att jag var mycket tydlig med att säga att Moderaterna står bakom både mäns och kvinnors rätt till sexuella rättigheter och hälsa. Då talar vi om rättigheter. Därutöver är det för oss en självklarhet att både verka för och värna kvinnors rätt till fria, lagliga och säkra aborter. Jag vet inte hur jag ska kunna vara tydligare än så.

Hans Linde ställde vidare frågan om vad vi gör internationellt. Det var av denna anledning som jag tog upp bistandsfrågorna. Men Hans Linde var tydlig i sitt anförande med att han inte ville se en lagstiftning på EU-nivå i abortfrågan. På samma sätt vill jag också vara tydlig med att säga att jag inte vill det. Jag vill att vi ska äga detta i varje land men att vi internationellt ska ha en debatt och en diskussion, vilket vi har inom vårt europeiska parti, om just kvinnors och mäns rättigheter till sexuell hälsa och till lagliga, fria och säkra aborter. Jag tycker inte att det finns någon oklarhet i det.

Däremot måste vi respektera att andra EU-länder har andra instruktioner och har kvar befogenheten att fatta denna typ av beslut. Vi vill inte lyfta det till EU-nivå. Då måste vi respektera att denna process måste få mogna fram inom ramen för det irländska samhället och den irländska debatten. Jag välkomnar att de har den debatten. Jag stöder kvinnors rätt till abort i hela världen. Jag välkomnar att denna regering har tagit steg för att stärka möjligheterna för EU:s kvinnor att få aborter utförda i Sverige. Där tror jag att vi är överens. Men jag vill inte, kanske till skillnad från Hans Linde och Vänsterpartiet, lyfta in lagstiftning utifrån eller komma med rättighetslagstiftning på EU-nivå inom detta område. Där skiljer vi oss åt.

Anf. 143 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i mycket av den bakgrundsbeskrivning som Hans Linde tidigare gjorde här om framväxten av Lissabonfördraget, folkomröstningar och annat. Tyvärr fick vi i Sverige inte folkomrösta om Lissabonfördraget. Jag tycker att det är bra att vi ser att andra länder har fått göra det. På Irland blev det först nej. Man återkom, som också har beskrivits, ännu en gång till folket för att höra deras röst, och man fick till slut ett svar.

Det protokollet nu heter tycker jag är väldigt lustigt – det heter Protokollet om det irländska folkets oro. Tänk om vi också hade uttryckt vår oro för det vi oroade oss för i Sverige när det var dags att anta Lissabonfördraget! Tänk om vi hade talat om det vi kanske inte tyckte så väldigt bra om! Där hade vi nämligen också olika uppfattningar, och skulle det ha blivit en folkomröstning här kanske vi hade hamnat i samma situation som Irland, alltså att det inte hade blivit ett ja. Det finns nämligen en oro

för en väldig massa olika frågor – bland annat några av de frågor irländarna var rädda för, som ett gemensamt försvar etcetera.

Den enda svenska oro jag kan påminna mig att vi riktigt har slagits för gäller snuset. Frågan är alltså om vi skulle ha haft ett protokoll om snuset i Lissabonfördraget.

Jag tycker att det är väldigt bra att vi talar om EU i den här kammarren. Det är väldigt ofta vi nästan passerar förbi de ärenden som är EU-relaterade. Det är lite korta betänkanden, och vi ger dem inte lika stor vikt som många andra. Jag tycker att det är bra att vi börjar bli lite bättre på det, för EU är ändå någonting som påverkar vår tillvaro här i Sverige på ett väldigt märkbart sätt. Vi är en del av EU sedan många år tillbaka. De påverkas av oss, vi påverkas av dem och det är viktigt att vi tar EU-frågorna på allvar.

När jag träffar mina gröna kolleger i andra länder kan jag ibland uppleva att de är mycket mer uppdaterade på allt som händer; det är mycket mer i medierna om vad som sker i EU, vilka beslut som påverkar dem etcetera än det är här i Sverige. Det är lite grann en långt-borta-fråga fortfarande, trots att vi nu har varit med i så pass många år.

Jag kan också instämma i sak när det gäller det Hans Linde tog upp om abortfrågan. Miljöpartiet menar också att abort borde vara en mänsklig rättighet, att det borde *anses* vara en mänsklig rättighet. I dag får man tolka in den rättigheten i andra rättigheter som finns, både i FN-stadgan om de mänskliga rättigheterna och i Europakonventionen. Vi menar att det egentligen är inbakat i rätten till liv, i det här fallet. Det kan nämligen inte bara vara rätten till barnets liv som ska beaktas, vilket man nu har gjort på Irland – och inte ens det, utan även när det är ett barn som är dött har abortförbudet lett till att mamman också tvingades dö. I sak håller vi alltså helt och hållet med Hans Linde i frågan.

Vi tycker att det är bra att debatten nu börjar komma på Irland och att den kommer underifrån, så att det kanske faktiskt blir någonting. Jag tror att det ibland får motsatt effekt när det kommer uppifrån, för då slår alla ifrån sig. Det är alltså väldigt bra att det nu är en diskussion på Irland. Det är nämligen självklart så att varje människa måste ha en okränkbar rätt att bestämma över både sin egen kropp och sin egen tanke. Att förbjuda en av de här delarna är för mig väldigt absurt.

Vi delar också uppfattningen att regeringen bör driva frågan att abort är en mänsklig rättighet, alltså att det bör betecknas som en mänsklig rättighet. Däremot delar vi kanske inte uppfattningen att det platsade just i det här betänkandet, vilket ju är ett betänkande som handlar om vår svenska anpassning till det här protokollet som irländarna efter sina folkomröstningar har godkänt och som speglar de frågor irländarna oroar sig över. Vi kan alltså tycka att det är dumt med den oro de har i vissa delar. I andra delar tycker vi att det är bra, som den oro de har när det gäller det gemensamma försvaret etcetera.

När det gäller abortfrågan tycker vi dock att det är dumt, men det är ändå ett demokratiskt beslut. Vi tycker att vi ska respektera det.

Anf. 144 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut om att godkänna det irländska protokollet.

Den 13 juni 2012 hade samtliga medlemsstater undertecknat det irländska protokollet, som kommer att träda i kraft den 30 juni 2013 – under förutsättning att samtliga 27 länder ratificerar det. Beslutets innehåll är förenligt med Lissabonfördraget; det krävs ingen förnyad ratificering av fördraget, och protokollet kommer inte heller att ändra förhållandet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater. Det är mer ett klagande som inte ändrar innehållet i eller tillämpningen av Lissabonfördraget.

Folkpartiet har under en lång tid ansett att medlemsstaterna i Europeiska unionen med Lissabonfördraget kan samarbeta och agera effektivare i gränsöverskridande frågor, herr talman. Unionen får bättre redskap att möta globaliseringens utmaningar, till exempel att förebygga och bekämpa brottslighet, skydda miljön, vara en stark aktör för fred och säkerhet i världen och inte minst stödja mänskliga rättigheter.

Herr talman! Lissabonfördraget möjliggör en fortsatt utvidgning av EU samt stärker det nationella parlamentets inflytande. Från Folkpartiets sida har vi hela tiden välkomnat alla steg som gör unionen både öppnare och mer effektiv.

Anf. 145 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Genom Lissabonfördraget har de nationella parlamentens inflytande över EU:s beslutsprocess stärkts. Makten i Bryssel har flyttats närmare väljarna. Med Lissabonfördraget flyttar den politiska makten närmare unionens medborgare, och det gör därför Europasamarbetet mer demokratiskt.

Vi kristdemokrater ser Europeiska unionen och det svenska medlemskapet som givet. Samarbetet mellan unionens länder är absolut nödvändigt för att öka den europeiska konkurrenskraften och ta krisländer ut ur krisen, liksom för att förmå mildra det globala klimathotet och bekämpa världsfattigdom. EU är ett fredsprojekt byggt på tanken att hållbar säkerhet och fred bäst skapas genom samarbete – ett samarbete som förutsätter ett gemensamt ansvarstagande både i ljusa och i mörka tider. Det handlar om ett gemensamt ansvarstagande för det gemensamma bästa.

Herr talman! Lika självklart måste det dock vara var gränserna för unionens beslutsmandat går. Europeiska unionen ska inte ägna sig åt lagstiftning och detaljstyrning på områden där unionen saknar beslutsmandat. Subsidiaritetsprincipen, att beslut ska fattas nära de människor besluten berör, måste fortsätta att vägleda inriktningen på och riktningen för vårt europeiska unionssamarbete. Social-, familje- och utbildningspolitik ska medlemsstaterna och inte Europeiska unionen besluta om. Abortlagstiftning, föräldraledighet och skolreformer är och måste förbli nationella frågor.

EU bygger på medlemsstater och deras vilja med unionen och bör också finansieras direkt av medlemsstaterna. I detta ligger även en form av kontroll över att unionen som institution inte gör mer än medlemsstaterna bemyndigar den att göra. Samtidigt som den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik är en fundamentalt viktig del av Sveriges egen säkerhets- och försvarspolitik ger inte Lissabonfördraget EU mandat att påtvinga medlemsstaterna deltagande i unionens militära och civila krishanteringsinsatser. Om Europeiska rådet genom konsensus inte

Prot. 2012/13:101
2 maj

*Godkännande av
ett irländskt protokoll
som ska fogas till
EU-fördraget och
EUF-fördraget*

beslutar annorlunda finns inget gemensamt EU-försvaret, utan varje medlem deltar efter vilja och förmåga till unionens gemensamma insatser.

Herr talman! Så länge vi inom Europeiska unionen fattar beslut inom de ramar som Lissabonfördraget tydligt definierar är fördraget ett kraftfullt verktyg för ett mer kraftfullt EU, inte bara inom utan också bortom unionens gränser. Ju fler länder som gynnas av utvecklingssamarbete och handelsutbyte med Europeiska unionen – världens främsta biståndsgivare och världens största handelspartner – desto mer konkurrenskraftiga blir dessa länder. Ju bättre det går för världen, desto bättre går det för Europeiska unionen och därmed Sverige.

EU är byggt på demokratins, de mänskliga fri- och rättigheternas och solidaritetens grundvalar och ska fortsätta vara den starkaste globala rösten för grundläggande fri- och rättigheter, en demokratisk utveckling och en fredligare värld. Kristdemokraterna vill se en mer konkurrenskraftig, öppnare, mer utvidgad och globalt tongivande, europeisk union.

Herr talman! Kristdemokraterna vill inte att EU lägger sig i frågor som unionen inte ska besluta om. Vad vi vill ha är ett EU där Sveriges roll är lika självklar som stark och ett EU där solidariteten mellan medlemsstaterna och omvärlden stärks, en union byggd på solidaritet och subsidiaritet, såsom det står fastslaget i Lissabonfördraget.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 146 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag hade inte trott att jag skulle kunna delta i den här debatten, så därför hade jag valt att inte anmäla mig i förväg. Men nu fanns det en möjlighet så här på slutet.

Det är en märklig debatt, herr talman. Det låter som att det här lilla betänkandet rör hela Europa och att vi talar om Europas framtid och om EU av i morgon – eller kanske EU av i går, inte vet jag, det beror på vilka man lyssnar till.

Det handlar, som har framgått av tidigare inlägg, inte om annat än att vi ska godkänna ett protokoll som ska föras in i Lissabonfördraget, ett protokoll från Irland. Den irländska befolkningen, den irländska regeringen och det irländska parlamentet har fattat ett fullt demokratiskt beslut, och det ska vi genom ett beslut i denna kammare foga till Lissabonfördraget och godkänna. Det är för mig ett mycket enkelt beslut, därför att det bygger på respekt för vad andra länders befolkningar har tyckt och sagt i folkomröstning och hur det har tolkats av regeringar och av parlament och hur man har hanterat sitt eget val. Det är självklart i ett EU som bygger på mångfald, som bygger på respekt och tolerans, som bygger på mellanstatlighet, att vi respekterar varandra. Därför tycker jag, herr talman, att det är ett enkelt beslut.

Jag har hört i debatten hur vi försöker övertolka vad den irländska befolkningen och regeringen har sagt och en rad andra saker som vi tycker att de borde göra. Jag tror att vi får all anledning att återkomma till diskussionen om framtidens EU i andra sammanhang än i frågan om ett protokoll som ska godkännas, ett protokoll om vad det irländska folket önskar. Detta är inte rätt forum för att diskutera vare sig rätten till den egna kroppen eller andra perspektiv som tagits upp i denna debatt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen, herr talman.

18 § Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU12

Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd (prop. 2012/13:58).

Anf. 147 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka avslag på propositionen. Jag ska försöka förklara varför jag menar att förslaget i mina ögon är fullständigt galet, ogenomtänkt och riskerar att skapa fler problem än vad det löser.

Det är ett känsligt ämne att debattera barns rättigheter, särskilt när det handlar om barn som vistas illegalt i Sverige. Jag vill dock poängtera att barn naturligtvis aldrig är ansvariga för sina föräldrars handlingar och inte heller ska straffas för vad föräldrarna gör.

Barn som på grund av sina föräldrars val befinner sig illegalt i Sverige lever ständigt med risken att utvisas, vilket gör att många barn i dag mår väldigt dåligt. De lever gömda, de lever i hopplöshet, extrem osäkerhet och ovisshet. Det är dock viktigt att poängtera att det i någon mening faktiskt är föräldrarnas oansvariga agerande som gör att barnen mår dåligt. Jag tycker att det är orimligt att lämpa över ansvaret för barn som mår dåligt på en redan hårt pressad lärarkår. Lärarna hamnar i en situation där lojalitet, moral och civildrags sätts på spel.

Att ge barn vars familj befinner sig illegalt i Sverige skolgång riskerar, som jag sade, att leda till nya problem. Hur ska skolan hantera konflikter som fordrar att polis tillkallas? Vilka konsekvenser kan det få migrationspolitiskt men också ekonomiskt? Om lärarna misstänker att ett barn far illa, hur ska de då agera? Jag kan nämna massor av frågeställningar som detta förslag ger upphov till. En del av frågorna besvaras naturligtvis i betänkandet, men inte helt sällan med rena antaganden.

I propositionen står följande angående fördelarna med att låta barn till illegala ha rätt till skolgång: ”Att barnen går i skolan innebär dessutom att de får en kontinuerlig kontakt med vuxna personer utanför den egna familjen, som har möjlighet att upptäcka om barnen far illa och i så fall gripa in och vidta nödvändiga åtgärder.”

Det är naturligtvis jättebra, men det är väldigt lätt att glömma bort det dilemma som skolpersonalen utsätts för. Ringer de polis och meddelar myndigheter och påtalar sina misstankar riskerar kanske barnet och familjen att utvisas. Konsekvensen av detta blir någon form av moment 22. Det riskerar att leda till att bedömningar kanske görs annorlunda än om det var ett barn som har legal rätt att vistas i landet. Man kanske i någon mening lägger ribban lite högre, vilket i sin tur leder till ökat lidande för barnet. Vi hinner inte agera i tid. Detta är en farhåga som har tagits upp tidigare.

Jag tycker att det är bra att dessa barn får kontinuerlig kontakt med vuxna utanför den egna familjen, jag tycker verkligen det. Men vi får inte

heller glömma bort att dessa barn får rätt till skolgång, men de kommer inte att omfattas av skolplikten. Jag tänker fortsätta på temat antagande, så jag antar att det är just de barn som vi verkligen behöver hjälpa som inte kommer att komma till skolan.

Herr talman! Som jag sade tidigare besvaras många av frågorna med antaganden och ganska så svävande svar, till exempel när det gäller vår fråga om de migrationspolitiska och ekonomiska effekterna. När jag började titta lite närmre på källhänvisningar och utredningar som ligger till grund för betänkandet insåg jag att allting spricker som troll i solsken. I utbildningsutskottets betänkande står det:

”I motionen nämns migrationspolitiska och ekonomiska effekter av förslagen i propositionen. Utbildningsutskottet finner ingen anledning att ifrågasätta regeringens bedömning att förslagen i propositionen får små eller inga konsekvenser för det antal personer som vistas i landet utan tillstånd. De två utredningar (SOU 2007:34, SOU 2010:5) som ligger till grund för propositionen har kommit fram till att det inte finns något säkerställt samband mellan en ökad rätt att ta del av sociala förmåner och antalet personer som vistas i landet utan tillstånd.”

Utskottet lutar sig således mot regeringen som hänvisar till två tidigare utredningar. Och det är i sak ingenting konstigt, men som den nya ledamot jag är i utskottet blev jag lite nyfiken på vad dessa utredningar verkligen kommit fram till och vad de säger, så jag grävde lite vidare. Mycket riktigt står det att det inte finns någon undersökning eller något säkerställt underlag som visar att det finns ett samband. Med det borde då saken vara klar. Men för mig som är lite vetgirig öppnar det för frågan varför det inte finns något säkerställt material. Är det så att man kanske inte vet huruvida det får några konsekvenser eller inte? Då fortsätter jag att anta att så är fallet. Man vet egentligen inte vilka konsekvenser detta kommer att få. Jag har full förståelse för att det är svårt, om inte på gränsen till omöjligt att säkerställa sambanden. Men då är frågan: Varför skönmåla och vilseleda och inte bara skriva att i dagsläget går det inte att räkna ut det.

Jag läser vidare i texten som utredningen hänvisar till och hittar ett citat som bekräftar mitt antagande. Där står stå här: ”Avsaknaden av statistiska uppgifter om målgruppens storlek och åldersstruktur har inte möjliggjort några exakta beräkningar av de kostnadsmässiga konsekvenserna av förslagen. Av denna anledning får de uppgifter som anges och används av utredningen närmast ses som grova uppskattningar.”

Då kan man ställa sig frågan om det bara är jag som tycker att det är aningen oansvarigt att hänvisa till saker som egentligen är helt utan grund. Två minus blir inte ett plus i politiken, och att vara dubbelt så moralisk är inte att vara dubbelt så bra utan snarare tvärtom.

Herr talman! Det blir många citat i dag, och jag slänger på ett till: ”I Sverige tillämpas reglerad invandring. Det innebär att personer som lever och arbetar i landet ska ha tillstånd för att göra detta. Om en person får ett avvisnings- eller utvisningsbeslut är det också viktigt att detta beslut faktiskt verkställs. Att uppehålla sig i Sverige utan föreskrivet tillstånd är i vissa fall straffbart enligt 20 kap. utlänningslagen.” Och så långt är allting bra. ”Att barnet eller barnets föräldrar i vissa fall kan göra sig skyldiga till brott genom att vistas i landet utan tillstånd bör dock, med hänsyn till de påtagliga fördelar rätt till utbildning medför för de berörda

barnen, inte hindra att barnen ges en sådan rätt.” Ni hör själva hur det låter. Det kan vara brottsligt, och det kan vara straffbart, men fördelarna är så många.

På vilka andra områden ska vi då tillämpa detta synsätt? I vilka andra situationer ska vi i stället för att upprätthålla lag och ordning se genom fingrarna på detta sätt? Enligt min mening är lag och ordning till för att följas, och det är just därför som jag har invändningar mot detta förslag. För mig är det helt orimligt att vi har en myndighet vars uppgift är att utvisa personer som befinner sig i landet illegalt samtidigt som vi har politiker som säger att barn till illegala ska ha rätt till skolgång.

Det är ganska uppenbart att olika lagar står i konflikt med varandra. Kartan stämmer helt enkelt inte överens med verkligheten. Vi har således en myndighet som ska besluta om familjen har rätt att stanna eller inte. Vi har en annan myndighet som ska se till att de lämnar landet. Och vi har en tredje myndighet, eller i varje fall politiker, som säger att om du väljer att bryta mot vår lag ger vi åtminstone ditt barn rätt att gå i skolan, och då räknas du per automatik som bosatt i landet.

Jag menar att det vore ärligare att i stället säga att man inte längre vill tillämpa reglerad invandring utan öppna gränserna helt och låta alla ta del av den välfärd som våra förfäder har byggt upp, för det är i någon mening dit vi ändå är på väg.

Anf. 148 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! I Sverige finns människor som lever gömda och utan papper. De kallas papperslösa, vilket betyder att de saknar formell rätt att vistas i landet men att de likafullt är här. Utan tillgång till de vanliga strukturerna för sjukvård, skola och arbete är denna grupp helt ställd vid sidan av det skyddsnät som de flesta av oss tar för givet. Papperslösa lever i ett slags skuggvärld utan trygghet och säkerhet. De tvingas arbeta svart för att överleva och bygga nätverk med sina landsmän och andra papperslösa eftersom de inte har tillgång till samhällets ordinarie strukturer.

Ofta talas det från myndigheters sida om att dessa människor är ”illegala”, vilket ger sken av att det rör sig om brottslingar och bedragare. Det är helt felaktigt. Ingen människa är illegal.

Regeringen har också gett sitt tydliga besked till dem som lever papperslösa i Sverige: ”Ni har er själva att skylla för er situation och borde omgående åka härifrån, för ni har inget att frukta vid hemresa.” Men regeringen blundar för att många av dem som lever gömda aldrig prövats i den mer rättssäkra asylprocess som har införts sedan Utlänningsnämnden lades ned och överprövningen av asylärenden sköts i vanliga domstolar. Många har rotat sig i Sverige efter många års vistelse.

Den flyktingpolitik som förs i Sverige i dag skapar orättvisor och villkor som ingen människa ska behöva leva med. Så länge dessa orättvisor består kommer människor som får avvisningsbeslut inte att kunna resa tillbaka till sina hemländer. Då förvisas man till ett liv som gömd och papperslös i Sverige utan alla sociala trygghetssystem, bortom allt det som vi som bor här sedan tidigare tar som självklara delar av vår välfärd. Man har ingen rätt till sjukvård eller till skola för sina barn, och man saknar rättigheter på arbetsmarknaden.

Prot. 2012/13:101
2 maj

*Utbildning för barn
som vistas i landet
utan tillstånd*

Vänsterpartiet kämpar för de papperslösas rättigheter. För oss är det självklart att de mänskliga rättigheterna gäller för alla. Vi har därför under många år kämpat för att också papperslösa ska få rätt till vård och barnen rätt att gå i skolan.

Enligt barnkonventionen ska staten ge varje barn som befinner sig i landet tillgång till utbildning. Det innebär att även barn som lever gömda ska ha den rätten. I dag avgörs skolgången för dessa barn från fall till fall och av hur mycket solidaritet det finns vid varje enskild skola. FN:s kommitté för barnets rättigheter har kritiserat Sverige för de här förhållandena.

Man bör komma ihåg att oavsett vad man anser om föräldrars skäl att hålla sig och sina barn gömda måste barnen tillförsäkras så goda uppväxtvillkor som möjligt, och att vistas i skolan några timmar om dagen med struktur och kamrater kan bli en livlina för dessa barn. Vänsterpartiet anser därför att den rätt till skola som gäller barn till asylsökande också ska gälla barn som lever gömda utan papper. Detta ska gälla från förskola till gymnasiet inklusive särskola.

Herr talman! År 2007 slutfördes den utredning som efter krav från Vänsterpartiet skulle se över vilka regleringar som var nödvändiga för att se till att skolgången ska ske under trygga former. Dess värre innebar utredningens förslag inga som helst förbättringar när det gäller sekretessfrågan, vilken var själva orsaken till att frågan över huvud taget behövde utredas. Utredningens förslag innebär att polisen ska ha rätt att gå in i skolan och hämta barn för att verkställa avvisning. Därigenom bidrar utredningen enbart med att göra en tydlig markering att förskolan och skolan inte ska vara några frizoner för barn till papperslösa.

Fram till nu har barnens rätt till skola legat i händerna på enskilda skolledares välvilja och solidaritet. Det är välkommet att regeringen nu äntligen fått tummen ur för att barn som vistas här utan tillstånd också ska ha rätt till utbildning. Rätten till utbildning kan dock endast förverkligas fullt ut om barnen och deras familjer känner att det är tryggt att delta i verksamheten. Till skillnad från utskottsmajoriteten ser vi en risk för att de berörda barnen och deras föräldrar inte kommer att våga utnyttja rätten till utbildning på grund av rädsla för polisingripande.

Nuvarande reglering och praxis på området är inte tillräcklig för att de berörda barnen ska kunna känna sig trygga i skolan. Därför vill vi se en ändring i polislagen så att polisen inte ska få eftersöka de här barnen på väg till eller från eller i skolan eller förskolan. Först då kan även barn till papperslösa få utbildning på samma villkor som alla andra barn.

Vidare anser vi att även barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd som vistas i landet kortare tid än ett år ska ha rätt till utbildning. Det finns inget behov av ytterligare analys av den här frågan. Alla barn i landet ska också omfattas av rätten till pedagogisk verksamhet i förskola, fritidshem och öppen förskola.

Herr talman! Jag vill passa på att ställa en fråga till Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Ni har båda kritiserat jakten på papperslösa under våren. Ändå ställer sig inget av dessa partier bakom Vänsterpartiets krav på att barn inte ska kunna hämtas av polis i skolan. Varför? Menar Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte allvar med sin kritik av jakten på papperslösa?

Därmed vill jag yrka bifall till reservation 2.

Herr talman! Enligt mitt sätt att se det finns det tre sätt att ta sig an den här propositionen. Det handlar om tre olika synsätt när det gäller att angripa problemet. Det ska jag strax återkomma till, men jag vill först läsa upp några tankvärda rader från en bok, en internationell bestseller:

”Pappa, jag kan väl få gå i skolan”, hade han frågat vid sju års ålder, när de bodde i Italien. Marco älskade sin pappa, men även på den punkten hade fadern varit för vek. Han hade sagt att eftersom Marcos farbror Zola krävde att barnen gick på gatan fick det bli så. Zola var nämligen klanens obestridde och tyranniske ledare.

Men Marco ville lära sig saker, och då nästan alla Umbriens byar hade en liten skola stod han ofta utanför och sög i sig som en svamp. Så när morgonsolen börjat värma ställde han sig tätt intill ett av den lokala skolans fönster i en timmes tid, intensivt lyssnande med örat mot rutan, innan han traskade vidare för att skrapa ihop dagens förtjänst.

Ibland hände det att en lärare kom ut för att bjuda in honom, men då stack Marco och kom aldrig tillbaka. Om han hade tackat ja skulle han ha blivit slagen gul och blå där hemma. I det hänseendet var det en fördel att de hela tiden flyttade runt och att skolorna och dess lärare hela tiden byttes ut.”

En lärare lyckades få tag i honom och överlämnade en smärtingkasse med 15 böcker.

”Så tillbringade han alla kvällar och dagar när de vuxna hade annat för sig än att hålla barnen under uppsyn. Efter två år hade han lärt sig räkna och läsa på både italienska och engelska, och som en konsekvens av detta vände han sin nyfikenhet mot allt det i världen som han ännu inte lärt sig eller förstått.

Under de tre år som de nu bott i Danmark var han den ende i gruppen som lärt sig tala språket i det närmaste flytande. Av den enkla anledningen att han var den ende som varit tillräckligt vetgirig.

Alla sparvarna i flocken visste att om Marco inte syntes till satt han förmodligen djupt försjunken i en bok någonstans.”

Detta är från en trevlig internationell bestseller som jag kan avslöja sedan.

Det här, herr talman, är visserligen fiction, men det kan gälla vilket utsatt barn som helst i världen.

Vilket ansvar har vi som vuxna att hjälpa utsatta barn som själva inte kan påverka sin situation?

Som jag nämnde finns det tre sätt att förhålla sig till propositionen.

1. Man kan se problemen framför lösningen. Man kan vara principfast, låta lag gå före rätt och som lagklok avvisa ett förslag som detta. Det gör man om huvudet är skilt från hjärtat.
2. Man kan gå Sverigedemokraternas väg, välja intoleransens väg, den hårda vägen och se bort från det verkliga problemet. Man kan givetvis gömma sig bakom dem som hävdar principfastheten, under punkt 1.
3. Man kan också välja en annan väg. Politik handlar ju om att välja och att vilja. Politik är det möjligas konst. Vi kan nämligen välja att se det ur barnens perspektiv. Vi kan välja medmänsklighet och humanism.

Jag kan tillstå att förslaget inte är helt problemfritt. Ärlighet och klar-synthet vinner över den struts som stoppar huvudet i sanden. Rättssam-hällets princip att utvisningsbeslut ska följas står mot vår moraliska och humana övertygelse om att barn som hålls gömda av sina föräldrar och som inte kan påverka sin situation eller rättsstatus ska ha möjlighet, likt Marco i boken, att få en skolgång och utbildning.

För mig är detta ett väldigt enkelt val. Jag väljer barnens perspektiv.

Kära riksdagsledamöter, herr talman och kolleger! Tänk om vi hade befunnit oss i en helt annan situation, maktlösa, tystade, kanske förföljda och utan framtidshopp i ett land präglad av inbördeskrig eller andra oro-ligheter. Tänk om vi då hade lyckats fly med de sista besparingarna och kanske betalat någon för flykten och om vi sedan hade mötts av ett beslut om avvisning.

Jag tror, med all respekt, att de flesta av oss skulle fundera både en och två gånger över hur vi skulle handla, med två små barn och vår vilja att ge dem en bättre start i livet. Det är värt att fundera över en stund.

Det finns två frågetecken. Ska polisen börja jaga barn i skolan? Nej, det gör man inte i dag, och det står uttryckligen i anvisningarna att man inte ska söka upp ungdomar i skolan, enbart i undantagsfall när annan brottslighet är inblandad.

Det finns dessutom förslag om att författningen ska revideras och skärpas så att den blir ännu tydligare i detta avseende.

Kommer då alla att söka sig hit och söka asyl och sedan gömma sig om de får ett negativt besked? Självklart är det inte så. Vi ska inte under-skatta problemen att ta sig hit, att bryta upp, samla ihop pengar och kämpa i 300 eller 800 mil. Så lätt är det inte.

Herr talman! Likt många andra länder i Europa anpassar vi oss nu till den verklighet som vi har 2013. Jag är mycket glad för det samarbete som regeringen har med Miljöpartiet i de här frågorna och också för att vi nu för in en del av FN:s barnkonvention i svensk lag.

Jag är glad över att vi i Sverige väljer en väg som innebär öppenhet och tolerans och ser till utsatta barns bästa.

Jag yrkar avslag på reservationerna och ett högljutt och varmt bifall till propositionen.

(Applåder)

Anf. 150 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betän-kandet.

Inget barn ska behöva gömma sig när andra leker på skolgården. Alla barn ska ha rätt att vara barn. Det är självklarheter som tyvärr är långt ifrån självklara i dag.

Jag har fått möjligheten att träffa många människor som av olika an-ledningar lever gömda i Sverige. Det är inte en typ av människor. De har alla olika historier och olika anledningar till att de håller sig undan myn-digheterna.

Det som de har gemensamt är att de tvingats välja den otroligt utsatta situation som det innebär att vara papperslös framför att återvända till sitt hemland. Det innebär ofta en mycket tung vardag, rädsla för utvisning, sjukdomar i familjen eller social isolering. Det kan vara några av de problem som de tampas med.

För barnen i de här familjerna innebär rätten att få gå i skola en möjlighet till normalitet, en känsla av stabilitet och rutin i en annars otrygg tillvaro.

Trots en oviss framtid får de en möjlighet att leka med kompisar och lära sig nya saker. Det är en liten ljusglimt i ett stort mörker. Det är något som garanterat kommer att vara viktigt för hela deras fortsatta liv.

Som en följd av det migrationspolitiska samarbetet mellan Miljöpartiet och regeringen föreslås nu att skollagen ändras så att barn som vistas i landet utan tillstånd ska ges i huvudsak samma rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola som de barn som är bosatta i landet.

Det beräknas finnas ungefär 3 000 papperslösa barn i Sverige, och för att dessa ska få rätt till skolgång på samma villkor som andra ändras nu lagen. Tidigare har varje enskild rektor fattat beslut om huruvida papperslösa ska kunna gå i skolan. Skolan har dock inte fått någon ersättning för detta, och paradoxalt nog har skolor och socialtjänst samtidigt varit skyldiga att underrätta polisen om barn utan tillstånd går i skola där.

Rätten till skolgång spelar en väsentlig roll för dessa barns hälsa och utveckling. De får bättre förutsättningar att utvecklas fysiskt, psykiskt och socialt, och de får kontinuerlig kontakt med vuxna utanför den egna familjen.

För att detta ska fungera är det oerhört viktigt att papperslösa barn känner sig trygga att gå i skolan. Både socialförsäkringsutskottet och justitieutskottet påpekar detta till utbildningsutskottet i sina yttranden. Att föräldrarna väljer att hålla sig gömda får inte vara ett hinder för barns utveckling. Särskild hänsyn ska alltid tas till barns bästa. Skolan ska i så stor utsträckning som möjligt vara en fredad plats där myndigheterna inte eftersöker personer som har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut.

Det finns dock inget formellt förbud för poliser att gå in i skolan och eftersöka papperslösa. Det finns inga frizoner i Sverige. Däremot sker det i praktiken inga ingripanden i skolor i dagsläget. Polisens möjligheter att ingripa i skolor är redan i dag starkt begränsade, framför allt på grund av de grundläggande principerna om proportionalitet och hänsyn. Dessutom kommer Rikspolisstyrelsen inom kort att presentera nya föreskrifter och allmänna råd för polisens arbete med verkställigheter där de med stor sannolikhet kommer att avråda polisen från att ingripa i skolor.

För att barn som vistas i landet utan tillstånd och deras föräldrar i praktiken ska våga utnyttja rätten till utbildning behöver de känna sig trygga med att polisen inte kommer att ingripa mot barnen. Polisens arbete får därför inte hindra barnens rätt och tillgång till utbildning.

För att säkra barns rätt till skolgång och trygghet att kunna tillgoda göra sig utbildningen upphävs nu den så kallade underrättelseskyldigheten. I dag är alltså skola och socialtjänst, som tidigare nämnts, skyldiga att informera polisen om papperslösa barn. Men nu kommer skolor och socialtjänst inte längre att vara skyldiga att göra detta.

De nya reglerna som ger papperslösa barn rätt att gå i skola föreslås träda i kraft den 1 juli i år. Samma dag föreslås också papperslösa få kraftigt utökad rätt till hälso- och sjukvård, även detta som en del av det migrationspolitiska samarbetet mellan Miljöpartiet och regeringen. Barn som lever i Sverige utan tillstånd kommer då att erbjudas vård på samma villkor som andra barn som är bosatta här.

Prot. 2012/13:101
2 maj

*Utbildning för barn
som vistas i landet
utan tillstånd*

Papperslösa vuxna kommer att få tillgång till subventionerad vård på samma villkor som asylsökande, det vill säga vård som inte kan anstå. Det är mycket mer omfattande än bara akut vård och innefattar vård och behandlingar av sjukdomar och skador i de fall där även en måttlig fördröjning bedöms kunna medföra allvarliga följder för patienten. Det inkluderar också följdinsatser till sådan vård och psykiatrisk vård. Vård ska dessutom kunna erbjudas i ett tidigt skede när detta kan motverka ett mer allvarligt sjukdomstillstånd från att utvecklas och behov av en mer omfattande behandling i efterhand.

Från Miljöpartiets sida är vi mycket stolta över att vi tillsammans med regeringen har lyckats enas om att utöka rätten till både skolgång och vård för papperslösa. Det innebär viktiga steg framåt i en riktning mot ett mer medmänskligt Sverige.

Jag vill också passa på att rikta ett särskilt tack till alla de människor och organisationer som drivit på för dessa förändringar som ständigt påminner oss om vår skyldighet att leva upp till internationella åtaganden.

(Applåder)

Anf. 151 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Att Moderaterna inte bryr sig om att göra någon förändring i polislagen för att förhindra att man faktiskt kan eftersöka barn i skolan eller på väg till och från skolan förvånar mig inte. Att Miljöpartiet däremot står bakom det förvånar mig, för Miljöpartiet har varit en viktig del i rörelsen för att kämpa för mänskliga rättigheter och för en humanare flyktingpolitik. Därför begärde jag replik på Maria Ferm.

Delvis svarar hon på min fråga. Men det är ändå som hon sade. Det står att "skolan ska i så stor utsträckning som möjligt vara en fredad plats" och man pratar om praxis, att man inte brukar göra det. Men med tanke på hela den debatt vi har haft under våren med REVA där ni också har kritiserat och menat att man ska kunna känna den här tryggheten, varför kan ni då inte ställa er bakom det krav som vi har i Vänsterpartiet, nämligen att faktiskt göra skolan till en frizon så att barnen får en reell möjlighet till den utbildning man nu öppnar upp för? Om man inte känner den tryggheten som förälder kommer man knappast att skicka sina barn till skolan.

Anf. 152 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Jag försökte gå igenom i så stor utsträckning som möjligt vilka förändringar som faktiskt görs, för även om det inte införs någon frizon eller någon ändring i polislagen är det ändå så att man tar bort underrättelseskyldigheten för skola och socialtjänst. Tidigare var man tvungen att meddela polisen om det befann sig barn i skolan som inte hade tillstånd att vistas i landet. Den skyldigheten tas nu bort.

Dessutom är praxis att polisen inte ingriper i skolor i dagsläget. Det finns redan så pass hårda proportionalitetsprinciper och så vidare. Det förbereds också nya föreskrifter och allmänna råd där man kommer att avråda polisen från att ingripa i skolor.

Alla de här sakerna är så klart jätteviktiga för att vi ska känna en trygghet i att barn faktiskt kommer att kunna få tillgodogöra sig sin rätt till utbildning, för precis som Rossana Dinamarca själv sade: Om man

genomför en lagstiftning som sedan inte kommer att användas eftersom barnen inte känner sig trygga i att gå i skolan blir den tandlös.

Därför är det jätteviktigt att vi med de förändringar som genomförs också kan vara säkra på att polisen inte kommer att ingripa i skolor.

Sedan är det också så, och det står även i betänkandet och i propositionen, att om det här skulle visa sig vara ett avgörande hinder för barn att gå i skolan kommer regeringen att vidta ytterligare åtgärder. Det är också någonting som har varit viktigt för oss att säkerställa. Skulle det mot all förmodan bli ett problem och att polisen ingriper i skolor, trots att det inte sker några ingripanden i dag och trots att man kommer att göra ytterligare förtydligande skrivningar i polisens allmänna råd, då kommer ytterligare åtgärder att vidtas av regeringen.

De olika förändringarna gör alltså att vi tycker att det här är en rimlig lagstiftning. Sedan är det så klart också en kompromiss som vi är väldigt glada att vi har förhandlat fram med regeringen. För oss är det otroligt viktigt att barn kommer att känna sig trygga att gå i skolan. Därför har vi också ett ansvar som politiker att inte låta dem eller allmänheten tro att polisen ingriper i skolor i dag, för så är det faktiskt inte.

Anf. 153 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Tidigare hörde vi en moderat prata med samma argument, att det inte skulle vara troligt att man gjorde detta eller att det inte sker. Men om vi tittar på det som har hänt under vintern och våren har ju inte den rasprofilering som har varit i tunnelbanan handlat om att kolla folk för att de är papperslösa, utan man låtsas som att det handlade om att folk plankade. Man använder andra förevändningar för att kolla upp personer.

Det är det som vi vill säkerställa här, och om detta även är Miljöpartiets vilja förstår jag inte varför man motsätter sig att faktiskt från början föregå den risk som finns för att barn till papperslösa kanske inte tillåts gå i skolan på grund av risken att de kan bli tagna på vägen till eller från skolan eller i skolan.

Anf. 154 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Som jag tidigare sade finns det redan starkt reglerat i praxis att polisen i dag i princip inte ingriper i skolor. Det kommer även att förtydligas i allmänna råd framöver, och jag tycker att det är jätteviktigt att man gör en tydlig skrivning som säger att polisen inte ska ingripa i skolor.

Skillnaden mot hur inre utlänningskontroller pågår i tunnelbanan eller på andra ställen är att där står det tydligt i polisens föreskrifter att de kan göra så. Där finns alltså den regleringen fast på ett helt annat sätt.

Dessutom är det så att Vänsterpartiet vill föreslå någon typ av ändring i polislagen, men jag tror inte att det är någonting som är förankrat i hela partiet. När vi diskuterade den här lagändringen i justitieutskottet ställde sig inte din kollega i justitieutskottet bakom den förändringen utan ville bara ha några bindande regleringar i föreskrifterna, vilket i princip är det som vi också föreslår eller förväntar oss att Rikspolisstyrelsen kommer att komma tillbaka med till sommaren. Det verkar inte som om vi har särskilt olika vare sig förslag eller för den delen syn på hur det bör gå till.

Det finns faktiskt problem också med frizoner. På många sätt kan de vara bra, men på andra sätt kanske det finns behov för polisen att gå in i skolor, inte för att på något sätt hitta människor som är utan tillstånd men kanske för andra saker. Det kanske sker oroligheter eller brottslighet. Då finns det sådana svårigheter. På detta sätt säkerställer vi att barn kan känna sig trygga att gå i skolan om de är papperslösa, att de kan tillgodogöra sig utbildningen och inte behöver vara oroliga för att polisen ska ingripa i skolor på grund av att någon utan tillstånd vistas där. Vi säkerställer faktiskt att alla barn får rätt till utbildning, oavsett om de har sina papper i ordning eller inte.

Anf. 155 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! I dag debatterar vi äntligen ett av Folkpartiet mycket efterlängtat betänkande, laglig rätt till skolgång för alla barn i Sverige, oavsett skälet till att de befinner sig här, om de har fötts här eller är här av bara ohejdad vana, om det är med papper eller om det är utan papper, om det är under asylprocessen eller utanför. Alla barn har rätt till utbildning.

Regeringen har därför tillsammans med Miljöpartiet – tack Maria Ferm, ett innerligt tack till Miljöpartiet från Folkpartiet – tagit initiativ till att den 1 juli i år ändra skollagen så att barn som vistas i landet utan tillstånd ska ges samma rätt till utbildning som barn bosatta i landet. Det gäller rätten att gå i förskola, grundskola, gymnasium upp till 18 års ålder och motsvarande skolformer som till exempel särskola.

Rätten till utbildning kan av praktiska skäl inte medföra någon skolplikt för de här barnen. Däremot är det viktigt att barnen och deras föräldrar känner till att de har rätten till utbildning. Här kommer kommunernas informationsarbete att spela en viktig roll.

I Sverige tillämpas mycket riktigt reglerad invandring. Men det är ingen hemlighet att Folkpartiet driver på i flera frågor för att vi ska få en mjukare, utvidgad bedömningsgrund för asyl. Till exempel borde barnkonventionen föras in i vår lagstiftning så att den blir bindande. Barnas asylskäl borde uppmärksammas särskilt, och utlänningslagstiftningen borde ses över så att den garanterar att UNHCR:s rekommendationer följs. Till exempel konstaterar UNHCR att Migrationsverket har en med internationella perspektiv sett snäv trovärdighetsbedömning, det vill säga en överdriven tendens att inte bedöma asylsökandes berättelser som trovärdiga.

Att vi nu ger papperslösa barn lagstadgad rätt till skolgång kommer knappast att leda till att antalet personer som vistas illegalt i landet kommer att öka. Det kommer inte att innebära att vi får någon massinvandring. Däremot kan livet bli lite mer normalt för de här barnen.

Livet som gömd är extremt påfrestande, inte minst för ett barn. Otryggheten i att aldrig veta hur morgondagen kommer att se ut, om tillvaron drastiskt kommer att förändras från en dag till en annan tär på en människa, speciellt en liten människa. För de gömda barnens hälsa och utveckling är möjligheten att få gå i skolan därför kanske till och med extra viktig. Skolan blir en fristad där barnen kan möta trygga vuxna, få möjlighet att vara en del av samhället och under en kortare stund släppa oron över morgondagen. Att barnet ges utbildning ger också betydligt bättre livschanser, oavsett om barnet sedan stannar i Sverige eller ej.

En ändring i utlänningslagen genomförs mycket riktigt samtidigt så att skolorna inte längre har skyldighet att göra en anmälan till polisen. Skolan ska i så stor utsträckning som möjligt vara en fredad plats. För att barn som vistas i landet utan tillstånd och deras föräldrar i praktiken ska våga utnyttja rätten till utbildning behöver de känna sig trygga med att polisen inte kommer att ingripa och hämta barnen i skolan.

Till betänkandet har fogats två reservationer av två diametralt motsatta skäl. Jag kan mycket väl sympatisera med Vänsterpartiets oro för hur vi kan garantera att polisens arbete med verkställigheter av avvsningsbeslut inte inskränker barnens trygghet och rätt till skolgång. Det stämmer att det inte finns något som formellt hindrar polisen från att hämta barn som ska utvisas, men samtidigt ska en polis ingripa på ett sätt som är försvarligt, i proportion och med barnens bästa för ögonen. Praxis visar också att vi inte tidigare har agerat på fel sätt, och vi kommer inte heller att göra det i fortsättningen.

Regeringen har också extremt tydligt uttryckt att man kommer att bevaka polisens fortsatta arbete. Vi är så gott som en enig riksdag, skulle jag kunna tänka mig, som också kommer att bevaka att polisens arbete sker med de intentioner som vi har.

I många fall är det faktiskt så redan i dag att barnen får undervisning, tack vare enskilda rektors och lärares initiativ. Men denna rättighet måste lagstadgas. Vi tycker inte att det är rätt att den här typen av stora moraliska beslut läggs i knäet på rektorer och lärare. Vi måste ta vårt ansvar som politiker. Vi är folkvalda för detta.

Hur många barn det handlar om vet naturligtvis ingen med bestämdhet, men vi uppskattar att det är 3 000 barn. Kommunerna kommer nu också att kompenseras med öronmärkt statsbidrag.

3 000 barn kan låta mycket. Egentligen är det en droppe i havet. Det är hög tid att papperslösa barn får rätt att gå till skolan. Det borde vara en självklarhet i ett land som vill stå upp för medmännisklighet, solidaritet, frihet och alla människors lika värde. Vi måste vara ett mer mänskligt samhälle där barnens rättigheter tas på allvar, inte bara på papperet utan i verkligheten. Att säkerställa gömdas och papperslösas barns rätt till skolgång är ett steg i rätt riktning.

Med det, herr talman, vill jag yrka avslag på motionerna med den motivering jag angav och bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 156 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! När man deltar i den här debatten är det lätt att hålla med om mycket av det som har sagts. Detta gäller givetvis främst Michael Svensson från Moderaterna, Maria Ferm från Miljöpartiet och Tina Acketoft från Folkpartiet. Jag misstänker på goda grunder att jag också i väldigt mycket, kanske till och med allt, kommer att hålla med om allt som sägs av Annika Eclund från Kristdemokraterna. Detta beror givetvis på att det vi allihop här säger har sin grund i den migrationsöverenskommelse som har gällt den här mandatperioden.

Tina Acketoft tackade Maria Ferm från talarstolen. Jag skulle vilja tacka samtliga partier som är med i denna överenskommelse för att den i ett osäkert och ömtåligt läge garanterar en öppen, bred och stabil migrationspolitik.

Michael Svensson nämnde tre spår och tre möjliga utgångspunkter för hur man tacklar en sådan här fråga. Jag håller mig till ett enda argument. Det är följande: Det är inte barnen i en familj som har tagit beslutet att lämna hemstaden eller födelselandet för att fly till ett nytt land. Det är inte sällan ett beslut som har tagits på grund av barnen, för att skapa ett bättre liv för nästa generation. Men ingen kan belasta barnen för detta.

Det är inte heller barnen som har startat kriget, orsakat svälten, ägnat sig åt politisk förföljelse eller vilken anledningen nu kan vara till att barnets föräldrar en gång tog beslutet att lämna hus och hem bakom sig.

Det är ju inte heller barnen som fattar beslutet att stanna i det nya landet, trots att detta nya lands myndigheter har avslagit ansökan om uppehållstillstånd. Därför är det orimligt att det är barnen som betalar priset för detta.

Till stor del är dock detta ett faktum vi inte kommer att komma ifrån. Barn traumatiseras varje dag av att befinna sig på flykt, av stress och övergrepp och av att befinna sig i en osäker situation i ett nytt och okänt land.

Det beslut vi förhoppningsvis kommer att fatta efter den här debatten är ett beslut som i alla fall delvis tar bort en sten från den börda det innebär att vara ett barn på flykt och sedermera ett barn utan papper, utan uppehållstillstånd. Utifrån de reservationer som finns och det de representanter som har argumenterat för detta har sagt vill jag återge några ord.

Carina Herrstedt från Sverigedemokraterna säger att det är svårt att veta konsekvenserna av beslutet. Jag tycker att det är enkelt att veta vilka konsekvenser beslutet får. Nu är det ett antal barn som kommer att få ta del av den mänskliga rättigheten utbildning. Vi vet inte riktigt hur många de är, men de är fler – och det är bra.

Carina Herrstedt anklagar också regeringspartierna för att se genom fingrarna. Hon syftar då på att upprätthålla avvísingsbeslut. Jag skulle vilja säga att det är tvärtom. Det är precis vad vi inte gör. Vi ser inte genom fingrarna i fråga om den mänskliga rättighet som utbildning utgör för ett antal barn som hittills varit förvägrade denna.

Låt oss gå över till Vänsterpartiets reservation och åsikter i frågan. Vi kan vara överens om – det har den här debatten gjort klart – att ingen här vill att polis går in i en skolmiljö annat än om det är absolut nödvändigt. Det sker hemska brott även i skolan. Givetvis ska polis ibland kunna agera även i den miljön. Men ingen vill att barn ska gå till skolan och vara rädda för att polisen ska ta dem därifrån. Det sker inte i dag, och det ska inte ske framöver. Det kommer till och med att bli mindre risk för att så ska ske, från noll-komma-någonting till ännu mindre noll-komma-någonting.

Här måste vi också respektera den roll vi har som opinionsbildare och ledare när vi står i denna talarstol. Folk i regel tenderar att tro på det som sägs här i talarstolen – ofta på goda grunder. Men det är inte bra om vi står här i talarstolen och tycker att polisen ska hålla sig borta från skolan så pass mycket att vi tecknar bilden att det blir konsekvenserna av beslutet, det vill säga att det kommer att komma en massa poliser och hämta barn från skolan. Det blir helt kontraproduktivt. Vi kan inte fatta ett beslut som ska göra så att en mängd barn kan få ta del av den mänskliga rättighet som utbildning är, och sedan fattar vi beslutet på ett sådant sätt

att fler än någonsin är rädda för att inte få ta del av samma mänskliga rättighet som utbildning är. Då hoppar vi i galen tunna, även om jag givetvis kan hålla med om och tycka att den grundläggande inställningen i Vänsterpartiets reservation är riktig, det vill säga att ett barn inte ska gå till skolan och vara rädd för att bli upplockad av en polis.

De här frågorna har bäring på stora och svåra förhållanden, beslut och politikområden. Det är fråga om migrationspolitik: Vilka får stanna i landet, och vilka får det inte? Hur ser vi till att besluten genomförs och efterlevs för dem som får ett beslut om att de inte får stanna.

Riksdagsledamöter får många mejl. Jag tror att vi alla har fått ta del av historier via mejl, telefonsamtal och kontakter ansikte mot ansikte. Det kan vara mycket jobbiga och tragiska människöden där det finns ett avvisningsbeslut i problembilden.

Vi ska ha respekt för dessa frågor. Det här är inte lätt. Själv har jag satt mitt namn på ett dokument som föreslog fri invandring. Efter en partiintern process som utan överord kan beskrivas som frisk blev det till slut ett idéprogram där man bytte till formuleringen fri rörlighet i världen. Jag vet att det finns fler partier i kammaren med liknande formuleringar. Miljöpartiet och Moderaterna är två av dem. Det finns kanske till och med fler. Det är för Centerpartiet den grundläggande inställningen och ledstjärnan för vår politik på området. Sverige ska steg för steg bli ännu öppnare. Det här är ett av de stegen.

Andra partier har helt andra inställningar. Vissa vill stänga gränserna helt, och vissa tycker att gränserna inte ska vara öppna för vissa former av invandring, arbetskraftsinvandring och så vidare. Även om jag inte på något sätt kan hålla med om detta får man ändå respektera att olika människor kommer fram till olika slutsatser.

Men denna fråga är så enkel. Det är bara att se ett av dessa barn framför sig. Ett barn är sju år, är i vissa fall till och med född i Sverige och har aldrig upplevt något annat än Sverige, och sedan finns frågan om denna människa ska få ta del av den mänskliga rättighet som utbildning utgör. Ja eller nej? Det är fråga om ett enkelt knapptryck i ett annars svårt politikområde. Därför är det för mig självklart, utifrån mitt enda argument som jag har utgått från i debatten, att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 157 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! I en lägenhet med neddragna gardiner i Malmö sitter sjuårige Namir och tittar på sin gulfisk. När han blir stor vill han flyga. Han önskar bli pilot.

Mamma, kan du inte le lite ibland, säger fyraåriga Hidi. Flickan har levt gömd i snart fyra månader tillsammans med sin storebror Namir, sju år, och mamma och pappa.

Det är fördragna gardiner, två madrasser på golvet och syrefattigt, som tyder på att fönstren inte öppnas så ofta.

Fjorton månader är vad som återstår innan familjen kan sluta gömma sig, lämna in en asylansökan och få sitt ärende omprövat. Till dess är det ingen lek på gården, inga ljud som kan dra till sig grannarnas uppmärksamhet och inte bjuda hem kompisar.

Vid spisen i en liten kokvrå bredvid rummet står mamma Gifa och lagar mat åt barnen. Det blir omelett med råstekta potatisar. Vad ska hända med barnen? undrar Gifa som känner sig utmattad. Dottern och sonen måste hon ta hand om, men hon orkar inte umgås med dem.

Herr talman! I Sverige lever över 2 000 papperslösa barn utanför samhället och vårt välfärdssystem. Många av de papperslösa barnen har sökt asyl men fått avslag, samtidigt som föräldrarna ser det som en omöjlighet att resa tillbaka till landet som de lämnat. Andra barn har aldrig sökt asyl utan har kommit till Sverige utan tillstånd. Barnen och deras familjer gömmer sig därför i Sverige. Familjerna kan ha upplevt krig och väpnade konflikter eller utsatts för förföljelse och tortyr.

Oavsett bakgrund är livet som gömd mycket tärande. Det gäller speciellt barnen. Det är otryggt att aldrig veta hur morgondagen kommer att utvecklas eller hur tillvaron kan förändras från en dag till en annan. Det finns tecken på att många av de papperslösa barnen lider av psykiska problem.

Sverige har tillsammans med ett fåtal andra EU-länder – Bulgarien, Ungern, Lettland och Litauen – inte beviljat alla barn rätten till utbildning. För detta har Sverige vid flera tillfällen fått kritik av FN:s barnrättskommitté. Barnombudsmannen har också lyft upp frågan till regeringen.

Herr talman! Att få gå i skolan är en mänsklig rättighet. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning. Konventionen slår fast att inget barn får diskrimineras. Att föräldrarna väljer att hålla sig gömda får inte vara ett hinder för barns utveckling. Det har vi också hört Centerpartiet tala om här. Barnets bästa ska alltid komma i första rummet, och skolan ska vara en fredad plats för barnet att vistas på.

För de gömda barnens hälsa och utveckling är möjligheten att få gå i skolan mycket viktig. I skolan finns förutsägbarhet och rutiner, vilket har betydelse för ett barns hälsa då livet för övrigt präglas av rädsla och osäkerhet. Skolan blir en fristad där barnet kan möta trygga vuxna och få möjlighet att vara en del av samhället och under en kortare stund släppa oron över morgondagen. Att barnet ges utbildning ger också bättre livschanser, oavsett om barnet stannar i Sverige eller tvingas lämna landet.

Skolan borde också i så stor utsträckning som möjligt vara en fredad plats som myndigheterna inte använder för att eftersöka gömda och papperslösa flyktingar. Skolan måste få vara en trygg plats för barnen som är där. Ingen, vare sig de barn som är gömda eller deras skolkamrater, ska behöva känna oro i skolan för sig själv eller sina vänner.

Herr talman! Gömda och papperslösa barns rätt till skola borde länge ha varit en självklarhet i ett land som vill stå upp för medmänsklighet, solidaritet, frihet och alla människors lika värde. Vi måste skapa ett mer mänskligt samhälle där barnets rättigheter tas på allvar. Att säkerställa gömda och papperslösa barns rätt till skolgång är ett steg i den riktningen.

Jag yrkar härmed avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 158 CECILIA DALMAN EEK (S):

Herr talman! Barn väljer inte att bli migranter. Barn väljer inte att leva sitt liv som gömda. Barn är barn, och de har rätt till skola. Men de barn vi talar om i dag har hittills inte fått gå i skolan över huvud taget. Ändå är det en mänsklig rättighet för alla barn att få skaffa sig en grundläggande utbildning.

Under lång tid är det många socialdemokrater som har arbetat för att lyfta upp barns mänskliga rättigheter i olika politiska sammanhang, i välfärden och i andra verksamheter här i Sverige. Därför är vi många som i dag är glada över att vi äntligen har kommit så här långt och kan ta detta viktiga steg.

Sverige är anslutet till FN:s barnkonvention. Det innebär att särskild hänsyn alltid ska tas till barnets bästa. I betänkandet konstaterar utskottet att möjligheten att gå i skolan är en viktig faktor för barns utveckling. Det betyder att barns skolgång ska vara trygg och fredad. Det vill vi socialdemokrater vara tydliga med. Det har vi också sagt i vårt särskilda yttrande.

När nu denna förändring genomförs finns det bara en grupp barn kvar som ännu är undantagna från rätten att gå i skolan. Det gäller de barn som vistas i Sverige på tidsbegränsade uppehållstillstånd upp till ett år. Regeringen har aviserat att man ska återkomma med ett förslag på hur också barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd ska kunna gå i skolan. Det är bra, och vi socialdemokrater vill understryka vikten av att regeringen inte drar detta i långbänk.

Herr talman! I Sverige ska det vara en självklar rättighet för alla barn att gå i skolan.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och hänvisar i övrigt till vårt särskilda yttrande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

Prot. 2012/13:101
2 maj

*Utbildning för barn
som vistas i landet
utan tillstånd*

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

EU-dokument

KOM(2013) 173 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens organ för samarbete och fortbildning inom brottsbekämpning (Europol) om upphävande av beslut 2009/371/RIF och 2005/681/RIF

KOM(2013) 236 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare

20 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 2 maj

2012/13:399 Bevakning ombord på svenska fartyg

av *Annika Lillemets* (MP)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:400 Arbetslösheten i Sverige

av *Monica Green* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:401 Matchningsproblem och otillräckliga drivkrafter

av *Monica Green* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:402 Tröskeeffekter och förnybar energi

av *Kent Persson* (V)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 30 april

2012/13:479 Utmättningsbeslut före skattedom

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:480 Mänskliga rättigheter i Kambodja

av *Valter Mutt* (MP)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2012/13:481 Bokbussar

av *Hans Olsson* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2012/13:482 Tillgång till biblioteksservice på landsbygden

av *Hans Olsson* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:483 De kidnappade biskoparna i Syrien

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 2 maj

2012/13:484 Yttrandefrihet för asylsökande

av *Bodil Ceballos* (MP)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2012/13:485 Förlustavdrag vid handel med skulder

av *Christina Oskarsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:486 Organiserad brottslighet som ett hot mot demokratin

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Prot. 2012/13:101

2 maj

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 30 april

2012/13:439 Åtgärder mot hälsovådlig luft i Stockholm

av *Helena Leander* (MP)

till miljöminister Lena Ek (C)

2012/13:441 Kontantförbud vid handel med metallskrot

av *Hans Olsson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:443 Fungerande handelssystem för utsläppsrätter inom EU

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

den 2 maj

2012/13:454 Sedelinlösen och Finansinspektionens kontrollverksamhet

av *Leif Jakobsson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2012/13:455 Sekretessproblemet inom Skatteverket

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:456 Unik rätt att undvika skatt

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2012/13:457 Åtgärdsprogram mot hälsovådlig luft

av *Helena Leander* (MP)

till miljöminister Lena Ek (C)

2012/13:458 Personer som faller mellan stolarna i trygghetssystemen

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:459 Utbyggnad av bredband i Sollefteå

av *Eva Sonidsson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2012/13:462 Föreningsrätten och det ideella arbetet

av *Peter Johnsson* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2012/13:464 Arbetsmiljö för bemanningsanställda
av *Kent Härstedt* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:465 Reglerna om sjukpenning

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:466 Avdrag för övriga utgifter

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:467 Svensk incidentberedskap

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2012/13:469 Effektivare ingripanden mot giftiga produkter

av *Helena Leander* (MP)

till miljöminister Lena Ek (C)

2012/13:470 Tolkning av begreppet lokal offentlig marknad

av *Tina Ehn* (MP)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:473 Hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker och ämbetsutövare

av *Christer Engelhardt* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

23 § Kammaren åtskildes kl. 20.01.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.56,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.49,

av andre vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 132 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ansökan om ledighet	1
3 § Fastställande av dag för riksmötets start 2013/14.....	1
4 § Anmälan om inkomna faktrapmemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § En ram för havsplanering och integrerad kustförvaltning	2
Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2012/13: MJU20	2
(Beslut fattades under 13 §.).....	2
7 § Övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg.....	2
Socialutskottets betänkande 2012/13: SoU19	2
(Beslut fattades under 13 §.).....	2
8 § Sjöfartsfrågor.....	2
Trafikutskottets betänkande 2012/13: TU12	2
Anf. 1 LARS JOHANSSON (S).....	2
Anf. 2 STINA BERGSTRÖM (MP)	5
Anf. 3 SIV HOLMA (V)	7
Anf. 4 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	9
Anf. 5 LARS JOHANSSON (S) replik	13
Anf. 6 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	13
Anf. 7 LARS JOHANSSON (S) replik	14
Anf. 8 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	14
Anf. 9 LARS TYSKLIND (FP).....	15
Anf. 10 LARS JOHANSSON (S) replik	18
Anf. 11 LARS TYSKLIND (FP) replik	19
Anf. 12 LARS JOHANSSON (S) replik	20
Anf. 13 LARS TYSKLIND (FP) replik	20
Anf. 14 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	21
Anf. 15 LARS TYSKLIND (FP) replik	21
Anf. 16 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	22
Anf. 17 LARS TYSKLIND (FP) replik	22
Anf. 18 ANDERS ÅKESSON (C)	22
Anf. 19 TONY WIKLANDER (SD).....	24
Anf. 20 ANNELIE ENOCHSON (KD).....	25
Anf. 21 EDWARD RIEDL (M)	29
(forts. 10 §).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
9 § Frågestund.....	31
Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN	31
<i>Kontrollen av läkemedelsförsäljningen</i>	<i>31</i>
Anf. 23 LENA HALLENGREN (S).....	31
Anf. 24 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	31
Anf. 25 LENA HALLENGREN (S).....	31

Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	31
<i>Effekten av höjd alkoholskatt.....</i>	32
Anf. 27 ULF BERG (M)	32
Anf. 28 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	32
Anf. 29 ULF BERG (M)	33
Anf. 30 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	33
<i>FRA:s dataintrångssystem.....</i>	33
Anf. 31 MARIA FERM (MP).....	33
Anf. 32 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	34
Anf. 33 MARIA FERM (MP).....	34
Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	34
<i>LSS-omsorgen och LOV</i>	34
Anf. 35 FREDRICK FEDERLEY (C)	34
Anf. 36 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	35
Anf. 37 FREDRICK FEDERLEY (C)	35
Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	35
<i>Hälsö- och sjukvård till papperslösa.....</i>	36
Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD).....	36
Anf. 40 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	36
Anf. 41 MARKUS WIECHEL (SD).....	36
Anf. 42 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	37
<i>Jämställdhetsintegrering</i>	37
Anf. 43 ANNA STEELE (FP).....	37
Anf. 44 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	37
Anf. 45 ANNA STEELE (FP).....	37
Anf. 46 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	37
<i>HVB-verksamheten.....</i>	38
Anf. 47 ROLAND UTBULT (KD).....	38
Anf. 48 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	38
Anf. 49 ROLAND UTBULT (KD).....	38
Anf. 50 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	38
<i>Utförsäkrades behov av försörjningsstöd.....</i>	39
Anf. 51 EVA-LENA JANSSON (S).....	39
Anf. 52 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	39
Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S).....	39
Anf. 54 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	40
<i>Lönediskriminering av kvinnor.....</i>	40
Anf. 55 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	40
Anf. 56 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	40
Anf. 57 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	41
Anf. 58 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	41
<i>Sjukförsäkringen.....</i>	41
Anf. 59 FINN BENGTSSON (M).....	41
Anf. 60 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	42
Anf. 61 FINN BENGTSSON (M).....	42
Anf. 62 Statsrådet ULF KRISTERSSON (M)	42
<i>Personalförsörjningen inom äldreomsorgen.....</i>	43
Anf. 63 BJÖRN VON SYDOW (S).....	43

Anf. 64 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	43	Prot. 2012/13:101
Anf. 65 BJÖRN VON SYDOW (S)	44	2 maj
Anf. 66 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	44	
<i>Bevakning ombord på svenska fartyg</i>	44	
Anf. 67 ANNIKA LILLEMETS (MP)	44	
Anf. 68 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	45	
Anf. 69 ANNIKA LILLEMETS (MP)	45	
Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	45	
<i>Listning till vårdcentraler</i>	46	
Anf. 71 KERSTIN ENGLE (S)	46	
Anf. 72 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	46	
Anf. 73 KERSTIN ENGLE (S)	46	
Anf. 74 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	47	
<i>Skyddet av personuppgifter</i>	47	
Anf. 75 MARIA ABRAHAMSSON (M)	47	
Anf. 76 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	47	
Anf. 77 MARIA ABRAHAMSSON (M)	48	
Anf. 78 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	48	
<i>Mäns våld mot kvinnor och barn</i>	48	
Anf. 79 CARINA OHLSSON (S)	48	
Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	49	
Anf. 81 TREDJE VICE TALMANNEN	49	
10 § (forts. från 8 §) Sjöfartsfrågor (forts. TU12)	49	
Anf. 82 GUNNAR ANDRÉN (FP)	49	
(Beslut fattades under 13 §.)	50	
11 § Litteratur, läsande, bibliotek och språk.....	50	
Kulturutskottets betänkande 2012/13:KrU7	50	
Anf. 83 KERSTIN ENGLE (S)	50	
Anf. 84 TINA EHN (MP)	52	
Anf. 85 MATTIAS KARLSSON (SD)	54	
Anf. 86 BENGT BERG (V)	56	
Anf. 87 PETER JUTTERSTRÖM (M)	58	
Anf. 88 KERSTIN ENGLE (S) replik	60	
Anf. 89 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	60	
Anf. 90 KERSTIN ENGLE (S) replik	60	
Anf. 91 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	60	
(forts. 14 §)	61	
Ajournering.....	61	
Återupptagna förhandlingar	61	
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 april.....	61	
NU11 Näringspolitiska frågor	61	
TU10 Bevakning ombord på svenska fartyg	62	
TU11 Järnvägs- och kollektivtrafikfrågor	63	
MJU16 Skogspolitik	65	
MJU17 Jakt och viltvård	66	
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	66	

MJU20 En ram för havsplanering och integrerad kustförvaltning	66
SoU19 Övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg	66
TU12 Sjöfartsfrågor	66
14 § (forts. från 11 §) Litteratur, läsande, bibliotek och språk	
(forts. KrU7)	67
Anf. 92 BENGT BERG (V) replik	67
Anf. 93 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	67
Anf. 94 BENGT BERG (V) replik	68
Anf. 95 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	68
Anf. 96 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	68
Anf. 97 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	69
Anf. 98 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	69
Anf. 99 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	69
Anf. 100 TINA EHN (MP) replik	69
Anf. 101 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	70
Anf. 102 TINA EHN (MP) replik	70
Anf. 103 PETER JUTTERSTRÖM (M) replik	70
Anf. 104 ANNA STEELE (FP)	70
Anf. 105 TINA EHN (MP) replik	72
Anf. 106 ANNA STEELE (FP) replik	73
Anf. 107 TINA EHN (MP) replik	73
Anf. 108 ANNA STEELE (FP) replik	73
Anf. 109 KERSTIN ENGLE (S) replik	74
Anf. 110 ANNA STEELE (FP) replik	74
Anf. 111 KERSTIN ENGLE (S) replik	74
Anf. 112 ANNA STEELE (FP) replik	75
Anf. 113 PER LODENIUS (C)	75
Anf. 114 LARS-AXEL NORDELL (KD)	77
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	78
15 § Public service-frågor	79
Kulturutskottets betänkande 2012/13:KrU8	79
Anf. 115 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	79
Anf. 116 MATTIAS KARLSSON (SD)	80
Anf. 117 LARS OHLY (V)	82
Anf. 118 GUSTAF HOFFSTEDT (M)	84
Anf. 119 LARS OHLY (V) replik	85
Anf. 120 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	86
Anf. 121 LARS OHLY (V) replik	86
Anf. 122 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	87
Anf. 123 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	87
Anf. 124 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	87
Anf. 125 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	88
Anf. 126 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	88
Anf. 127 ULF NILSSON (FP)	89

Anf. 128 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	
replik.....	91
Anf. 129 ULF NILSSON (FP) replik	91
Anf. 130 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	
replik.....	92
Anf. 131 ULF NILSSON (FP) replik	92
Anf. 132 PER LODENIUS (C)	92
Anf. 133 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	94
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	96
16 § Dataskydd vid europeiskt polissamarbete och	
 straffrättsligt samarbete	96
Justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU19	96
Anf. 134 RICHARD JOMSHOF (SD)	96
Anf. 135 KRISTER HAMMARBERGH (M)	97
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	98
17 § Godkännande av ett irländskt protokoll som ska fogas	
 till EU-fördraget och EUF-fördraget	98
Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU17	98
Anf. 136 HANS LINDE (V).....	98
Anf. 137 TOMMY WAIDELICH (S)	100
Anf. 138 GUSTAV BLIX (M)	101
Anf. 139 HANS LINDE (V) replik	103
Anf. 140 GUSTAV BLIX (M) replik	103
Anf. 141 HANS LINDE (V) replik	104
Anf. 142 GUSTAV BLIX (M) replik	105
Anf. 143 BODIL CEBALLOS (MP).....	105
Anf. 144 ISMAIL KAMIL (FP).....	106
Anf. 145 ROBERT HALEF (KD).....	107
Anf. 146 KERSTIN LUNDGREN (C).....	108
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	108
18 § Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd	109
Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU12	109
Anf. 147 CARINA HERRSTEDT (SD).....	109
Anf. 148 ROSSANA DINAMARCA (V)	111
Anf. 149 MICHAEL SVENSSON (M)	112
Anf. 150 MARIA FERM (MP)	114
Anf. 151 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	116
Anf. 152 MARIA FERM (MP) replik	116
Anf. 153 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	117
Anf. 154 MARIA FERM (MP) replik	117
Anf. 155 TINA ACKETOFT (FP)	118
Anf. 156 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	119
Anf. 157 ANNIKA ECLUND (KD).....	121
Anf. 158 CECILIA DALMAN EEK (S)	123
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	123
19 § Bordläggning.....	123
20 § Anmälan om interpellationer.....	124
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	124

Prot. 2012/13:101	22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	125
2 maj	23 § Kammaren åtskildes kl. 20.01.	126

Tryck: Elanders, Vällingby 2013